

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI: MOHÁCSY LAJOS SZÁZADOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST, I. KER.,
BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21Megjelenik
minden hó
1-én és 15-énElőfizetési ára:
Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengőTelefon:
1-501-90Postatakarékpénztári
csékszámla:
25.342

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A felvidéki magyarság 20 éve.

Elérkeztünk ahhoz a pillanathoz, amelyre lelkiünk mélyén melengetett szent érzésekkel 20 év óta vártunk és amely elszakított felvidéki véreinkkel való boldog egyesülést, megcsonkított nemzetünk tátongó sebei egyikének nemrég még utolérhetetlen messzeségben levő gyógyulását megfogható közelségbe hozta. Nem lesz érdektelen, ha megismerjük a csehszlovákiai kisebbségi sorsban és elnyomatásban élő testvéreink ama küzdelmét, amelyet az egyetemes magyarságból való kiszakadásuk óta két évtizeden keresztül fennmaradásukért folytattak. Tengernyi szenvedéssel megkínzott 20 éves életüket meleg testvéri rokonszenvvel kísérjük végig, mert csak így érthetjük meg sorskérdéseiket és azt a harcot, amelyet magyarságukért és a fennmaradásért folytattak.

Az elszakított Felvidéken élő magyarság létszámának és területi elhelyezkedésének az ismerete nélkül további kérdések tisztázása alig lehetséges, ezért mindenekelőtt az idevonatkozó statisztikai adatokat vizsgáljuk meg.* Az 1910-ben megtartott utolsó magyar népszámlálás adatai szerint Szlovénországon és Kárpátalján együttvéve 893.586 magyar élt. Az 1930-ban megtartott cseh népszámlálás az említett vidékeken már csak 691.923 magyart mutatott ki. A hódítók szerint tehát 20 év alatt nem emelkedett, sőt 201.663 lélekkel csökkent a magyarság száma. Ez a statisztika a csehszlovák hivatalnokok feljegyzései. Ezek a számadatok tehát csak a rövidlátókat téveszthetik meg. Aki tovább néz és a születések, majd az elhalálozások összevetésével igyekszik az elszakított Felvidéken élő magyarság számát megállapítani, azonnal rájön a valóságra.

Sajnos, ezen a téren csak 1925-től kezdve állnak hiteles adatok rendelkezésre, de következtetések levonására ezek is alkalmasak. 1925-től kezdve ugyanis 1936-ig, tehát 12 év alatt anyakönyvi bejegyzéssel igazolva 234.792 magyar gyermek született. (Csak úgy közbevetőleg említem meg, hogy e születések arányszáma meghaladja a csehszlo-

vákiában élő összes többi nemzetiségek, tótok, rutének, lengyelek és németek, sőt az államalkotó csehek születési arányszámát is. Viszonylagosan tehát a legjobban szaporodó nemzetiség vagyunk, ami fajunk életrevalóságát minden ellenkező és a valóságot elferdítő beállítással szemben világosan bizonyítja.)

Ha a születettek számából levonjuk az említett 12 év alatt elhaltak számát: 148.679-et, tisztán látjuk, hogy a csehszlovákiai magyarság 1925-től 1936-ig 86.113 lélekkel szaporodott. Figyelembe véve azt is, hogy 1910-től 1925-ig és 1936-tól 1938-ig, tehát 17 év alatt a világháború vérvesztése dacára szintén növekedett legalább ennyivel a magyarság száma, akkor 1.060.000 lélek körül számolhatunk. Megállapíthatjuk, hogy az utóbbi időben a magyar kérdéssel oly sokat foglalkozó külföldi nagy világlapok szintén ezt a számot említik, nem pedig a cseh statisztikai adatokat.

Az 1919. évi államfordulatkor Szlovákiában és Kárpátalján 3960 helység volt. Ebből magyar-nak számított 818, vagyis az összes helységek 20.65%-a. A 818 helység közül 703 tőzsgyökerez magyar, mert ezekben a magyarság létszáma a többi nemzetiségekhez viszonyítva elérte a 85.94%-ot. Ez az arány szintén nem tetszett a könnyű hódítás mámorától megrészegült cseheknek, tehát az 1921. évi népszámlálásnál 13-at, az 1930. évinél pedig 45-öt fosztottak meg magyar jellegétől. Szerintük tehát 1930 után már csak 760 magyar jellegű helység volt a Felvidéken, amelyekből gyorsan kiemelték Kassát, Rákóczi városát és Pozsonyt, a hajdani koronázó várost is. Nem kétséges, hogy a már vázolt cseh statisztika szavahihetősége következtében ma is 818 magyar jellegű helységgel számolhatunk a Felvidéken.

További kérdés, s ez a revízió szempontjából sem közömbös, hogy a 818 helységben lakó 1.060.000 magyar vajjon zárt egységben egyenes folytatását képezi-e a csonka Haza magyarságának? Megnyugvással felelhetünk igennel erre a kérdésre, mert a 818 közül 788, vagyis 96.33% a bomladozó trianoni határ mellett van és így a lakosság velünk összefüggő nyelvtömböt alkot. Csupán 30 helység fekszik mint különálló nyelv-sziget északon a szlovák helységek között.

Ezen a zárt területen a magyarság egységes elhelyezkedése dacára ki volt téve a csehek törekvéseinek és ezért vizsgáljuk meg, vajjon sikerült-e ezeknek a kísértéseknek ellenállni?

A csehek nemzetiségi politikája ezen a téren külső erőszakot nem alkalmazott, sőt szemfény-

* A továbbiakban felsorolt statisztikai adatok jórészt „Az Ország Útja” című folyóirat II. évfolyamának 6. számából vettem.

vesztésből még törvényt is alkotott az erőszakos nemzetietlenítés ellen. Az erőszakot azonban határozottan pótolta a lelki nyomás, amely nem egyszerű hazafias cégr alatt akarta a lelkeket magyarságuktól eltéríteni. Ennek a nyomásnak a felismeréséhez elég megemlítenem, hogy ma már minden második magyar községben van jól felszerelt és szépen berendezett szlovák állami iskola, amely olesó tanszer kiosztásával, tandíjkedvezménnyel, ingyen tej és kenyér juttatásával vette rá a szülőket arra, hogy a szegényesen berendezett magyar iskola helyett gyermekeiket szlovák iskolába járassák. Emiatt az iskolapolitika miatt évente 14.000 magyar gyermeknek kellett idegen nyelven tanulnia.

Ez ebben rejlő veszély a fiatalságra tagadhatatlanul nagy volt. Azt felmérni csak úgy tudjuk,

szemben. Ezek az okok beavatottak véleménye szerint az elmúlt 20 év alatt mindössze 32.000 lelket készítettek magyarságuk megtagadására, s ennek is főrésze a zsidóságra és a magyar nyelvterület határain, továbbá a szlovákság között elszigetelten élő magyarságra esik.

Földrajzi elhelyezkedését illetőleg a magyar tömb Pozsonynál kezdődik. Innen — csak a nagyobb városokat és falvakat említve — a határvonal Galántán, Érsekújváron, Nyitrán, Léván, Losoncon, Rimaszombaton és Jászón át Kassáig terjed, ott megszakad, majd Ungváron és Munkácsra át folytatódik. A Kassáig terjedő nyugati tömb Balassagyarmattal szemben teljesen elkeskenyedik, s ezt leszámítva a csallóközi részben kb. 55, a középső részen 30, a Kassától keletre eső szakaszon pedig 35 km. széles. Nagysága kb.

Kassa a Hernád folyóval.

ha tekintetbe vesszük, hogy csupán 26 magyar óvoda gondoskodhatott esőppnyi magyar véreink hazafias szellemű neveléséről akkor, amikor erre legalább 800 óvoda kellett volna. Megnyugvással tölthet el mindenkit, hogy felvidéki ifjúságunk mindezek dacára megmaradt magyarnak.

A beolvasztási törekvéseknél nagy szerepet játszott a kenyérkérdés. Mázsás súllyal esett itt latba a cseh kormány telepítési politikája, amely a földreform útján felszabadult területek jórészét cseh legionáriusoknak és szlovák telepeselemeknek juttatta. Ennek a beékelésnek az volt a célja, hogy a magyarság zárt sorait, amelyek mindig erőfeszítettek, megbontsa. A könyörtelen kísérletek csak részben vezettek eredményre, mert a magyarságban ily módon csupán 29 idegen sziget képződött, ami csekély számúánál fogva beolvasztásra alig lehetett alkalmas. Káros volt azonban a telepítés mégis, mert a magyar parasztság egy részét földjeinek a kisajátításával gazdaságilag meggyengítette, amely így korántsem fejthetett ki hathatós ellenállást a beolvasztási törekvésekkel

11.000 km², vagyis a jelenlegi Csonkamagyarország területének kb. 12%-a.

A felvidéki magyar lakosság foglalkozás szerinti megoszlása is figyelmet érdemel, mert ebből kitűnik, hogy a cseh politika mennyire kiszorította a magyarságot a nagyobb jövedelemmel járó közalkalmazotti és ipari pályákról. A Felvidéken és Kárpátalján 440.783 magyar foglalkozik földműveléssel. Ezzel szemben csak 10.661 önálló gyáros és kisiparos, továbbá 2375 kereskedő van. Még lesújtóbb a helyzet a postánál és vasútnál. A csehszlovák posta 33.881 alkalmazottja közül csupán 295 magyar, a vasútnál pedig, ahol a tisztviselők összlétszáma a postáénál jóval magasabb, csak 1434 testvérünk kaphat az átlagnál valamivel jobb megélhetést. Ezeket a számadatokat és azokon keresztül a magyarság sanyarú sorsát megvilágítja az a körülmény is, hogy akkor, amikor a magyarság Csehszlovákia összlakosságának majdnem 7%-át teszi ki, ebből a vasútnál csak 2, a postánál pedig csupán 1% nyerhet alkalmazást.

Az arány ily kedvezőtlen kialakulása már 1920-ban megkezdődött, amikor a magyar köztisztviselők, vasutasok és postások jórésze megtagadta a hűségeskü letételét. Tovább romlott a nyelvvizsgák bevezetésével, mert kevés volt azoknak a szerencséseknek a száma, akik a rövidre szabott határidő alatt annyira el tudták sajátítani a cseh és szlovák nyelvet, hogy a vizsgán megfelelték. Aki elbukott elbocsátásnak, nyomornak, kétségbeesésnek és kilátástalan sivár jövőnek nézett elébe.

Ezek voltak az első ökölcsepások, amelyek a magyarságot érték és arra a tudatra ébresztették, hogy a Felvidéknek az anyaországtól való elszakítása könnyörtelen és visszavonhatatlan valóság lett.

A kálváriajárás eme első állomásától elmúlt 20 év. Ez alatt a legsúlyosabb csapás, amely a felvidéki magyarság életének gazdasági lehetőségeit

nagy vállalkozásokhoz, vasút- és útépitésekhez elsősorban cseh és tót munkásokat hoztak.

Ezek a kereseti lehetőségüket vesztett szerencsétlenek csak egy ponton használhattak a magyarságnak. Tömegükkel a nagyvárosok magyar lélekszámát növelték.

A magyarságra nézve voltak még egyéb hátrányai is a földreformnak. A legelők, rétek legnagyobb részét szintén parcellázták, s az így nyert szántóföldet cseh utasításra gabonával kellett bevetniük. Ez a körülmény viszont szálas takarmány hiányában a szarvasmarhaállomány csökkenését, a földek hiányos trágyázását, a terméshozások csökkenését és végeredményben a magyar földműves lakosság elszegényedését eredményezte. Súlyosbítja még ezt a helyzetet a dohány, cukorrépa és paprikatermő területek nagyságának szigorú meghatározása. Ezeket a növényeket ugyanis

Zólyom. Szalatnai híd.

szinte alapjaiban rendítette meg, az 1920-ban megindított földreform volt. A magyarság által lakott területen kiosztottak 130.280 hektár szántóföldet (1 hektár 1.73 katasztrális hold). Ez 34.72%-a a magyarok birtokában levő összes földnek. Ebből csak 26.863 hektárt, a kiosztott földek alig 20%-át kapták magyar ninesztelenek, a 80%-ot kitevő 103.417 hektárt pedig cseh legionáriusok és szlovák telepesek, holott a felvidéki magyarságot számaránya után a kiosztott földből 40.803 hektár illette volna meg. Az életet adó földből tehát több mint 24.000 katasztrális holdat húztak ki a magyarság lába alól. Ezzel kivették a kenyeret 4–5000 képzett gazdatisztnek és kb. 50.000 magyar mezőgazdasági munkásnak a szájából. Ezek a számok még ijesztőbbek, ha a munkások kenyérkereső és egyéb családtagjaira gondolunk. Mit tehettek ezután a kitaszítottak? A nagyvárosokba költöztek, ahol a nyomortanyákon meghúzódva csak a munkanélküliek számát növelték, s alkalmi munkából tengették sivar életüket, mert az állami

csak külön engedély alapján lehet termelni, de mert jóvedelménységük a gabonáénál jóval nagyobb, az engedélyek legnagyobb részét nem magyarok, hanem idegen telepesek kapták meg!...

A földreform megkezdésével egyidőre esik a világháború alatt jegyzett hadikölcsönök lebélyegzése és beváltása is. A beváltásnál a csehek birtokában levő kötvényeket sokkal magasabb árfolyamon vették át, ami annál is inkább sújtotta a magyar lakosságot, mert a kölcsön jórésztét ők jegyezték. (A csehek ugyanis az osztrák–magyar monarchia iránt tanúsított ellenszenvből a jegyzéstől közismerten tartózkodtak.)

Alig ocsúdott fel a magyarság a felsorolt veszteségek okozta kábulathól, 1922-ben újabb csapást mértek rá. Összes volt vármegyéinek, városainak, gazdasági és kulturális intézményeinek az önkormányzatát megszüktették. Az élre mindenhol kormánybiztosok kerültek. Ez az intézkedés a magyarságot egyéb szempontok mellett elsősorban anyagilag érintette, mert ettől az időtől

kezdve az állások betöltésénél ott sem érvényesülhetett befolyás a magyarok javára, ahol kizárólagos többségben voltak.

Hátrányt jelentett az elcsatolt magyarságra a felvidéki zsidóság is. Az 1921-ben megtartott cseh népszámlálás ugyanis külön nemzetiségnek osztályozta a zsidóságot, amely sietett a gazdasági érvényesülés terén csak tehertételnek számító magyarságát levetkőztetni és az új cseh államiságnak behódolni. Mivel a bankok jórésze és ezekben a magyar kispolgárok megtakarított fillérei az ő kezükben voltak, a pénz hatalmát a hódítók céljainak a szolgálatába állították. Így a rászoruló magyarság az idegen érdekek zsoldjába szegődött bankokban kölcsönhöz nem juthatott és a gazdasági fejlődéshez elengedhetetlenül szükséges beruházásokat nem eszközölhetett. Ha mégis kapott pénzt, azt uzsorakamatra kellett megvásárolnia.

De ártott a zsidóság közvetve is a magyarságnak. Miután a népszámláláskor nem vallotta magát magyarnak, elpártolásával egyes járásokban a magyarság összlétszáma 20% alá süllyedt, s így elveszett a nyelvhasználati jog, ami annyit jelentett, hogy a községi előjárásnál és a bíróságnál anyanyelvén senki nem szólhatott, s természetesen érdekeit sem tudta kellően megvédeni. Így vesztette el a magyarság nyelvhasználati jogát a pozsonyi, kassai, rimaszombati, nyitrai és gálszécsi közigazgatási járásokban.

De ezzel még nem telt be a keserű pohár. 1923-ban az illetőségi jogot megszükitették. Csak akkor fogadták el igazoltnak a magyar lakosság illetőségét, ha az illetőt magát, vagy szüleit 1906-ig bezárólag valamelyik község kötelékébe jegyzőkönyvi határozattal felvették. Ennek a rendelkezésnek a kihatásait néhány számadat világosan igazolja. Az 1921. évi népszámláláskor Csehszlovákiában 16.257 volt a hontalan magyarok száma. Ez a szám 1930-ban 26.646-ra emelkedett. Tíz év alatt tehát 10.389 magyar lélek lett hontalanná azon a földön, amelyhez ősei verejtékes küzdelme és a magyar mult évszázados hagyományai hozzákötötték. Még szerencse, hogy a kisebbségi magyarság vezetői felismerték a lappangó veszélyt, s kierőszakolták ezeknek a szigorú rendelkezéseknek az enyhítését, ez azonban, sajnos, csak a közelmúlt években történhetett meg.

Az elszakított felvidéki magyarság nemzeti jellegének fennmaradását erősen kétségessé tették azok a veszteségek is, amelyeket kulturális téren szenvedett el. Arról már említést tettem, hogy majdnem minden második magyar községben szépen berendezett szlovák iskola gondoskodott ifjú véreink idegen szellemű neveléséről. Beszéljenek most a számok is. 1918-ban a 3641 felvidéki elemi iskola közül 3298 volt magyar, az 1937/38. tanévben pedig már csak 875-ben folyt magyar nyelven a tanítás. Szomorú valóság, hiszen 1918-tól kezdve 20 éven keresztül bizonyára jó párszáz iskolát építettek. Mindenkinek, csak a magyarnak nem.

Hasonló a helyzet a középiskoláknál is. Az államfordulatkor a Felvidéken 63 középiskola volt, természetesen magyar tanítási nyelvvel. Ebből 1938-ig már csak 9 maradt, az egész 1/7-e. Ezek is

nem egyszer régi épületekben, alacsony tantermekben, sokszor elemi iskolákban találtak menedéket, miként a kassai is, mert a régi épületekbe idegen nyelvű iskolák költöztek be. Még sívábbá teszi a helyzetet az, hogy a 9 középiskola igazgatója, s a tanárok egy része nem magyar. Hogyan is ápolhatták ezek a magyar szellemet?

Nem volt rózsásabb a tanítóképzés helyzete sem, mert csak az idegen nyelvű intézetekben 1–2 helyen felállított párhuzamos osztályokban történt magyar tanítóképzés!

Pár szót csak az egyetemekről. Hazai főiskolán szerzett oklevelet a cseh kultúrhatóságok nem ismertek el. Így azok az ifjak, akik a Felvidéken akartak elhelyezkedni, kénytelenek voltak a prágai, brünni, vagy pozsonyi egyetemekre beiratkozni. Ez az ifjúság, amely a felvidéki magyarság vezetésére volt hivatott, még tanulni sem jöhetett hozzánk, mert itt magyar szellemet szívott volna magába. Ment tehát a csehszlovák egyetemekre, ahol a győzelmi mámorban dőzsölő és töle lélekben oly távol álló ifjúság kitaszítottja lett. Így telítődtek mérhetetlen szenvedés árán áldozatos magyar kötelességvállalással, s készek voltak szembenézni a kisebbségi sors minden lealázásával. Ezeknek a hőselkü fiataloknak a vezetése nyomán fejlődött ki a felvidéki magyarságban a megszállást követő évek kábulata után a tettekre kész magyar öntudat. A már-már elnyeléssel fenyegető veszélyek felfokozták a megmaradt erőt, megacélozták a kart és kifejlesztették az összetartozandóság és sorsközösség nemzetfenntartó érzéseit. A nemzeti érzésekkel telített fiatalság megkezdte a felvidéki magyarság gazdasági és kulturális megszervezését. Harcot indított a pusztá fennmaradásért. Építeni kezdett a még füstölgő romok felett.

1925-ben kizárólag magyar vezetés alatt alakította a „Hanza” szövetkezeti áruközpontot 44 fiókkal. A fejlődés azóta óriási, mert ma 215 árusító fiók mellett 357 hitel-, tej-, szesz- és erdőkitermelő szövetkezetet foglal magában, összesen tehát 572 olyan magyar intézményt, amelynek nemcsak a vezetői, de a tagjai is kizárólag magyarok. Jelentősége nemzeti szempontból szinte felmérhetetlen, mert valamennyi fiók épített már megtakarított pénzből a magyar falvakban egy-egy kultúrházat, amelyek kisugárzói a nemzeti gondolatnak.

Ez a hatalmas szervezet két gazdasági szaklapot is indított, amely szakadatlanul folytatja felvilágosító munkáját a falu gazdasági fejlesztésére, abból az elvből kiindulva, hogy csak gazdaságilag erős magyarság képes megőrizni nemzeti jellegét. Buzdítja ezenkívül a fiatalságot a gazdasági pályákon való elhelyezkedésre, mert kizárólag ezek a pályák biztosítanak bizonyosfokú függetlenséget és ezek könnyítik meg a nemzeti célokért folytatott szakadatlan harcot.

Ugyancsak 1925-ben alakult meg a „Szlovákiai Magyar Kultúregyesület”, amelynek ma már 162 fiókja, számos kultúrháza és könyvkiadó vállalata is van. Utóbbi nemzeti irányú művek széleskörű terjesztésével igyekszik ellensúlyozni a szociáldemokrata és kommunista világnézetet kép-

viselő és főleg magyar emigránsokból összetevődött írógárda szellemi termékeinek a romboló hatását. Hasonló célt szolgál a Prágában megjelenő „Prágai Magyar Hírlap“, a Pozsonyban megjelenő „Új Hírek“ és még három helyi jelentőségű kisebb lap, amelyek a Pozsonyban kiadott és cseh kormánytámogató „Magyar Ujság“ és a Mährisch Ostrauban megjelenő kommunista „Magyar Nap“ befolyásának a csökkentéséért küzdenek.

De a nemzeti gondolat terjesztésének egyéb területein sem maradt tétlenül a cseh-szlovákiai magyar kisebbség. 1928-ban megalakította a „Csehszlovákiai Magyar Dalosszövetség“-et, amelynek 1931-ben még csak 14, 1938-ban azonban már 55 dalegylete volt. Az egyesület önzetlen munkája eredményeként a legutóbb Komáromban megtartott dalversenyen már 1500 lelkes magyar dalos ajkáról zengett magyar nóta.

Két elsőrangú vándorszíntársulatot is szerveztek Pozsony és Kassa székhellyel. De színpártoló egyesület is kellett, hiszen az államtól a magyar színészet vajmi kevés támogatást remélhetett. Ezt is megalakították. Az egyesület önzetlen magyarok lelkes odaadása révén minden évben jelentős összegek juttatásával teszi lehetővé a nemzeti hagyományokat és a magyar génuszt hirdető színészet fennmaradását.

Ugyanezt a célt szolgálja a „Csehszlovákiai Magyar Testnevelő Szövetség“ is, amelynek 133 tagegyesülete van.

Nem lenne teljes a kép, ha nem emlíkeznénk meg a cserkészetről is. A mozgalom fenkölt szellemű és hazafias érzéstől fűtött vezetői megteremtették a magyar regös-mozgalmat. 1926 óta kis magyar diákok a nyári szünidő pihenésre szánt napjaiban fáradságot nem kímélve egymásután járják a falvakat, ahol magyar énekeket, hazafias dalokat adnak elő, mesélnek ősi szokásokról, azok megtartásáról és így sugároznak új erőt. Végigkísértük felvidéki magyar véreink 20 éves életét az elnyomás gvásszal és könnyel telt sötét évein át a reménykeltő felemelkedés útján. Köszönet és hála illeti őket, mert vállalták a kisebbségi sors sanyargatásait és tengernyi szenvedés árán sem tagadták meg fajiságukat. Minden csodálatunk az övék, akiknek lelkéből még a megaláztatás nehéz óráiban sem húnyt ki a hozzánk való visszatérés gondolatának pislákoló szikrája. Ez a remény bennük hitté acélosodott és a hit valósággá lett.

Boldog magyar csendőrök, akik most ott lehetnek a beteljesülésnél... A vérrel áztatott ősi földön, a 20 éves szenvedéssel megszentelt ugaron dobbant kemény lépteitek nyomában csak azok lelkében támadjon riadt félelem, akik erre rászolgáltak. Repeső szívvel hozzánk visszatérő magyar véreinkben első szavatok, első cselekedeteitek adják meg a hitet, meggyőződést, hogy nyugalomukra és kifizetésből átmertett vagyonukra kakastollas magyar csendőr vigyáz és ez azt jelenti, hogy 20 év után igazán nyugodt lélekkel hajthatják nyugovóra elfárasztott testüket az első éjszakán ép úgy, mint ezután mindig!

Bakonyi főhadnagy.

Levél egy magyar fiúhoz.

Jegyezd meg jól 1938. október 11-ét, fiam, egész életedre.

Ezt a levelet itt írom egy feldöntött határkő esőverte, sötétreszürkült, kemény lapján, a kövön, amelynek egyik oldalán a magyar nemzet, a másik oldalán a cseh állam 1-1 betűje hirdette, hogy itt a határ, hogy az a körtefa itt magyar földből szivódott fel, széttárt karokkal a napsugarak elé, de egy lépésre odébb már nem magyar föld termette a kankalint, a pipacsot és az őszi kikericsét... Így gondolták fiam, ez előtt húsz esztendővel a rólunk ítélők és húsz esztendeig az innen nem messze, az uzsoki hegyekben örökre elnémult magyar katonák eddig nyugtalanul győtrődtek... Azok meg, akiknek semmi köze se volt soha ezekhez a szent, csupafás hegyekhez, meg ahhoz a vadvirághoz, ami most a csizmám mellett hajladozik, azok akkor, az uzsoki napokban seholse voltak!

Mégis ők élték a gyümölcsöket!

A mi, a Te s a millió magyar véreből kiszakított százezer halott testvér fejfáját elhordták és elenyészlették, egyetlen szál fenyőlevél vagy boróka-ág nem juthatott áldozatos, eskühöz hív szívük dobocskája felé!

Még ettől is tartózkodtak és irtóztak, mert...

...mert hamisan jutottak ehhez a kemény határkőhöz! És látod, itt az igazság győzelme most, nem volt elég kemény a kő, kirúgták a gödréből s vele szétverték az álnok munka határárkát is, mert az igazságtalanság szörnyű szülöttje volt! Látod fiam, itt ülök s nem tudom elmondani Néked, mit jelent most e nap, e napnak a tizenkettedik órája nekem és sokmillió magyarnak. Nagy leszel majd, vedd elő akkor ezeket a sorokat, olvasd, érezni fogod, hogy hiába: nem vagyok hibás, ha nem igyekeztem leírni Előttem a lelkemet s a lelkünket úgy, amilyen volt az itt most, az ipolysági határ maradványánál. Azt nem lehet leírni!...

Előttem szürkés-zöldes ruhában magyar katonák, az arcuk piros, a szemük sugártelt, magyarok mind, igaz magyarok, katonák, mint Te vagy, a Te lelkes szemekkel, a Te lángoló kisfiúi magyarságod eleveniségével. Ebben egyek vagyunk: Te, a kis fiú, én, a világháborút járt katona és előttem a katonák százai és ott túl a 20 éve váró magyarok is és mögöttem is, arra a főváros felé, arra az alföldi világnak, arra a dunántúli szőlők felé s még tovább a nagyváradi, aradi és temesi dombok-hegyek felé, meg még tovább, a csiki és brassói hegyek felé is, fiam, mindenfelé magyarok, magyarok, valamenynyien dobogó szívvel, mondom: egyek vagyunk, mert ma, október 11-én 12 órakor Ipolyságnál megindult az évezredek dicsőségű magyar nemzet, apró kis hadseregének egy csapata és lábuk alatt megremegett a föld.

Örömben. De!...

Tudd meg, hogy vannak testvérek, akiknek vér szalad az arcukra és akiknek ujjai inkább az ökölbeszorulás felé mozdulnak, mint az összekulcsolásra, mert vannak, akiknek még nem mutatta az óra, hogy eljuthatnak ők is a régi kerítés, régi iskola, forrón vágyott öreg temető és a régi emlékekhez vissza. Ezek fiam, az erdélyi magyarok és a déliek és a nyugatiak, mert tudod már, hogy bennünket négyfelé vágtak, mint a középkorban a gya-

lázatos bűnök bűnöseit, pedig nem voltunk mások, mint a felőlünk ítélőknek ezerszázadon át egyformán kemény és nem számító, nem fufangozó, nem csaló, nem szimatoló — védelmezői!

Ezek még itt állanak s mi velük várunk az igazság napja teljes pompájú ragyogására!

Ezeknek az ujjai rángatóznak, mint a sápadt szájuk széle, ezek ma mélyebben sóhajtanak, talán úgy, mint 1916-ban vagy 1918-ban, mikor megelőzték kiüldözöttségükben és pusztulásra ítéltségükben minden korok, minden nemzetek fiait, jóllehet, csak hű magyarok voltak.

Ezek ma, ebben az órában azok, akiknek a szeme olyan, mint a Tied, mint a Tiétek fiam: égő és lángoló, mint a mellettem álló magyar ezred minden katonájáé, egyformán készek várni vagy menni, de szenvedni is tovább, ha még kell!...

Hát mindig szenvedni kell annak, aki magyar? Kérdezheted, jól teszed.

Mit is feleljek? Ami valóság. Szemvedni kell. Ezer esztendő óta, fiam, megállás nélkül. Miért? Nem is fontos most, csak azt jegyezd meg: a hazá'rt, a fajtaért szenvedni a legfenségesebb rendeltetés. Ez a mienk, a mi rendeltetésünk. S akármennyi is az, akár egy, akár húsz év vagy bár száz is, elfelejtődik... Ilyen perc fiam, mint most, itt a felszakított halárlő mellett... mindent elfelejtet a szenvedőkkel! Figyelj rám, emlékezz majd vissza! Előtte hosszú sora a magyar honvédeknek és gyere, gyertek valamennyien leendő katonák, jerlek csak, nézettek jól mögöttük, fénylő zöldes kakastollakat aranyoz be ez a gyönyörű októberi nap, ez a tizenegyedikén délben ragyogó nap. Ott vannak a magyar csendőrök fiam! Te jól ismered őket, most nézz feléjük!!

Igen, úgy van, igazad van, nagy, kék, gyönyörű szemedbe felpórázódott a gyöngyözés és arcod túltesz a pipacson. A kezéd, ha remeg, nem bánom, nem nyulok hozzá, mert még észrevennéd, hogy az enyém se nyugodt, pedig én régi harcos ember lennék!...

Nem bánom. A magyar csendőrök csoportja, — Horkay százados az élén — mindössze húsz ember, húsz ember e dicsőséges indulásnak boldog emberei — ennyien vannak, de hidd el, úgy van, bennünk és általuk átmejj most a boldog várakozók közé a béke. A nyugalom. A törvény s a beléje vetett hit. A rend. Az erő. A megvesztegethetetlenség s az igazság. A bizalom, a munkaszeretet, az áldozatkészség, a segíteni akarás és segíteni tudás.

Ami eddig ott hiányzott húsz éven át.

Hiszed-e, hogy ennek a magasztosan szép perceknek ez a legszebbje, reánk csendőrökre, legtöbbször dicsőséget sugárzó tartalma?

Ugye szerettél volna ott lenni, velük menni?

Én is.

Majd egyszer Téged is hívni fog a haza ilyen pillanatokra vagy keményebbre. Ott leszel, tudom, tizenötmillió testvérrel együtt.

...Szól a kürt, ott elől, én felállok s tisztelgek. Ennek az elgyötört népek ez a lüdüklő órája, imádságra készíten minden lelket, én is tisztelgek hát.

Tisztelegjetelek mindnyájcn!

Beöthy őrnagy.

Kereszt és kard.

Templom hűségben szentkép szoborlik,
bölcs jelvényt mutat: keresztet, kardot.
Hinni s harcolni magyar sorsparancs,
mely ezer évig életben tartott...
De fala süpped múlt-menedéknek,
Jövő ködében lidérccek égnek:
mozdulj munkára országépítő
Szent István király!

Éj szakadt miránk...
Hiába hívott fátylós intelem,
műved romokban, néped hazátlan,
s ami megmaradt, torz, testvértelen.
Kardot markolni — ha lesz — még tudunk,
de hinni-merni csak most tanulunk,
szellemed előtt mea culpázva,
ez az új kezdet: térdreborulunk.

vitéz Rózsás József őrnagy.

Sem egy halmot...*

Sem egy halmot, sem egy völgyet,
Egy csepp vizet, egy szál tölgyet,
Egy szirtfokot a hazánkból
Soha el nem veszthetünk!
Mint madárka a fészékhez
Ragaszkodunk Hozzád, — édes
Reménységünk, örökségünk,
Ősi jussunk, mindenünk!

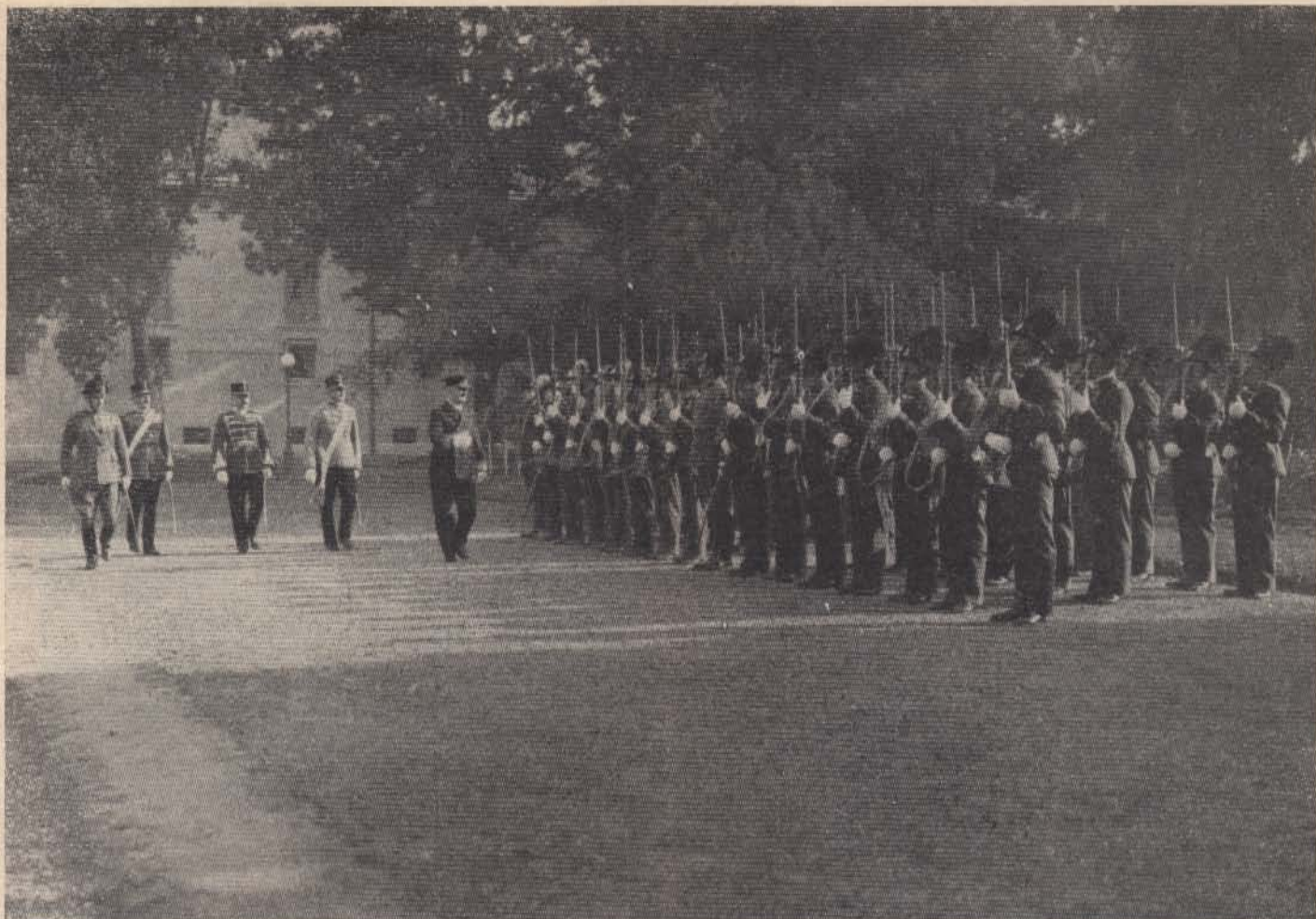
Vissza mindent, mindent vissza,
Nem kell koldus alamiszna,
Fájó kínban égő lelkiünk
Ma büszkébb, mint valaha.
Ezer éve amióta,
Miénk Kárpát kéklő orma,
Erdély bérce, Tokaj bora,
Kincsesbányánk aranya!

Jöhetnek az utonállók,
A zsebrákok, a zsiványok,
Berághatnak a húsunkba
Gyilkos-módra, szilajon, —
Megalázzhat, meggyalázzhat,
Porbasujthat a galád had,
De a sírba nem dönthetnek,
Nincs rá földi hatalom!

A hiszékeny, leigázott,
Megcsalott, vértől ázott
Magyar népek — meglátsátok —
Új karja nő egykoron...
Boldog élet napja jó el,
S új karokkal, új erővel,
Végigsujt a kufárlelkű,
Istentelen latrokon!...

Válgi Nagy Géza.

* A költemény a Petőfi Társaság Buljovszky-díját nyerte.

A Kormányzó Ur Ő Főméltósága — gödöllői tartózkodása befejeztével — a csendőrkülönmény díszelgését fogadja.

Portyázás.

Micsoda jutalma a hitnek az, ami most történik! Micsoda igazolása azoknak, akik a vaksötétben sem veszítik el a reményt. Mert volt nekünk ilyen vaksötét időszakunk, évek egész sora, amikor a földkerekségen egyetlen megértő szó nem hangzott el javunkra, ellenben annál több kárunkra. Amikor minden azt mutatta, hogy ebből az összeomlásból nincs kiút, mert az egész világ ellenünk van. Azokban a sötét években sokan berendezkedtek lelkiileg és „gazdaságilag” az örök-csonkaéletre és a magyarság egyetlen életlehetőségét a szomszédokkal való mindenáron-kibékülésben, megegyezésben látták. Hallottunk ilyen véleményt szél-tiben-hosszában és olvastunk ilyen tervekről, törekvésekről az újságokban is eleget. Ha akkoriban ezek a lélekgyöngék irányíthatták volna a jövőnket, ma az utolsó cseh bakter sem ülne le velünk Komáromban tárgyalni, mert már régen eladtuk volna minden jussunkat s a jobb sorsra érdemessé tevő jogunkat.

Szerencsére löbben és erősebbek voltak azok, akik abban az időben is hittek. Akik azt mondták, hogy így ez nem maradhat és tart, ameddig tart a várakozás ideje, legyen az út bármilyen nehéz és tövises, de kegyelemre oda nem adjuk magunkat. Szerencsére ezek a hívők voltak többen és erősebbek s ami most bekövetkezett, nekik köszönhetjük. Mert a hit az életet jelenli. A hit a lehetetlent is lehetővé

teszi. A hit megment a kétségbeesés cselekedeteitől. A hit csakugyan megmozdítja a sziklát, mert Trianon ilyen sziklának készült a magyar nemzet sírjára s a szikla most elgördült onnan. A hit nem ismer határidőt, nem ismer fordulatokat, nem ismer lemondásokat, nem ismeri el a hit még a kétszer-kétfő négyet sem, a hit fölötté áll minden más földi és emberi dolognak. A hitet nem lehet kényszer-szerződésekkel megkötni, a hit szabad, megfoghatatlan és meglámadhatatlan, a hit Isten legszebb és legnagyobb ajándéka s aki ezt az ajándékot elfogadja, nem pusztulhat el.

Köszöntjük boldogan, tisztelettel mindazokat, akik hittek. Államsérfiakat és egyszerű emberek tömegét, mindazokat, akik mindennap azzal feküdtek és keltek, hogy ez így nem maradhat. Mindazokat, akik nehéz munkájukban nem keresték s nem kereshették a megváltás módját, útját, kilátását, nem mérlegelhettek, nem tanulmányozhattak világsajtót és diplomáciai csatákat, hanem egyszerűen csak hittek nemzetünk jobb jövőjében. Ez az ösztönös, szűz, spekulációmentes hit adott igazi erőt nekünk erre a húsz évre, ez a hit emelt fel bennünket a bukásból olyan magasra, ez a hit sokszorozta meg erőnket annyira, hogy most a magyar követeléseket nemcsak felvethetjük, hanem egész világkörvélemény adja meg számukra a szentesítést.

Bizonyára vannak sokan, akik most az eseményekre ezt mondják: — Ki hitte volna?! — Biztosít-

juk őket, hogy sokan, igen sokan voltak, akik hittek. És sokan, igen sokan vannak, akik még annál is többet hisznek, mint amennyi mostanában történik. Sőt erős a reményünk, hogy a hívők tábora most már az eddig hitetlenekkel is szaporodik majd, ami nemzetünk további küzdelmeihez új erőt jelent.

Még azoknak is csodálattal és hálával kell meghajolniuk a rádiót kitaláló emberi agy előtt, akik egyébként nem túlságos barátai az emberi élet gépesítésének, a sokat hangoztatott, egyik oldalon ócsárolt, a másik oldalon istenített technizálódásnak. Vonjuk ki ennek a vitának a köréből a rádiót, a hírszolgálatnak, gondolatkicserélésnek ezt az áldott, csodálatos szerszámát. Vessünk egy csodáló, tisztelettel pillantást a sarokba állított beszélő fadobozra, aminek nemcsak általános emberi kultúr-szempontról, hanem még azon felül a mi magyar ügyünk javára is mérhetetlenül sokat köszönhetünk. Meggyőződésünk, hogy az elmúlt válságos napokban, amikor órákon mult háború és béke kérdése, amikor tehát az egész nemzet tájékozottsága, irányítása mérhetetlenül fontos volt, a rádió nélkül a legnagyobb tömegek vagy tájékozatlanul, vagy pedig tévesen, hiányosan tájékozódva állottak volna az események előtt. A rémhírek, rosszindulatú ferdítések ilyen napokban és órákban szoktak aratni, de most nem arathattak s ebben oroszánrészre van a rádiónak. Az újságok lassan, szórványosan jutnak el a széles néprétegek kezébe s ha oda is jutnak, nem adhatják meg azt az egyszerű, világos, határozott tájékoztatást és irányítást, amit a rádió megadott. Csodálatos eszköze a vezetésnek, ha a vezető érti a dolgát.

És ne vegyük a magyar rádió irányítói, vezetői hitelgésnek, vagy illetéktelen hozzászólásnak, ha most köszönettel és elismeréssel állapítjuk meg róluk, hogy jól, okosan használták ezt a kezükbe adott vezetőeszközt. Az elmúlt hetekben a leggyorsabb filmnél gyorsabban peregtek a valóban történelmi események. Az áttekintés, a haszontalan és szükségtelen híryanagy kigyomlálása s viszont a hasznos, szükséges híryanagy, tájékoztatás összeszedése hatalmas munka lehetett és még kényesebb, felelősségteljesebb, mint amekkora nagy. Higgadság, tudás, felelősségérzet, történelmi érettség kellett ahhoz, hogy ebbe a lázas, előre kiszámíthatatlan következményű munkába hiba nem csúszott be. Igazán melegen és büszkén gratulálunk a magyar rádió irányítóinak, vezetőinek ehhez a teljesítményhez.

És külön örömmel gratulálunk ahhoz, hogy a legzavarosabb napokban és percekben, amikor az éter hullámain annyi nyelven vívták a nagy csatát érvek és álérvék, propagandisztikus ferdítések, amikor a magyar rádiónak például az úgynevezett csehszlovenszko-i magyar rádió részéről annyi förtelmes támadásban volt része, a magyar rádió akkor sem veszítette el a nyugalmát és komolyságát. Határozottan és világosan képviselte a magyar érdekeket, de hazugságra és ferdítésre még a mi legszenvedőbb ügyünk sem tudta rábírní. Ez a tárgyilagosság és józanság méltán megérdemli minden magyar ember tiszteletét és a vezetőinkbe vetett bizalom erősödését. Az a vezetés, amelyik legválságosabb

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága lovag Werth Henrik gy. tábornokot, a m. kir. honvéd vezérkar főnökévé kinevezte. (Brunhuber felvétele.)

időkben ilyen komolyan, okos tárgyilagossággal, ferdítések, kapkodások nélkül tudott bánni ezzel a büvös csodaszerszámmal is, csakugyan hivatott arra, hogy a nemzetet ezekben az időkben vezesse.

De felbecsülhetetlen szolgálatot tett nekünk a rádió túl a határokon is. Ezekben az időkben világszerte sokmillió ember tanyázott a rádiókészülék mellett, egyszerű gombforgatással világtörténelmi élményekre vadászva. Fordult a gomb s Benes lemondó beszéde búslakodott ki a varázsdobozból, megint kis forgatás és felharsogott Hitler beszéde, odább Mussolinét ünnepelte a népe, de megszólalt az angol miniszterelnök és megszólaltak annyian mások, szavaikban a friss történelemformálást hordozva és hirdetve. Igazán nem kellett hozzá nagyobb képzelőerő, hogy ezek az élmények lenyűgözzék a hallgatót. És ebben a nemzetközi hangcsatában, a hírek, érvek, meggyőzések küzdelmében a magyar rádió sem maradt vesztég. Úgy gondoljuk, hogy az angol, francia és más távoleső s nemrégiben is m'g olyan döbbenetesen tájékozatlan közvélemény tisztultabb középeurópai helyzetmegítélésnek, világosabb látásának érdeme nem utolsó sorban a magyar rádió felvilágosító munkáját illeti.

Ami különben a nyugati népek hangulatát és tájékozottságát illeti, határozottan kellemes meglepetésekben volt részünk. Az egyik angol miniszter világosan megmondotta, hogy az örültek házából kellene összeállítani azt a második békeértekezletet,

amelyik Csehszlovákia most megszünt határainak a visszarajzolására vállalkoznék. Tömegével olvastuk és olvassuk nyugati politikusok, közéleti emberek, újságok ilyen nyilatkozatait s ami különösen meglepő, a franciáknál is. Sokszor úgy belevilágítanak ezek a nyugati vélemények a magyarság és szomszédai viszonyába, hogy magunk se tudnánk igazabban és világosabban megmondani a dolgokat.

Az az érzésünk azonban, hogy az igazság napja más törvények szerint mozog a pályáján, mint az égboltozat napja, amely az éjszaka előtt alkonyatba hajlik, a világos nappalt pedig a pirkadat homályával kezdi. Az igazság napja ilyen átmenetek nélkül csinálja a dolgát: 1919-ben belezuhan a vak-sötétbe, most pedig hirtelen felragyog, hogy pillanatra be kell csukni a szemet, amíg érzékelni és értékelni tudjuk a nagy változást. Húsz év elég idő volt ahhoz, hogy nyugaton is felismerjék, ami 1919-ben a Duna mentén történt, de hogy ezt a felismerést a beismerés is kövesse, ahhoz milliókat kellett fegyverbe hívni és a világháború küszöbéig kellett elmenni, hogy azt az igazat, amit nyugaton már rég tudtak, most meg is mondják.

Most, hogy az összetört benesi zsilip mögül előtörnek és felhangzanak a valóság hangjai, elégtételt érünk a szenvedésekért. Jólesik a megváltozott hang, de éppen azért, mert ilyen sokáig váratott magára s mert most egyik napról a másikra jelentkezik, nem tudjuk átadni magunkat a feltétlen bizalomnak. Ezt a mi most nyugaton polgárjogot kapott igazunkat ágyúk és szuronyok árnyéka szabadította meg a bilincseitől s ezt nekünk egyszer és mindenkorra meg kell jegyeznünk. A történelem nincs majálisra és tánciskolai udvariasságra, de még az igazságra sem berendezve, hanem egyedül, kizárólag és csakis az erőre. Ha mi ennek a húsz évnek a szenvedéseit és csapásait nem bírtuk volna idegekkel, lemondással, lelkiezővel, ha a magyar katonai elszántsága nem eshetett volna most a világ-mérlegre, akkor ugyan várhatnánk a mi igazunkra akár ítéletnapig. A gyenge malacot a többiek elnyomják a dara mellől s ha talán bocsnatot kell is kérnünk ezért a kicsit nyers hasonlatért, mégis meg kell mondanunk, hogy ugyanígy van a nemzetek életében is.

Mondjuk pedig ezt azért, mert a mostani fel-emelő ünnepünkben és örömeinkben tévhitet és hamis illúziók tengerére vihet bennünket a hajónk. Talán hajlamosak leszünk arra az álmra, hogy az igazságunk egymaga adta vissza nekünk a magyar Felvidéket, hát ugyanaz az igazság visszaadja majd a többi földünket is. Szó sincs erről! Az igazság csak az erkölcsi alapot adja számunkra a küzdelemhez, de a küzdelmet nekünk magunknak kell megvív-nunk. Már most, ebben a pillanatban, amikor első diadalunk italát szöröcsöljük, tekintetünket a további célok és küzdelmek felé kell irányítanunk, mert anélkül nincs továbbút.

Hála Istennek, ehhez a küzdelemhez már megszaporodott erőnkkel foghatunk. Munkáskezekben, gazdasági forrásokban, katonalétszámban megnövekedve és különösen erkölcsi erőben emelkedve. Trianon a magyar Felvidék visszaszerzésével meg-

Theuer lengyel esendőrszázados tanulmányúton volt Magyarországon Mellette a tájékoztatására kirendelt vitéz Poltáry Vilmos alezr., a Büm. VI. c. oszt. vez. helyettese.

szűnt, ezt a világon mindenki világosan látja, még az is, aki nem szívesen látja. Akármilyen kényszer-körülmények között is, de a tény az, hogy a népek önrendelkezési joga most már csakugyan alapja lett a Dunamedence új elrendezésének. A trianoni rabállapotnak a csehek voltak legelszántabb és legsikeresebb porkolábjai, éppen ezért sorsdöntő a teljes magyarság további sorsára az, hogy a csehek kezéből a bilincsláncot kiverjük most. Nem kell hozzá túlzottan optimistának lenni, hogy másfelé is a magyarság helyzetének a javulását várjuk a legközelebbi időkben s ez a javulás a végső megoldásig most már nem törhet meg, hanem csak mindig erősebb lehet.

München tehát nemcsak a felvidéki magyar területeket adta vissza nekünk, hanem szabadabb, biztatóbb levegővel árasztja el a még fel nem szabadított magyar földeket is. Trianon már nincs többé, csak a romjai maradtak itt, a romoknak pedig az elkerülhetetlen sorsuk, hogy előbb-utóbb eltakarítják őket. Ebben kell látnunk a müncheni egyezmény számunkra második nagy eredményét,

ami egyelőre a térképre nem rajzolható fel, de ami lélekzethez, új létalaphoz juttatja azokat a véreinket, akik Erdélyben a mostani események nélkül hovatovább elviselhetetlen sorsra jutottak volna. Az úgynevezett nemzetiségi kérdés ezután a keleti szomszédnál is egészen más jelentőséget kap, mint amilyet odaát eddig tulajdonítottak neki. Európa nem egyhamar felejtí a Münchent megelőző lidércnyomást s a nagyhatalmak trianoni emlékekért és érdekekért aligha vállalták még egyszer a világháborúval való játszadozást. Ha a cseh hóbotot az utolsó pillanatban ilyen erélyes kézzel operálták ki Európa testéből — és az operációnál a franciák kése sem maradt tétlen —, a többi trianoni betegséget bizonyára medicinákkal fogják még idejében meggyógyítani.

Annyi bizonyos, hogy a magyarság nem lehet többé szomszédainak szabad prédája. A Benes—Titulescu-féle luxusutazásoknak, népszövetségesdinek, a kisantantmindenhatóságnak mindörökre vége. Hazudni többé büntetlenül nem lehet, mert a cseh példa bizonyítja, hogy világmegszégyenítés és a lopott holmik visszakényszerítése érte a jutalom. Nem olyan egyszerű kérdés a Kárpátok között ezer éve élő magyarság elintézése, mint azt Benesék és az ő jelentéseik alapján a nyugati hatalmak gondolták. Elmaradhatatlan tehát, hogy igazi erőnk, értékünk és történelmi hivatásunk általános átértékelése most már bekövetkezzék. És ennek elmaradhatatlan következménye lesz, hogy valamennyi szomszédunk kénytelen más hangon beszélni velünk, mint ahogy eddig beszélt.

Uramisten, mennyi gúnyban, gyalázkodásban, lekicsinylésben volt részünk annyi éven át! Micsoda magas lóhátról beszéltek velünk Prágából és Bukarestből! Annyit nem tartottak tőlünk, mint egy ázott verébtől! Nem számítottunk a szemükben, örökre letaposott, tehetetlen s még önértetre sem képes nemzetnek tekintettek már bennünket s ez a történelmi tévedésük elsodorta őket az elbizakodottság olyan magasságába, ahonnan a csehek leszédültek s a többiek csak ügyel-bajjal tudnak lekapaszkodni. Talán nem sokan vették észre, hogy az erdélyi nemzetiségek a nyáron hirtelen új statutumot kaptak. Csendben, dobverés nélkül csinálta ezt Bukarest, mert már akkor leszámította magának a szudétánémet eseményeket. Hogy aztán Münchent hogyan fogja majd további politikájába beilleszteni, arról még korai volna beszélni, de hogy lesz még róla szó, az nem kétséges.

Hirtelenében ennyit szükségesnek láttunk elmondani a mostani nagy napjainkkal kapcsolatban, mert nemzetek sorsát nemcsak négyzetkilométerekben, hanem ilyen távolabbi és elvontabb vonatkozásban is látni kell. Így tudjuk megérteni egy-egy ilyen fogalom: „Trianon“, most pedig „München“ tulajdonképpeni hatását és következményeit.

Meg kell írni a debreceni nyugállományú és várakozási illetményekkel szabadságolt bajtársainkról, hogy táviratban kérték a belügyminiszter úrtól szolgálattételre berendelésüket. Olyan időben

kérték ezt, amikor a szolgálat terhei és kockázatai kilépnek a szürke mindennapok nyugalmas kereteiből. Olyan időben, amikor nyugdíjban éldégní, fűzfa tövén horgászni, távoli mezők csendjébe elvonulni sokkal könnyebb és hasznosabb, mint a pusztát vállravenni.

Derék cselekedet volt ez a felajánkozás. Szép és lelkesítő példa. Büszke lehet rá mindenki, aki részese, mi pedig mindenkire büszkék vagyunk, akik ennek a táviratnak részesei. Példájukból magyar italt, nemes italt, emberi áldozatkésztséget és csendőrléket meríthetnek a fiatalok.

Földönfutó székel.

Bukarest utcáján
Keresem kenyerem,
Seprű a kezemben,
Ez most a fegyverem.

Gyalázat a bérem,
Ezzel kell beérnem.
Öröm, magyar öröm,
Nem jut már énnékem.

Szivem szétrepeszti
A hazagondolás,
Heggyoldal, kis patak...
Virág, kolompolás...

Leborulok arcra,
Sírásba fül imám:
Most kél a nap, most kél
Ott fenn a Hargitán.

Küküllői Mihály.

Határszéli őr a nagy háborúban.

Írta: FÜRDŐS JÁNOS tthts. (Budapest).

Az általános mozgósításkor, 1914-ben, mikor Európa feje felett meghúzták a vészharangot, a galíciai határon fekvő egyik őrre lettem vezényelve, távirati parancsal. A parancs vétele után azonnal csomagoltam, hogy a legközelebbi vonattal útbaindulhassak.

Mint fiatal csendőr, örömmel indultam a határszélre. Miután én sem láttam még háborút, gondoltam, mint őrre beosztottak, mi is részt fogunk venni a harcokban és drágán fogjuk megfizettetni az ellenséggel, ha beteszi a lábát erre a Szent Magyarföldre.

Mielőtt elindultam, rokonaimtól el sem búcsúztam, mert mindenkitől csak azt lehetett hallani, nem tart tovább a háború három hónapnál, ezen idő alatt leszámolunk minden ellenséggel és nótaszóval jövőnk haza a haretérről, mellünkön a szép kitüntetésekkel, melyeket hőstetteinkért kapunk, majd azután elmondjuk haretéri élményeinket a rokonoknak és az ismerősöknek.

Vonatom Szolyva községnél érte el a Kárpátok széleit, ugyanott kezdődik a rengeteg erdőség is. Onnét állandóan emelkedésnek megy a vonat, egész

a Beszkidekig. Miután vonatunk csak nagyon lassan tudott haladni fel a Kárpátok teteje felé, volt alkalmam alaposan megnézni a gyönyörű hegyeket és erdőségeket.

En csak Volócig mentem vonattal, ez már jól fent van a Kárpátokban. (Ez a Volóc sokat szerepelt napilapokban a háború alatt.) Innét más irányba kellett mennem, előfogattal kb. 25–30 km távolságra. A kora délutáni órákban érkeztem Volócra; előfogattal hiányában aznap nem tudtam tovább utazni, így volt alkalmam azokat a történelmi nevezetességű volóci havasokat alaposan megnézni.

Augusztus másodika volt. Míg lent a havasok aljában meglehetősen melegén sütött a nap, az emberek ingujjban jártak-keltek, a havasok tetején csillogott a szép fehér hó. A vasúti állomás körül elterülő erdőség haragos-zöld fái alatt ezer és ezer ember várta a vonatok érkezését, hogy útbaindulhasson. ahová a behívó-parancs szököttotta őket.

Másnap, 3-án indultam tovább a kora reggeli órákban. Mentünk hegyen-völgyön keresztül, előfogatosom rutén ember lévén, egy szót sem tudott magyarul, így nem tudtam vele beszélgetni erről a tájról. Ahogy haladtunk, egy szoroshoz értünk. A szoros egyik oldala egy óriási magas sziklafal, a sziklafal oldalán egy szép fehér táblát pillantottam meg, azon a következő felírást olvastam: „896. Magyarok bejövetele.“ Rögtön tisztában voltam vele, hogy ez az a híres verecke szoros, ezen keresztül vezette be Árpád apánk a magyarokat ezer esztendővel ezelőtt. A kocsit megállítottam és nézegettem ezen történelmi helyet. Előfogatosom szörnyen csodálkozott, mert annyira belemerültem a szoros vizsgálódásába. Nevezett ezen a vidéken lakott egész életében, de talán még ma sem tudja, ha él, hogy előttünk magyarok előtt milyen megbecsülhetetlen értéke van ennek a történelmi területnek. Láttam, hogy már únja a dolgot, miután őt nem érdekelte, kezdte mondogatni: „Hejde, hejde.“ Megértettem, mit akar ezzel mondani; hogy menjünk.

Azt a gyönyörű emléktáblát bizonyára eltüntették gonosz ellenségeink a sziklafalról, mert ami szép és jó és amit magyar kéz alkotott ezer esztendőig, arra valamennyien féltékenyek, mind szeretnék megsemmisíteni, hogy még nyoma se maradjon, hogy az valamikor Magyarországhoz tartozott. Pedig hiába minden erőlködésük és rosszakaratuk. A történelmet nem lehet meghamisítani, mert igenis, az be van írva a történelembe, hogy ezen a vereckei szoroson keresztül jöttek be a magyarok ezelőtt ezer esztendővel erre a Szent Magyarföldre.

Tizennyolc hónapig voltam a határszélen. Ezen idő alatt többször volt alkalmam meglátni ezeket a történelmi helyeket, mert amikor az oroszok betolakodtak az ország területére, a határszéli őröket kiszorították állomáshelyükről — így minket is —, ily alkalmakkor be lettünk osztva az ott harcoló csapatokhoz és több ízben részt vettünk ezen területek visszaszerzéséért folytatott harcokban. Előfordult, hogy a vereckei szoros több ízben cserélt gazdát, hol a mienk, hol meg az oroszoké volt. Ilyenkor rendszerint áldozatot követelt visszaszerzése, különösen az oroszok részéről, mert súlyos harcok folytak érte, ahol sok orosz katoná alussza örök álmát.

Az őr, ahova vezényelve lettem, kb. ¾ kilométerre volt a galíciai határtól. Augusztus 4-én kezdtem meg a szolgálatot. A közbiztonság nyugodt volt,

JOIN THE MODERN ARMY

Join the Royal Artillery
(Coast Defence and Anti-Aircraft Branch)
and enjoy interesting work with modern
guns, searchlights and equipment

It's good to get into the ARMY!

**GOOD MEALS FREE. LODGING FREE.
CLOTHES FREE. GAMES FREE.**

Do this at 10.00 from my door & I'll have a new outfit for you.

JOIN THE MODERN ARMY

The Modern Army gives young
men interesting work with
mechanized training

JOIN THE MODERN ARMY

Join the Royal Artillery
(Coast Defence and Anti-Aircraft Branch)
and enjoy interesting work with modern
guns, searchlights and equipment

Az angol hadseregbe való belépésre buzdító hirdetmények.

A jobb felső hirdetés fordítása: Jó belépni a hadseregbe! Jó étkezés, ingyen lakás, ingyen ruha és ingyen sport! Tetejébe fizetés a belépéstől, egy hónapi szabadság teljes fizetéssel. (vitéz Liptay L. alezr. felv.)

minha lékeidő lett volna. Fontos volt a galíciai határ portyázása, onnét lehetett várni az ellenséget.

Volt az őrnek öt községe, amit portyázni kellett. Minden szolgálat alkalmával a községben szóvátattuk a megbízhatóbb emberek előtt, ha az oroszok közelednek és valami módon tudomásukra jut — miután egyik-másik át szokott rándulni Galiciába egy kis csempészés miatt —, velünk tudassák, nehogy váratlanul érjen bennünket támadás. Többen vállalkoztak, hogy amennyire csak lehetséges, segítségünkre lesznek, ha legkevesebbet megtudnak az ellenség közeledéséről. Akadt közöttük jó néhány, aki azt hangoztatta: nem kell tartani, mert csak egy hely van, ahol keresztül tudnak jönni az oroszok, mert a mi őrskörletünkben olyan meredek a Kárpátok Magyarország felőli része, ha le is jönnek valami úton-módon, visszamenni nem tudnak. Azt a helyet pedig kevésszámú csapattal is meg lehet védeni és fel lehet őket tartóztatni. Az egyetlen hely, ahol 1848-ban is bejöttek, amikor a szabadságharc leverésére behívták őket. Erre megjegyeztem, hogy 1848 óta sok minden változott a világon, különösen a technika. Ma már nincs lehetetlenség.

Egyesek abban a hiszemben voltak, amíg honvédek nincsenek a határon, addig nincs mit tartani az ellenségtől, amennyiben a honvédek feladata a

határ megvédése, mert erre törvény is van. Hol voltak akkor már honvédeink!

Már az első szolgálat alkalmával figyelmeztettem a lakosságot arra vonatkozólag, ha valaki áruló lesz, annak szomorú következményei lesznek. Figyelmeztetésünknek meg volt a hatása, mert többen vállalkoztak, ha netalán mégis megpróbálkozná kisebb csapat átjönni a havasokon, valamennyien fegyvert fognak és velünk együtt fognak harcolni, egyikük sem akarta orosz iga alá hajtani fejét. Míg a határszálon voltam, nem tapasztaltuk egyről sem, hogy hazafiatalanul viselkedett volna. Sőt, mikor első alkalommal az őrsöt meg akarta támadni egy erős orosz járőr, egyik polgári egyén vezetésével többen segítségünkre siettek. Tartalékpuska mindig volt az őrsön, azzal elláttuk őket és segédkeztek a járőr elűzésében.

Szeptember első felében bukkantak fel először kisebb ellenséges orosz csapatok, de rövid harc után vissza lettek szorítva Galicia területére. Október első napjaiban ismét megkísérelték a betörést és nagyobb erővel törtek be, tőlünk kb. 12 kilométer távolságra, keletre. Nálunk akkor csend volt. E napon uti járőrként voltam kivezényelve másodmagammal a vereckei szoros irányába azon községbe, ahol postahivatal is volt. Jelzett községbe megérkezve, a postahivatalba mentünk. Nem tartózkodtunk bent néhány percig, nagy lárnára lettünk figyelmesek. Azonnal az utcára rohantunk és láttuk, hogy a lakosság ide-oda szaladgál, kiabál, csomagokkal a kezükben, a község mellett elterülő erdőségbe menekülnek. Először nem tudtuk mi történt, de nem telt bele néhány perc, a községben tartózkodó honvédszászlóalj kézbe vett fegyverrel, futólépésben rohant a postahivatal irányába. Mikor a honvédekkel találkoztunk, értesültünk, hogy nagyobb kozákesapat közeledik a község felé. Csatlakoztunk hozzájuk. A községből kiérve, az erdő szélén megpillantottuk a kozákokat. A zászlóalj felvette velük a harcot, és mi, valamint az időközben odaérkezett helybeli őrs, szintén résztvettünk a harcban és a kozákesapat szét lett szórva. Később tudomásunkra jutott, hogy a kozákok 30–40-es csoportokra oszolva, a környékbeli községeket keresték fel, ahol nem volt sem csendőrőrs, sem katonaság; ott a zsidó lakosságnál harácsolnak, a rutén népet nem bántották. Ebből a csapatból néhány kozák abba a községbe is ellátogatott, ahol én voltam beosztva az őrsön. Ottmaradt bajtársaim idejében észrevettük a kozákok közeledését és a község nyugati bejárata előtt elhúzódo magaslapon rajvonalba fejlődve, 50–60 méter távolságra bevárták őket és gyors tüzeléssel közibük lövöldöztek. A nem várt támadás annyira meglepte a kozákokat — nem számítottak rá, hogy őrs van a községben —, hirtelen megfordultak és vágában menekültek vissza abba az irányba, ahonnan jöttek.

Abban az időben még nem volt katonaság, csak a főbb útvonalakon, a félreeső őrsök magukra voltak utalva, tehát résen kellett lenni.

Járőrtársammal előbb az említett zászlóaljnál teljesítettünk szolgálatot mindaddig, míg az ellenség ki nem lett szorítva az ország területéről, mert csak így volt lehetővé téve az őrsre való bevonulásunk. Azt a részt, ahol a kozákok be akartak törni jelzett községbe, a zászlóalj megszállva tartotta. Míg ezen a területen tartózkodott, több oldalról jöttek jelentések a parancsnoksághoz, hogy 8–9000 főből álló ellenséges orosz csapat közeledik a vereckei szoros

felé azzal a parancsal: Budapestig nem szabad megállania.

Tekintettel a túlerőben levő ellenségre, valamint arra, hogy csak egy visszavonulási útja volt a zászlóaljnak — ami a vereckei szoros előtt vezetett el — és ha az általa megszállott területen marad, ki van téve az elfogatásnak, esetleg megsemmisülésnek, kénytelen volt otthagyni jelzett községet, illetve területet és levonulni az ország belseje felé, a vereckei szorostól kb. 10–12 kilométer távolságra. Az oroszok követték a zászlóaljat, ők is levonultak 6–7 kilométerre. Közben a zászlóalj segítségére több oldalról érkezett megerősítés, hogy az oroszokat feltartóztassák a további előnyomulásban. Az első nap csendben telt el. Másnap az orosz gyalogság a hajnali órákban megkezdte a támadást.

Amikor az orosz gyalogság megkezdte a tüzelést, óriási dörrénés rázkódtatta meg a levegőt. Szégyen ide, szégyen oda, magam is megszeppentem, de a többi bajtársak is, mert, mint később bevallották, ez volt az első ágyúlövés, amit hallottak, mióta a háború folyik. Többen azt hangoztatták: nem kell félni, ezt is meg lehet szokni. Igazuk volt, mert később kerültünk olyan helyzetbe, amikor a srappellek a fejünk felett robbantak szét, már annyira megszoktuk ezeket a tűzijátékokat, hogy oda sem hederítettünk. Sőt szokatlan volt, ha néha egy kis szünet állt be a lövöldözésben.

Az oroszok feltartóztatására összpontosított csapatok között volt egy cseh és egy polyák század is.

Mikor az oroszok leadtak pár puskalövést, azok a vitéz csehek és polyákok 10–15-ös csoportokban szökdöstek szét az erdőségben. A csapathoz beosztva, menekült csendőrök voltunk vagy 70–80-an, a melénk beosztott katonákkal (magyar fiúk) lettünk kiküldve a szökevények összeszedésére. Azt a parancsot kaptuk, ha valamelyik ellenkezik, a legradikálisabb módon kényszerítsük a visszatérésre. Ha valaki ellenszegül közülük fegyverrel, azt ott a helyszínen löjük agyon. Arra nem került sor, mert mind megadta magát. Valamennyit visszakisértük a csapathoz. Ismerve gyáva viselkedésüket, a parancsnokság úgy osztotta be a „vitéz” katonákat magyar fiúk közé, hogy többé ne sikerüljön megszökniük.

Még a háború kezdetekor, egy alkalommal szemtanúja voltam, amikor a hadvezetőség 2000 polyákat vonultatott fel az oroszok ellen, az uzsoki szoros irányába, azon a községen keresztül, ahol be voltam osztva az őrsön. Tizenegy magyar tábori csendőr volt beosztva a polyák csapathoz. Amikor felfejlődötték őket, 25–30 kozák megjelent az egyik magaslapon, ezeket meglátva, a polyákok menekültek visszafelé, otthagya a parancsnokságot a tizenegy csendőrrel együtt. A csendőrök elűzték ugyan a kozákokat, de kénytelenek voltak visszavonulni. A polyákok a hegyek között az erdőségben szétszéledtek, összeszedésükre csapatok és a környékbeli őrsök lettek kirendelve. Ez alkalommal, mint járőrvezető lettem vezényelve, több csendőrrel és mellénk beosztott katonákkal, a szökevények felkutatására. Sikerült egy csapatban 24-et elfogni. Visszakísértük őket az akkor már az oroszokkal harcban álló csapatok parancsnokához, aki úgy osztotta be ezeket a vitéz polyákokat, hogy többé ne tudjanak megszökni, az első rajvonalba, hátuk mögé gépfegyveres osztagot állított, mert csak így lehetett megakadályozni őket a szökésben.

A harcok folyamán többször voltam együtt polyákokkal és csehekkel, akik, amikor csak tehettek, mindig megszótktek, vagy megadták magukat az ellenségnek. Egyesektől azt is lehetett hallani, ha a magyarok olyanok volnának, mint ők, hamarosan vége lenne a háborúnak, mert ha tehetik, egy puska-lövést sem adnak le az ellenségre, vagy ha alkalom nyílik, megadják magukat. Később köztudomású volt, hogy nem akarnak harcolni.

Ahol a harcok lefolytak, rengeteg orosz katona holtteste borította a területet. Az őr, melynek körletében az ütközet történt — mikor már az ellenség vissza lett szorítva Galicia területére — rendeletet kapott, hogy a község férfilakosságát a rendelet értelmében szólítsa fel, hogy aki csak mozogni tud, köteles részt venni az orosz katonák holttestének felkutatásában és eltemetésében. Az erdőségben hetekig kutatták és temették a halottakat. Kocsiszámra szedték össze az elesettek fegyvereit és egyéb felszerelési cikkeiket, az őr felügyelete alatt. Többször megfordultam szolgálatilag jelzett őrön, ily alkalmakkor láttam, hogy az őr legénysége és a beosztott népfelkelők, mikor bevonultak ebből a nem valami kellemes szolgálatból, halálsápadtan, alig lézengtek, mert belebetegedtek a sok undortkeltő látványosságba.

Az orosz 1915 elején. — tekintettel kevés számú katonaságunkra, — olyan erővel jött, hogy feltartóztani nem lehetett és az egész vidéket ellepte. Arról a vidékről valamennyi őrnek menekülni kellett. A munkácsi szakaszhoz vonultunk be, Munkácsra, egy hónapig ott teljesítettünk szolgálatot, mert ezen idő alatt az oroszok uralkodtak azon a területen.

A német hadsereg 1915 január első napjaiban kezdte meg a felvonulást az oroszok ellen. Egyrésze vasúton, másik része gyalogosan vonult fel. Amerre szem ellátott, mindenütt német katonaságot lehetett látni. Mikor az első német csapatszallító vonatok keresztülhaladtak a munkácsi állomáson, mint vasút-ügyeleti járőr voltam kivezényelve, másodmagammal. Szigorú rendelet volt a német hadvezetőségtől, hogy sem az állomás belterületén, de még csak a közelében sem szabad tartózkodni másnak, csak a szolgálatban álló csendőröknek és a vasúti személyzetnek. Még az állomás környékén sem szabad megturni senkit. Miután a személyforgalom teljesen megszűnt, azokra a napokra, míg a német hadsereg be nem fejezi a felvonulást, egyáltalában semmi keresnivalója nincs senkinek az állomás környékén. Az állomásépületek utcára nyíló ablakait mind bemeszelték, hogy azokon senki még csak be se láthasson; a bejáratok szigorúan szem előtt voltak, hogy az állomás területére hivatlan egyének be ne tehessék a lábukat.

Meg volt az eredménye a nagy elővigyázatosságnak, mert a németek érkezéséről senki sem bírt tudomással. Mikor a felvonulás befejeződött, február 12-én megkezdte a támadást a német hadsereg. Pár napra rá ezerszámmra hozták a németek az orosz foglyokat. Mint értesültünk, kevés kivétellel bekerítették az orosz csapatokat.

A foglyok elbeszélése szerint az orosz hadvezetőség sem tudott a németek felvonulásáról. Ezt lehet nevezni titoktartásnak. De ehhez mi is segítséget nyújtottunk, a sikeres harchoz tehát mi is hozzájárultunk.

Egyhónapi távollét után sikerült bevonulni őrünkre. Minden alkalommal, amikor visszakerül-

Az 1915 március 5-én orvítámadásnak áldozatul esett **Balogh György csendőr**, címz. őrmester márvány-síremléke a bátori temetőben. Állíttatta az emlékbizottság.

tünk, — mert több esetben el kellett hagyni az őröt — a lakosság örömrivalgásban tört ki. Csoportosan jöttek a laktanyába üdvözölni bennünket. Többen örömben hangoztatták: „Visszajöttek, a mi jó, magyar csendőreink.”

Éltünk tovább békésen és teljesítettük a közbiztonsági szolgálatot. Csend lett, mintha mi sem történt volna. Háborúról később már csak az újságokból értesültünk valamit. El is feledtük, hogy azon a vidéken is volt valamikor ellenség. A lakosság is megnyugodott, mindenki folytatta rendes napi munkáját.

Az őröt sem zavarta senki. Az erdőségben el rejtőzött, csapatjuktól megszökött orosz katonák kezdtek előjönni rejtekhelyükről és jelentkeztek az őrön. Akadtak azonban olyanok, akik félelmükben nem mertek mutatkozni, ezek rejtekhelyét vagy a lakosság sügta be, vagy rendes szolgálat alkalmával bukkantunk rájuk. Mikor sikerült felkutatni őket, azon kérdéseinkre, miért nem jelentkeztek az őrön, azt a választ adták: féltek tőlünk, mert a hadseregben az a hír volt elterjedve, ha a magyar csendőrök kezeibe kerülnek, azok legyilkolják őket.

Ottlétük alatt, mikor meggyőződtek róla, hogy emberies bánásmódban részesítjük valamenyt, egyhangúlag kijelentették: most már látják, valótlan volt az a hír, amit rólunk terjesztettek. Mikor tovább kellett őket kísérni valamelyik fogolytáborba, könnyögtek, hadd maradjanak nálunk, bármilyen munkát el fognak végezni. Ismételten hangoztatták, hogy ilyen jó bánásmódban otthon sem volt részük, mint nálunk...

Helyszíni közvetítés egy magyar végvárból.

Írta: SAAD FERENC.

Egy hatalmas világégésnek és egy nyomában járó gazdasági válságnak kellett jönni, hogy mi magyarok minden szellemi és anyagi javainkkal, munkánkkal és természeti kincseinkkel újra divatba jöjünk önmagunk előtt. Kezdjük megismerni magunkat és a megismerés nyomán néha egy-egy boldog mosoly varázsolódik gondoktól barázdált arcunkra. Szeretjük már újra a hazai levegőt és tudjuk, hogy szellemi és testi nyavalyánk minden gyógyító írja itt van az édes anyaföldön. A város környetegéből szeretünk néha elmenekülni a jószagú rétekre, kevés megmaradt erdőnk ózondús levegőjével frissítjük fel füsttel mérgezett tüdünket és talán olykor azt is meglátjuk, hogy hazánk minden egyes rögéhez egy dicsőséges történelem emlékei fűződnek. Felfedező utunk gyakran vezet várromokkal teletűzdelt hegy-ormok felé és valahogyan a pihenés is másként esik omladozó falak multat lehelő levegőjében. Képzeltünk sejtelmes árnyalakokkal népesíti be a csonka falak üregeit és boldogan hallanánk valami bús regét a vár egykori lakóiról. Sokszor már a köhalom sincs meg a tetőn és csak annak az egész környéket uráló volta érzeteti velünk, hogy bástya állt itt is valaha. Bizony sok-sok ilyen kiálló orom van hazánk területén és ha ezeket egy képzeletbeli vonallal összekötnénk, önkénytelenül arra kellene gondolnunk, hogy úgy vonul át ez a vonal az ország testén, mint egy ér. Igen! Útőér volt valamikor a magyar várrendszer, melyben egy nemzetnek piros vére lüktetett. Iskola volt itt minden egyes sásfészek, ahol vitézség és önfeláldozás voltak a tantárgyak. Nevelő dajkája volt a végvár a jó magyar katonának, aki innen meríthetett évszázadokra való önérzetet.

Zarándokoljunk vissza a multba és kérjünk beboesátást egy magyar végvár kapuján. Hazánk egyik dimbes-dombos vidékén fekszik ez a vár és egyszerűség kedvéért nevezzük Vitézvárnak. Már útban is vagyunk a sásfészek felé és természetesen lóháton haladunk tizenkét vitéz magyar huszárból álló kíséretünkkel, akiket a vár kapitánya küldött elibünk. Teremtett lélek nem merne egyedül vállalkozni az útra, hiszen itt béke idején is állandó háború van. Az úton határozottan sok látnivaló akad. Egyre-másra találkozunk Vitézvár felől jövő portyázó csapatokkal, az ú. n. száguldókkal, vagy nyomjárókkal, akik az ellenség mozdulatait figyelik és a sűrűn felbukkanó török martalócoktól tisztogatják a környéket. Van olyan nyomjáró csapat is, aki azzal a határozott céllal megy az ellenség területei felé, hogy ott u. n. nyelvet fogjon. Nagy kincs a végvár életében egy ilyen erőszakkal szerzett nyelv (fogoly), mert ezektől lehet legjobban megtudni, hogy mit forral magában az ádáz pogány ellenség.

Természetesen nem szabad azt gondolni, hogy teljesen puszta és lakatlan területen haladunk keresztül. Bizony gyakran érünk falut és itt-ott jó magas fallal körülvett nemesi udvarházak, majorok láthatók. Minél jobban közeledünk kitűzött célunkhoz, annál jobban érezzük, hogy a híres magyar vár nem véletlenül van odabiggyesztve helyére, hanem egy hatalmas területnek oltalmazó bástyája, katonai és közigazgatási központja.

A kíséretünkben lévő huszároknak egy igen értelmes főlegény a parancsnoka. Tőle sok mindent megtudhatunk. Amíg utunk kevésbé mozgalmas, addig a katonaletről kérdezősködünk. Vitézvárnak, mint mondják, 500 ilyen daliás huszára van. Majdnem valamennyien nemes emberek és havi 3 forint zsoldért szolgálnak. Életük rendkívül változatos, mert jóformán állandóan úton vannak. Ismerik a környék minden zegét-zugát és portyázásaikkal járó apró harcok nélkül elképzelni sem tudják az életet. A vár egész lovassága csak a mustrák alkalmával van együtt. Ilyenkor megvizsgálják a fegyvert, a felszerelést, meg a lovat és ilyenkor van a solutio vagy zsoldfizetés. Legfontosabb fegyverük a görbékard meg a lobogós kopja. Fejükön magyaros sisakot viselnek és pisztoly is van a nyeregkapában.

Kérdezősködésre bizony nem nagyon sok az időnk. Egyre mozgalmasabb képek váltakoznak ugyanis előttünk. Csak az imént száguldott el mellettünk egy portyázásról hazatérő és úgy látszik, fontos jelentést hozó nyomjáró járőr. Embereink tudják, hogy már egy hete érkezett az első hír a törökök gyanus mozgolódásáról. Állításaikat sok különös jelenség megerősíti. Először is lovas hírnökökkel találkoztunk, akik a vár kapitányának fontos parancsai-val nyargalják keresztül-kassul a vidéket. Természetesen a szomszédos végvárak kapitányainak is megy értesítés. Egyik községben hosszú szekéssorral találkoztunk. Jobbágyok ülnek a szekereken és élelmiszert, szénát, védőkarónak való fát szállítanak sürgősen a várba. Később ásókkal és kapákkal felfegyverzett gyalogos jobbágyok mellett haladunk el, akiket erősítési munkák elvégzésére rendelt be a várkapitány. Minden jel arra mutat, hogy nehéz napok következnek a környékre. Egy útszéli esárdában tartott pihenő után, ahol is 8 dénárért ihattunk egy pint bort, csatlakozott hozzánk egy előkelő vidéki nemes úr ötven huszárával. Ennyi erőt tartozik kiállítani veszély esetén a vár védelmére. A esárdában ismertük meg a legközelebbi nagyvárosból nagyhirtelenében a várba rendelt ágyúöntő mestert. Ez, derék németajkú honpolgár, akit a háború vetett a vérzivataros magyar ég alá békés hazájából. Nehéz dolga lesz neki Vitézvárban. Át kell vizsgálnia az összes tűzériai anyagot és felszerelést, sőt alighanem új ágyúk öntésére is kap majd megbízást. Tőle tudjuk, hogy Vitézvárba igyekszik egy fiatal előkelő külföldi herceg is, akit apja küldött Magyarországra az igazi hadiélet elsajátítására.

Lassan-lassan annyi látnivaló akad, hogy észre sem vesszük az idő múlását. Talán 500 lépésre töltünk egy akácós erdő fáit döntögetik hatalmas fejsze-csapásokkal. Erre azért van szükség, hogy az ostromlók minél kevesebb búvó- és óvóhelyet találjanak a vár környékén. A mélyebb árkokat is betömik és általában igyekeznek alaposan letarolni a vidéket.

Annyira lázasnak látszik ez a háborús készülődés, hogy az embernek szinte kedve volna már belülkerekedni a biztonságos vár kapuján. Úgy látszik, nem is kell már sokat várni erre. Az út egy kanyarulatánál már megpillanthattuk a zászlós öregtor nyot. Pár lépés még csak és kibontakozik előttünk a vár felséges panorámája. Ilyen fészket csak sasok építenek, akik királyai akarnak lenni a környéknek. Kiemelkedő dombon fekszik és már messziről látható hogy három élesen elkülönülő része van, alul

a külső, vagy más néven huszár vár, ennél magasabban terül el a belső vár, melynek közepét és legkiemelkedőbb részét a bástyaszerűen kiképzett öregtorony, vagy fellegvár foglalja el.

A festői képről pillanatnyilag a vár körül tervszerűen vezetett széles árok vizének csillogása vonja el a figyelmünket. A víz nagyon fontos akadály az ostromlóknak. Minél jobban megközelítjük az árkot, annál jobban láthatjuk ezt, mert a pillanatnyilag alacsony vízállás kikandikálási lehetőséget nyújt a fenékre vert hegyes koróknak. Már alig száz lépésnyire vagyunk az árok hídjától. A hidat és a főbejáratot védő sáncok vonalában lovagolunk. A sáncok előretolt földből készült építmények. Három ilyen vonalat is láthatunk. A második közvetlen a várárok partján abból a földből készült, amit az árokásáskor kidobáltak, míg a harmadik vonal már a huszárvár falait védi a közvetlen bombázástól. Most áthaladunk az árok erős tölgyfából készült hídján és belovagolunk a huszárvárba. Ezt a hidat ostrom esetén valószínűleg felgyújtják, hogy az ellenség ne hatolhasson át rajta. Legalább is ezt mutatják az építmény jobb- és baloldalára odakészített rozsekkötegek. A huszárvár falai nem erősek. Inkább kerítésnek nevezhetnénk a helyel-közzel erős fából készített palánkot. Látszik, hogy az úgynevezett huszárvárat egyáltalán azért építették az igazi erődítmény magja köré, mert a megszorodott lovasság nem fért el a belső várban. A falon belül tágas terület van, ahol istállók, csűrök, kaszárnyák találhatók, sőt ha alkalmunk volna alaposabban bejárni ezt az óriási területet, azt láthatnánk, hogy itt igen szépen művelt veteményeskertek is vannak.

Figyelmünk azonban egyre jobban a belső várra terelődik. Ez már aztán vár a szó igaz értelmében. Falait és bástyáit sánc védi a bombák ellen és a huszárvártól keskeny, de rendkívül mély vízesárok választja el. A várba egyetlen felvonóhídon át lehet bejutni, melyet a kaputorony őrei kezelnek. Érkezésünket a tornyosok kürtszóval jelzik és kíséretünk zászlójeladására hozzáfognak a nehéz híd leeresztéséhez. Amíg ez megtörténik, szétnézhetünk egy kicsit és alaposan szemügyre vehetjük a hatalmas várfalakat és bástyákat. A vár falainak egyhangúságát ugyanis köralakú bástyák és szeglettornyok tarkítják. A bástyák közötti falrészeket kurtinának nevezik. Felső részén az úgynevezett mellvéden állanak a védők. A mellvéd rovátkás lőrészekkel tarkított fal. A bástyák bonyolultabb és fontosabb részei az erődítménynek, mert róluk előre is lehet tüzelni, de oldalazó lehetőséget is adnak, sőt innen a fal alatt álló ellenséget is golyózáporral lehet elárasztani. A bástyákat, mint a vár fontos részeit elnevezik rendszeren a kapitányról, híres vitézekről, vagy a vár építőjéről. A bástyán is lövőrések vannak, de természetesen ágyúzni is lehet belőlük.

Mialatt így nézegetjük a vár falait és bástyáit, leeresztették a felvonóhidat és így vidáman neki lovagolhatunk a kapubástyának. Az alaposan megvasalt fölglyfakapú is kitérül előttünk és végre bemehetünk a belső várba.

A hatalmas kapú vasalt tölgyfából készült. Valójában egy kiemelkedő toronyalakú bástyából nyílik. A kapu feletti szobában tornyosok kémlelik a vidéket. Természetesen, itt már ágyúkkal is találkozunk. Sőt a kapu környékén van a legtöbb ágyú. A

Az emlékbizottság márványsíremléket állíttatott az etyeki temetőben eltemetett Németh Ferenc alőrmester sírjára, aki 1918 november 5-én esett el fegyveres rabló lázadókcal harcolva.

földszinti kapuboltozatban jobbra áll a strázsaház, pihenő örök számára. Alig jutunk ki a kapuboltozattól, egy különös fajta ágyúval találjuk magunkat szemközt. Két kereke van ennek a gyilkoló szerszámnak és a kerék tengelyén egymás mellett nyugszik öt kiskaliberű cső, mint az orgona sípjai. Úgy is hívják, hogy orgona ágyú. Igazi magyar neve azonban seregbontó. A kapubástyán másféle lövegek is vannak. Elsősorban három tarackot láthatunk. Ezek vasazott kerekeken nyugvó rövidebb csövű ágyúk. Nagy csomó vasgolyó van mellettük felhalmozva. Mint mondják háromfontos darabja. A tarackokat és általában a nagyobb lövészerszámokat elnevezik. Van például Napverőfény nevű tarack, kis Baba tarack. A kapubástyán ismerkedhetünk meg a Falkony nevű ágyúval is. Az egyik Falkony 24 mázsás és 6 fontos golyókat vet, a neve Súlyommadár, míg a másik nyolc fontos 33 mázsa és a „Sas” nevet viseli. A Falkony igazi magyar neve sugárágyú. Ezt a szép nevet hosszú és vékony csőve miatt kapta. Vasból készült hátultöltő ágyú, célgömbbel és irányzékkal el látva. A kapubástyától jobbra és balra fekvő kurtinákat tanulmányozva, egy más furcsa fegyvert találunk. Nem puská ez, de nem is ágyú, hanem valami átmenet a kettő között és a neve szakállas. Nevét a csőve végén meggörbített szakállszerű és rögzítésre szolgáló vasdarabtól kapta. Nyoleszögletű nehéz vasesőve és kanócsigolytós szerkezete van. A cső-

Pákozdi Gyula cső. felv., Torony.

vön irányzó készülék és célgömb látható. A cső hossza több mint egy méter, a csőtorkolat átmérője 25 mm. Az egész fegyver nyomhat kb. 15 kilót.

Na, de ideje lesz beljebb kerülni, hiszen naphosszat sem végzünk a látnivalóval. A kapu és a falak közvetlen közelében tágas terület látható a várvédő katonaság gyors és könnyed mozgásának elősegítésére. Ezen a téren csak néhány mesterséges dombot láthatunk. A dombok valójában ütegállások. Közelítsünk meg egyet, hátha valamilyen előttünk ismeretlen ágyútípussal találkozunk. Az ilyen dombokból ugyanis jól alkalmazhatók a rövidesövű és meredek röppályájú mozsarak, vagy mozsárpattan-tyúk. Az első ágyútelepen csakugyan találunk ilyeneket, mégpedig rézből készült fába ágyazott, úgynevezett öregmozsarakat. Hatalmas, gömbalakú vasból készült golyókat vetnek, de egyik mellett köből készült hatfontos lövedéket látunk, ezt kőhányó mozsárnak hívják. A dombon fekvő mozsártelepet földdel töltött fűzfavesszőkből font sánckosarak védik az ellenség golyói és tüzéségi lövedékei ellen.

A belső vár központja a piac, ide kell ellátogatnunk, ha a vár igazi lüktető életét látni akarjuk. A várpiacra van a parancsnok lakása, a templom, a lőporraktár és a tüzésértár. Bárhová tekintünk, mindenütt tanulságos dolgot láthatunk. A lőporraktárban a különféle bástyákra és védelmi központokra bórzsákokban adagolják a lőport. Az ágyúhoz nagyobb szemű, durvább lőport adnak, a szakállas por már finomabb és a puskapor lisztszerű. A puskapormalomba ellátogatva, sikerül talán gyártásukat el-lesnünk. Itt az adagolásnál az elhasznált mennyiségre vonatkozólag kaphatunk felvilágosításokat. Egy nagyobb ágyúhoz, napi harminc lövést véve alapul, egy mázsa lőport kell számítani. Kisebb tarackokhoz 20–25 font puskapor is elegendő. Nagyobb harc idején a vár összes lövészszerzői megemésztenek vagy hat-nyolc mázsa lőport. Számítani kell természetesen, tüzes szerszámok készítésére is. Ezt a fegyvertárban, vagy Zejgházban láthatjuk. Ide átmenve azt tapasztaljuk, hogy útitársunk, az idegenből hozatott ágyúöntő mester parancsnok. Megvizsgálja a lövészszerzőket, kihordatja az ágyúgolyókat, szóval tüzéségi szempontból tökéletessé teszi a vár harcalkészültségét. Számításokat tesz a rendelkezésre álló lövedék-nyersanyagra vo-

natkozólag és ellenőrzi a tüzes szerszámok készítését is. A tüzes szerszámok nagy szerepet játszanak a várvédelemben. Vitézvárban tüzes koszorúkat és tüzesfazekakat készítenek az ostromhoz. A tüzes koszorút szalmából készítik és szurokkal itatják át. El lehet képzelni, hogy a falakat ostromló ellenségre dobva, milyen könnyen gyújt. A tüzes fazekak cserépből készültek és a bennük lévő puskaport szűk nyíláson át, kanóccal gyújtják. Itt tehát nem gyújtó, hanem robbanó hatásra számítanak.

A vár piacára lépve, szomorú eseményt szemlélhetünk. Kocsikon, megfelelő kísérettel indulnak a várban lévő asszonyok és gyermekek, meg a harc-képtelen beteg katonák. A vár papja intéz hozzájuk vigasztaló szavakat és a nehézsorsú katonahitvesek keserű jajveszékeléssel búcsúznak holnaptól fogva százsoros veszélynek kitett férjeiktől.

A szomorú kép önkénytelenül készíttet bennünket a vár templomának meglátogatására. Legszebb épület a várban, a legvédelettebb helyen. Látszik, hogy az egész életet harcban eltöltő magyar katonák legfőbb vezére Isten. Az Oltáriszentség reggel óta ki van téve, hogy a bekövetkező ostrom idején a sebesültek enyhülést, haldoklók utolsó vigaszt, csüggedők bátorságot innen nyerhessenek.

Ideje azonban megnézni, mit csinál a sasfészek feje, a várkapitány. Nem akarjuk megzavarni tevékenységében, csak ellesni szeretnénk munkáját. Bizony, nem is igen volna ideje vendéget fogadni. Egyik érkező lovashírnököt fogadja a másik után. Közben íródeákoknak parancsokat, leveleket diktál és több példányban készítteti el az ostrom első napjaira való rendelkezéseket. A vár értékesebb tárgyait a fellegrvárba viteti. Elrendeli az élelmi- és hadiszerekkel való takarékoskosságot. Az ágyúk és tarackok elosztását szabályozza és gondoskodik a hozzájuk való legénységről, golyóbisokról, puskaporról és kanócról. Azután a legénység bástyákon és folyosókon való elosztása következik. Minden alparancsnok pontos utasítást kap a védelemre és a szolgálatra vonatkozólag. A tartalékokat az alparancsnok, vagy vicekapitány vezetésével a vár piacára rendeli. Igen gondos és alapos utasítást dolgozva ki a kapu védelmére rendelt gyalogosok és tüzerek számára. A vár belsejében éjjeli cirkálókat jelöl ki és általában megszigorítja az őrszolgálatot. Erre vonatkozó utasításait a strázsamesternek adja ki. Nem is lehetne azt mind elsorolni, amire Vitézvár kapitányának az ostrom előtt gondolnia kell.

Rendeleteinek végrehajtását a vár méhkaszhöz hasonló nyüzsgő élete mutatja. Az élelmiszerraktárban mindent gondosan leltároznak. A piac háta megett lévő malom szünet nélkül dolgozik s a közelében lévő sütőház kéménye vidáman pipál. A cipóosztó házban kenyeret adagolnak az ostromhoz készülő katonáknak.

A puskapormalomban is vidám munka folyik. Nagy rézüstökben főzik és szárítják a salétromot. A hársfából készült szemet és a kényt pedig malomkövek közt őrlik. A keveréshez nagy ón mozsarakat használnak és a borszesztől nedves, kész puskaport teknőkben és deszkákon szárítják. A malomból bórzsákokba rakva, a porházba viszik a puskaport.

Ezen a környéken van a konyha is. Nagy üstökben készül az ebéd. Szagáról ítélve, gulyást kapnak ma a katonák. Nem fog hiányozni persze a bor sem,

ami nélkül a magyarnak mindig nehezen esűszott az étel. A bor kimérésére külön helyiség van, ezt csaplárháznak hívják. Érdekes, hogy mennyire védett helyen vannak elhelyezve a vár kútjai. Külön darabontok állanak őrt mellettük és a vízfordás pontosan szabályozva van.

A belső vár legkiemelkedőbb része a fellegvár, vagy öregtorony. Valójában egy igen erősfalu, külön kapuval és külső védőberendezésekkel ellátott hatalmas bástya. Teteje alaposan meg van rakva ágyúkkal és lőréseiből szakállas csövek kandikálnak. Ez a vár őrségének utolsó menedéke.

Vissza kell most sietnünk a vár piacára, mert, mint halatszik, a vár kapitánya utolsó mustrát tart a védők felett. Hátha alkalom lesz a katonákkal való megismerkedésre. Az őrség tizedekben van felállítva. A kapitányon kívül 16 tisztí sorban levő katonamember van. Két alkapitány, a lovasság 6 tisztje és a gyalogságnál 3 főhadnagy, meg négy hadnagy. Ide számít még a parancsnok segédtsíztje, aki ostrom alkalmával parancsörtisztí teendőket lát el. Természetesen, a vár kapitányának két előkelő nemes apródja is van, akik személyes szolgálatra hivatottak. A legmagasabb altisztí sorban az őrmesterek állnak. Ezek közé tartozik a tömlőtartó mester is, aki a kapuőrökre is felügyel. Másodrangú altisztítek a tizedesek. Velük egy rangban van a zászlótartó. A lovasságnál a közlegények is kisnemesek, míg a gyalogság emberei jobbágysorból rekrutálódnak. A lovasság szerepe az ostromnál kissé korlátozott. Rendesen tartalékban vannak és esetleges kirohanásoknál, vagy visszavonuló ellenség üldözésénél kiválóan használhatók. A gyalogság szolgálata sokkal nehezebb. Őr- és járőrszolgálat, virrasztás, bástya- és falvédelem nehezedik vállaikra. Vannak köztük dárdaival felfegyverzetek, de a puskával harcolók sem hiányoznak. Tűzéréség kevés van a várban és azok is jobbára idegenek. Minden bástyának megvan a szakképzett tűzmestere, akihez ágyúkezelésben jártas darabontokat osztanak be. Természetesen igen sok mesterember is van a várban, sőt a zenészek sem hiányoznak. Van dobos, sípos és tárogató. Az őrség, mint említettük, tizedaljakban sorakozik és átlag nyolctized képez egy századot, míg 3—4 század zászlóaljzat alkot. A várkapitány háza előtt lovára ül és a csapatok elé lovagol. Katonás beszédet tart a fegyvereseknek és megesküszik, hogy élve a várat át nem adja senkinek. Ezután a katonák esküsznek fel a királyra és az ország dicsőségére. A tisztetek kiadott utasítások következnek még, ami után kemény vezényszavak hallatszanak és az őrség felállítása helyére vonul.

Alig megy el az utolsó tizedalja katonaság, berobog a vár piacára a kémszemlére kiküldött utolsó ötven főnyi huszárság és jelenti, hogy a török előőrsök fél napi járőföldre tanyáznak. Megkezdődik a kapu végleges eltorlaszolása és a tömlőtartó mester a kapubástyán levő hirtantantúból lövéseket adat le, hogy a várbelieket, esetleg a szomszédos várak lakóit a közelgő veszedelemről értesítse.

Ki tudja?

Kik a skipetárok?

Közben beesteledik és a várban kigyulladnak az őrtűzek, de a környező hegykoszorú is ég mindenfelé. Táborot ütöttek a törökök Vitézvár körül. Kétezer ember virraszt a bástyákon, meg a falakon és heteken át vérzik majd a pogány ellenséggel vívandó ádáz és elkeseredett küzdelemben. A várból már élve ember ki nem mehet. Mi is csak a gondolat szárnyán röpkölködtünk ki belőle, hiszen mi már ebben a küzdelemben részt nem vehetünk. A daliás idők elmúltak és a végvári vitézek ősi fészkeiből csak egy-egy vérről áztatott szikladarabot találunk néha, pihenést kereső kóbor útjainkon. Keressük fel minél gyakrabban ezeket a földdel és mohával benőtt várcsonkokat, ha idegességgel telített világunk hajszás élete pihenésre kényszerít bennünket. Álmodjunk a múltról az öreg magyar hegyormok történelmi levegőjében, hiszen akkor könnyebben elviseljük majd a jelen szenvedéseit, mert csak így jövünk rá arra, hogy a mi nemzetünknek jutott az emberiség legháládatlanabb, de egyben legszebb feladata: küzdeni, vérezni és verejtékezni az emberi műveltségért. A mult dicsőséggel telített tengeri nyomorúságából emelt fővel állapíthatjuk meg, hogy harcolni és magyarnak lenni egyet jelent.

Pályázatok.

I.

Győz az igazság.

Senki sem vonhatta ki magát az elmúlt napok eseményeinek hatása alól, nem is tarthatna számot a jó magyar ember jelzőre, aki ne adta volna át magát a bennünket legközvetlenebbül érintő eseményeknek. A müncheni négyes értekezlet, annak eredményei, egy — hazugságokra épült — ország szemünk előtt beteljesülő sorsa, a felvidéki követeléseink ügye, a húsz esztendő sötétjéből kiemelt Ipolyság ünnepe... egymásutánja a történelem napjainak.

Kit, melyik esemény hogyan fogott meg? Egy hír, egy esemény, egy óra vagy nap... mi volt az, amelyik legmélyebben vésődött emlékébe és agyába? Mi hatott rá a legjobban?

Erről írjanak olvasóink, mert ezeket meg kell örökíteni.

Pályázhat az október végéig történő események leírásával mindenki.

Határidő: november 5.

II.

Híradás a Felvidékről.

Azok a boldog bajtársak, akiket a felszabadult Felvidék közbiztonsági szolgálatára rendelt felsőbb-ségük, egész életükre felejtethetetlen napok részesei lesznek. Arra kérjük őket, részesítsék örömlükben azokat, akik eddigi beosztásukban végzik kötelességeiket, írják le tehát új munkaterületükön benyomásait, tapasztalataikat, akár azokat, amiket mint ember, akár azokat, amiket mint csendőr, vagy mint magyar, szereztek és juttassák el leírásaikat hozzánk. Történelmet írunk, legyenek részesei. Legyenek munkatársaink. Ennek a pályázatunknak nincs határideje, de jutalma lesz: a csendőrség történetének aranylapjait készítjük!

Csendőrörs 2038-ban.

Írta: Dr. ZIMONYI SANDOR főhadnagy.

...Sebestyén Ágoston tiszthelyettes, őrsparancsnok Európa és Afrika térképére hajolva pontos számításokat végzett! ...Fiume, ...Olaszország dél-délkeleti csücskén Tarantó, ...Afrikában El-Kahira, vissza! — Addis-Abeba, Zanzibar, majd mint végcéll, ahonnan majd a járőr majd visszafordul Durban! Majdnem Afrika legdélibb pontja! Egészen rendes kis út lesz! Közél 8.000 kilométer oda és ugyanannyi vissza! De mi az a 2.038 mintájú elektro-repülőgépnek, amelyből két darab áll az őrs rendelkezésére! Óránként kb. 1.500 kilométer sebesség! Fogolyátvétellel, pihenővel együtt 20 óra elég lesz a járőr számára! Összekötőtisztünk Rómából rádió közölte, hogy az átrepülési engedélyt Olaszország készségesen megadta! Bakos százados úr, aki Afrikában, Addis-Abeában összekötőtisztünk, az összes afrikai államoktól az átrepülési engedélyt rádió percek alatt megszerezte! A 2037-ben kelt nemzetközi szerződés szerint pedig a menekülő tettest minden állam azonnal kiadja annak az államnak, ahol a tettes a bűncselekményt elkövette, csak érte kell menni. Tavaly helyesbítették a Nemzetközi Szolgálati Utasítás idevonatkozó pontját! Kriminális Jenő tehát hiába iparkodott meglépni, azaz elrepülni ugyancsak elektro-repülőgépen, amelyet a helybeli polgári repülőterről lopott, Dél-Afrika legdélibb csücskére! Leszállásakor váratlanul szembe találta magát ottani csendőrökkel, nem találták rendben az iratait, elfogták és Kriminális Jenő minden bűncselekményét bevallotta, amelyeket Sebestyén Ágoston tiszthelyettes őrskörletében elkövetett!

No ennyivel is kevesebb kiderítetlen!

— Maros törzsrőrmester!

— Parancs!

Adja ide az afrikai tiltott repülési zónák előjegyzését!

...Hm! Hát igen! Tanganyika területének ezen és ezen a részén tilos az átrepülés több mint 100 éve, ott még kiaknázatlan gyémántmezők vannak!

— Eligazításakor ezt a járőrrel majd közölnöm kell és be is kell írnom a szolgálati lapba! — dörmögött magában Sebestyén tiszthelyettes...

— Tiszthelyettes úr, alázatosan jelentem — lépett be az őrsíródába nagy izgatottan Kós törzsrőrmester — a parancs szerint a második számú őrsjáratot portyáztam a távolbalátó készüléken, az egyik tereptárgynál valami baj van! Tessék csak kijönni a géphez és megnézni!...

— Igaza van! Rántsa csak ki gyorsan az „Azonnali” szolgálati lapokból a legfelsőt! Azonnal indul! Járőrtársa Hidas József őrmester! A 2. számú elektrogépen repülnek! Jelentést rádió távbeszélőn várak! Végeztem!...

— Tiszthelyettes úr, alázatosan jelentem a rádió kopog! — jelentette Szabados őrmester.

— „...Gyilkosság!... Tettes őrskörlete felé gyalog menekül... stb!...”

A m. kir. csendőrség felállításakor a gyalogcsendőrnek évi 40 forint (92.80 P), a lovascsendőrnek évi 55 forint (127.60 P) tömegátalány járt. A gyalogcsendőr első tömegbététje 60 forint (139.20 P), a lovascsendőré 130 forint (301.60 P) volt.

— Az őrskerületi távolbalátót beállítani! Minden ember a gépekhez!... Elektro 4. repülő készenlét!... Végeztem! — Pattognak a vezényszavak.

...Brr...Brr... Berregett Sebestyén Ágoston tiszthelyettes ébresztő órája. Sebestyén tiszthelyettes zavartan dörzsölgette a szemét s az álmára gondolt. Borzasztó! — gondolta magában. — Minden csak gép és gép!

...A nyitott ablakon friss erdei levegőt hozott be a szél a hegyek felől. Szabó gazda — a szomszéd — rövid kurjantásokkal biztatgatta ökreit a közeli szántón.

Nagy-nagy nyugalom ülte meg az egész környéket... Rendes, hétköznapi nyugalom... Sebestyén Ágoston tiszthelyettes boldogan készülődött, hogy ellenőrzőbe induljon a hegyek közé, az erdőbe az Őr 1938. esztendejében, nem Tanganyikába, nem elektro-repülőn, hanem a maga tempós mozgású két lábán.

Kint a földek között nagyot, mélyet szippantott a tavaszi illatú csendből, játékos kedvvel göröngyöt dobott egy felugró süldönyúl után. Boldogság töltötte el, hogy nem száz évvel később született...

Ez az alapja mindennek.

Írta: CSERTŐ JÓZSEF törzsrőrmester v. (Villány).

A csendőrnek nélkülözhetetlen két jellemvonása: a fegyelmezettség és a bajtársiasság.

A harcban a tűz és a mozgás összhangja főként biztosít az azt nélkülöző ellenséggel szemben, a fegyelmezett és a jó bajtárs csendőr ugyanazt éri el a fegyelmetlen és bajtársiatlan csendőrrel szemben.

A fegyelmetlen csendőr — aki rendszerint bajtársiatlan is — csak nyűg a bajtársai nyakán az őrsön, míg a fegyelmezett csendőr, — aki rendszerint a jó bajtársak köréből kerül ki — kötelességtudó, engedelmes, méhszorgalmas munkása az őrsnek.

Kétségtelen, hogy az említett két jellemvonás közül a fegyelem az első, mert anélkül a csendőr egyáltalán nem katona, még kevésbé csendőr és hivatala körében a Csendőrségi Szolgálati Utasítás 71. pontjában foglaltakat, — amely Himnusz alakjában rimel — még parányában sem válthatja be. Fegyelemnek minden körülmények között lennie kell. Aki azt önmegtagadásig nem vállalja, ha csak kicsit is nehezére esik, maga ellen is bűnt követ el akkor, amikor a csendőrség tagjává válva, annak küszöbét átlépi. Azonban a fegyelemhez szorosan odazárkózik a bajtársiasság, sőt ez utóbbi honosítja meg tökéletesen az előbbi. Egy időben az a vélemény alakult ki bennem, hogy a bajtársiasságnak semmi köze a fegyelemhez, hogy a fegyelmet az őrsparancsnok erélye biztosítja és más semmi. Az igaz, hogy az erély hathatós orvosság a fegyelem biztosítására, de mégsem teljes egészében. Az a csendőr, aki csak a vele szemben alkalmazott szigorú erélyre tud ideig-óráig fegyelmezetten viselkedni, csak bajtársiatlan lehet. Legelsősorban bajtársiatlan az őrsparancsnokával s azután lefelé a többi bajtársaival szemben, mert mint már említettem, mindegyiknek nyűg és kolonc a nyakán.

Sok őrsön teljesítettem már szolgálatot s azt tapasztaltam, hogy azon az őrsön, ahol a beosztottak

bajtársiatlanok voltak, ott fegyelem sem volt, hiába volt az őrsparancsnok igen szigorú, erélyes ember. Ez az állapot azonnal megszűnt akkor, amikor a bajtársiatlan csendőrök — idő folyamán — az őrsről kiveszték s helyettük jó bajtársak érkeztek. Ekkor az őrsparancsnok erélyére nem volt annyi szükség és a fegyelem mégis olyan volt, hogy a próbacsendőr ébresztőkor, reggeli első tiszteletadásra, mezítlábonsan olyan vigyázzt vágott ki a nálánál szolgálati időre idősebb próbacsendőrnek, hogy a bokacsontjai majd megrepedtek. Vagy: a csendőrnek az őrsre leérkezett az őrmesterré történt előléptetésére vonatkozó parancsa... A csendőr szolgálatban állott, de mikorra bevonult, már az őrmester bajtársa őrmesterré felrangoztatott zubbonyával várta és előléptetése alkalmából úgy fogadta gratulációval.

Amelyik őrsön ilyen megértő szellem hatja át a bajtársakat, éspedig őrsparancsnoktól a próbacsendőrig, ott a bajtársias megértésből csak az fakadhat, hogy tüske nélküli fegyelem virágzik belőle. Ilyen helyzetben az őrsparancsnoknak igen könnyű a fegyelmet kezelni és fenntartani, mert maga a bajtársiasság a kiadott utasításokból, szabályzatokból és parancsokból szab magának még egy utasítást, hogy: mit szabad és mit nem szabad tenni? Mi a helyes és mi a nem helyes.

Azon az őrsön, ahol bajtársiatlan elemek vannak, az összeférhetetlenség bandaharca dúl. Vezére: az irigység. Itt nincs bajtársi szeretet, melegség, tisztelet, megbecsülés és megértés. Az érzés: rideg, fagyos, jégesapszerű... Az ilyen őrsön a helyzet: bombarakta, amelyet hasonszörű bajtársiatlan örökkel vigyáztatnak azért, hogy fel ne robbanjon. Ha az őrs éber, robbanás sokáig nem fog bekövetkezni, vagy igen szerencsés esetben be sem következik. De az ember életében véletlenek mindig voltak és lesznek is. Megesik, hogy egy eltévedt kéz — számítás nélkül — gyulóanyaggal a bombarakta-hoz ér, felrobbantja és a levegőbe röpít mindenkit, bajtársiatlant és áldozatul még jó bajtársait is egyaránt. A véletlen után következik a megtorlás, bűnhődés.

A bajtársiatlan csendőröknek előbb-utóbb ilyen a végzetük. Ezekből látjuk, hogy a jó bajtársnak mindig fölénye van a szolgálati kötelezettség elviselésében, mint a bajtársiatlan elemnek.

Tudom, nem jelentkezik senki arra, hogy saját személye bajtársiatlan, mert mindenki jó és megértő bajtársnak hiszi magát. Azonban arra sohasem gondol talán, hogy jó bajtársnak lenni nem olyan egyszerű, könnyű dolog. Például: lemondani valamely dicsőségről a bajtárs javára azért, mert azt, nem pedig őt illeti meg. Ilyenre nem szívesen történik vállalkozás, mert a dicsőséget, kitüntetés és elismerést mindenki óhajtja. Sokan szívesen vállalják az idegen tollat is. Már pedig aki lelkesedni tud azért, hogy bajtársa a megérdemelt tetteért, munkájáért jutalomban, elismerésben részesült vagy az oldalát nem fúrja az, hogy bajtársát a Teremtő nálánál több, nagyobb tehetséggel áldotta meg, mint őt, akkor érezheti magát bátran jó bajtársnak, mert benne irigység nem lakozik. Nem áll lesbe félre-eső utakon, hogy bajtársának érvényesüléséből — lelkiismeretlen erőszakossággal — valamicskét is elraboljon, hanem jó bajtársának jó példáját követve, inaszakadtáig igyekszik utána törtetni, hogy

utolérje. S ha már utolérte, befogta... e nemes vetélkedéssel, küzdelem árán igyekszik elszakítani azt a célszalagot, amelyik számára az elsőséget jelenti, amelynek eredménye: a nagydíj, a dicsőség, a kitüntetés, az elismerés stb. jutalom. Aki nem így fogja fel a bajtársiasságot, abban irigység él s ezért jó bajtárs sohasem lehet. Ilyenekkel a testületünkben — de máshol sem — együtt szolgálni nem könnyű dolog...

Becsüljük meg a jó bajtársakat, mert eltetői a testületünknek. Engedelmes, készséges, dolgozó, megértő és összeférő csendőrök az őrs életében, akik nem robbanóanyagok az őrsön, hanem erős, jó építő tégladarabok a végső célra: Hazánk naggyá tévése érdekében.

Ki a legügyesebb kutató?

— Egy pályázat anyagából. —

I.

1937 október 13-án éjjel Dancziger László gyóni lakost ismeretlen tettes meglötte, azután elmenekült. A nyomozás során megállapítottam, hogy Dancziger László Vlanics Gergely feleségével egy év óta állítólag szerelmi viszonyt folytat. Az volt az alapos gyanúm, hogy Dancziger Lászlót Vlanics Gergely lölte meg. Vlanics Gergely alibit kétségen kizáróan igazolni nem tudott, de azt tagadta, hogy Dancziger Lászlót ő lölte volna meg. Sikerült mégis alapot szerezni arra, hogy Vlanics Gergely lakásán alapos és részletes házkutatást tartsak, a pisztoly előkerítése végett.

A házkutatás megtartását és az esetleges bűnjel biztosítását roppant megnehezítette az, hogy Vlanics Gergely az alsódabasi határban levő Zielinszkymajorban volt kovácmester, ahol szeszgyár van. Módszeremben az vezetett, hogy tekintve azt, hogy az átkutatandó helyen 13 egymástól különálló különböző nagy épület volt építve, az épületekről vázrajzokat készítettem. A vázrajzokat azért készítettem el előre, hogy a házkutatás során valamelyik épület, vagy helyiség a kutatás alól ki ne maradjon.

Mikor a kutatást megkezdtem, a vázrajzon mindig megjelöltem, hogy melyik helyiségben vagyok és hogy melyik helyiséget kutattam át. A helyiségekben való kutatást mindig az épület külsejének részletes átkutatása után kezdtem meg. A helyiségek belsejének átkutatása alkalmával mindig egy bizonyos sorrendet tartottam be. Tehát nem kapkodtam jobbra és balra, hanem amikor az épület belsejében a kutatást megkezdtem, mindig úgy csináltam, hogy először végigmentem az épület belsején gondolatban, azután pedig megkezdtem az épület jobboldalát, majd a balt, mennyezetet, padlást, s azután pedig a padlót kutatni. Megelőzőleg az épületeket becsukattam és csak a kutatás megkezdésekor nyitottam ki, hogy a gyanúsított onnan valamit el ne vigyen, vagy ott változást ne idézzon elő. Közben a gyanúsítottat állandóan figyelemmel kísértem. A major környékét lezártam és az idegeneknek a közlekedést megtiltottam. A majorban lakó cselédséget pedig a major közepén a térségre állítottam s a terület elha-

Háromshalom a csúkvári esendőrörsön.
Parkas Ferenc III. th. felvétele.

gyását csak a legszükségesebb esetben és akkor is csak felügyelet mellett engedtem meg.

Ezek után megkezdtem a házkutatást, legelőször Vlalánics Gergely lakását kutattam át. Míg Vlalánics állandóan cinikusan vigyorgott rám és a bizalmi egyénekre.

Vlalánics Gergely lakásának átkutatása eredményre nem vezetett. Lakásának átkutatása után a marhaistállót kutattam át. A kutatást először az istálló belsejének a jobb, majd pedig a baloldalán kezdtem meg. Már a kutatás kezdetén feltűnt nekem, hogy Vlalánics Gergely viselkedése, arcjátéka gyökeresen megváltozott, sőt amikor a marhaistálló baloldalán is megkezdtem a kutatást, Vlalánicson látszott, hogy nyugtalan, hol jobbra, hol balra tipegett-topogott. Mikor a tehenet a helyéről kivezettettem, Vlalánics arca elsápadt, s esőcsepp nagyságú izzadtságok folytak le az arcáról és a zsebkendőjével állandóan törölgette magát.

Megkérdeztem Vlalánicstól: mi baja, miért izzad olyan nagyon? Azt felelte, hogy a feje fáj és szédül. Azonnal az istálló közepére, pokrócra, féloldalt a gyanús sarok felé fektettem és az arcát állandóan figyeltem. Hamar feltűnt, hogy alig észrevehetően mindig engem figyelt s közben nyugtalanul mozgolódott. Mikor a gyanús helyet elhagytam, láttam, hogy Vlalánics megkönnyebbült, arcáról a sápadtság eltűnt, a szemkifejezése egészen megváltozott.

Ez a változás gyanús lett és újból visszamentem arra a helyre, ahol előzőleg kutattam. Mikor visszamentem, Vlalánics újból elsápadt s ekkor már alapos volt a gyanúm, hogy ott valamilyen bűnjel van elrejtve. A jászol beton volt. A betont alaposan megnéztem, de azon semmiféle rendellenes változást nem találtam. Eközben Vlalánics újból kezdett izzadni és a gyanúm ekkor még alaposabb lett. Elővettem a daktiloszkópiái készülékemből a nagyító lencsét, járőrtársammal kézivillanylámpával világítottam meg a jászol betonoldalait, én pedig a nagyító lencsével kutattam nyomok után. Nyomokat nem találtam, hanem az egyik helyen 5 P nagyságú barnás foltot találtam a betonjászol belső oldalán. A barnás folt tapintásra ugyanolyan kemény volt, mint másol.

Mikor Vlalánics Gergelytől kérdeztem, mitől keletkezett a jászol oldalán a barna folt, azt állította, hogy víz cseppent oda, mikor a tehenét itatta.

Ez az állítása azonban valótlan volt, mert én azonnal megállapítottam, hogy a tehenet nem itatta sohasem bent az istállóban, hanem mindig kint a major közepén levő gémes kútnál.

A barna foltot kezdtem a zsebkéssel, majd pedig a szuronyommal piszkálni, de azon semmiféle különöset felfedezni nem tudtam — közben Vlalánics arcán a szívdávány minden színe látható volt. Engem pedig fűtött a remény, hogy ott mégis csak kell valaminek lenni. A tulajdonostól kértem egy fejszét és közöltem Vlalánicsal, hogy még egyszer felszólítom, mondja meg, mi van ott elrejtve, mert azzal csak a saját helyzetét könnyíti meg. Vlalánics Gergely azt felelte, hogy „semmi”. Ekkor vilámgyorsan elhatároztam magamban, hogy mostmár nem bánom, ha az egész jászolt meg is kell fizetnem, de ott, ahol Vlalánics Gergely tehené áll, a jászolt darabokra töröm. Előzőleg a major tulajdonosa már megjegyezte, hogy „Na, őrmester úr, magyar emberben igazán ritka ilyen nyugodt természetű ember, mert ha birkatürelme van, már annak is el kellett volna fogynia.”

Szerelvénymet átadtam a járőrtársamnak, én pedig a baltával olyan hatalmas csapásokat mértem a barna foltra, hogy a harmadik ütésnél a balta nyele kettétört, de ugyanekkor egy 5 kg súlyú beton is levált a jászol oldaláról. Ezt a betondarabot a baltával izzé-porrá törtem és a közepében 6 drb. pisztolytöltényt találtam. Vlalánics Gergely azonban tovább is tagadott.

Kutatás közben hozzádültem az istálló közepén álló oszlophoz s a zubbonyom csupa zöldfesték lett az oszloptól. Rögtön feltűnt ez nekem és kérdőre vontam Vlalánics Gergelyt, miért van az oszlop frissen festve, ki festette be? Vlalánics Gergely azt felelte, hogy nem tudja.

Mikor az oszlopot alaposan átvizsgáltam, megállapítottam, hogy csak a felső végének az első harmada van frissen festve. Ezután az oszlopot végigkopogtattam és a felső vége úgy kongott, mint az üres hordó, majd a baltával az oszlop tetejére ütöttem. Azonnal kettéhasadt és a felső vége közepében egy üregből 2 darab üres pisztolytár esett ki. Mikor Vlalánics Gergelytől kérdeztem, hogy a tár kié, ki tette azt oda és az oszlop közepébe ki csinálta az üreget, azt felelte, hogy fogalma sincs róla.

Mikor már minden lakóházat, istállót, gazdasági épületet, baromfi- és sertésólakat átkutattam, a harmadik napra már csak a szeszgyárépület külső és belső részei maradtak hátra. Előző napon a szeszgyár tulajdonosát megkértem, hogy ha lehetséges volna, a szeszgyárat még ma állíttassa le, hogy holnapra a kazán is teljesen kihűljön, hogy annak is részletesen minden csínját-bínját átkutathassam.

A kazán átkutatását azért tartottam nagyon szükségesnek, mert ott Vlalánics Gergely egyben kazánfűtő is volt, vagyis a bűncselekményt megelőző időben is Vlalánics Gergely fűtötte a szeszgyárat hajtó hatalmas kazánt. Másnap a kora reggeli órákban megkezdtem a kutatást. A szeszgyárban a kutatás a sok vaseső, a szíjak, kádak és medencék miatt igen nehéz feladat volt.

A kutatás mindaddig nem vezetett eredményre, míg a kazán nem került sorra. A kazán átkutatását úgy képzeltem el, hogy először a kazán belsejében levő elégett salakot kapartatom, illetve hanyatom

Őszi gyakorlaton. Megbeszélés. Bálint Géza tőrm. v. felv.

ki. Én a kazán ajtajában álltam s elébem hanyattam ki a salakot, amit állandóan figyeltem, egy emberrel pedig a salakot majdnem darabonként dobáltattam odébb, azért, hogy láthassam, nincse-e közte valami. Mikor a kazánban már salak alig volt, már kétségbe voltam esve, hogy kutatásom eredménytelen marad, de nem csüggedtem el, mert bíztam abban, hogy Vlalanics Gergelyen újból, az istállóban előző nap tapasztalt, arcszínváltozás jelei mutatkoznak. Mikor az utolsó lapát salakot a kazánból kidobták, azonnal feltűnt nekem, hogy egy két téglanagyságú salak van összeégve. Ezt a salakdarabot a kezembe vettem, alaposan átvizsgáltam és azt láttam azon, mintha nem szén, hanem két darab téglalett volna, ami előzőleg úgy lett összekötve dróttal. Közben Vlalanics Gergely arcáról a verejték csepegett a földre. A salakdarabot kalapáccsal széjjelvertem és a közepében egy Frommer ismétlőpisztolyt találtam, ami a kazán óriási melegében a használhatatlanságig összeégett, de a pisztoly alakja teljesen kivehető volt.

Ezekután Vlalanics Gergely beismerte, hogy Dancziger Lászlót ő lőtte meg. A pisztolytöltényeket ő rejtette a jászoly oldalába olymódon, hogy azon hegyes acéllal lyukat vágott, a töltényt belehelyezte és cementtel betapasztotta. A táraikat is ő rejtette el az oszlop közepébe, olymódon, hogy azt kifúrta, azután pedig, mikor a táraikat beletette, az oszlopot egy fadarabbal befoldozta és befestette, hogy feltűnő ne legyen. A pisztolyt pedig két darab téglaközé helyezte, dróttal összekötötte és a kazánba dobta abban a pillanatban, mikor én megjelentem a majorban. A pisztolyt azért tette két téglaközé, mert azt gondolta, hogy így nem fog annyira elégni, hogy ne lehessen használni.

Székelly Sándor őrm. (Alsódabas).

II.

1936 április 9-én Dombóvárról tartósan vezényeltek a szátkai őrsre, majd egy hónap múlva áthelyeztek végleg. Mint fiatal csendőr, igen gyakran kerültem szolgálatba mint jv., annál is inkább, mert az őrsön levő idősebb bajtársaim közül az egyik kórházban volt, a másik pedig gyógykezelés végett Hévízre lett beutalva.

Áthelyezésem után egy-két hónap múlva már elég nagy helyi és személyi ismeretre tettem szert, valamint a besugókat is beszerveztem a magam részére. Az egyik szolgálat alkalmával Bátaapáti községben az ottani „B.”-egyéntől értesültem, hogy igen sokan járnak ki éjnek idején az uradalmi erdőbe orvvadászatra. Majd ezzel kapcsolatban említette, hogy van egy bátaapáti lakos, akinél állítólag külföldi gyártmányú és golyószóróhoz hasonló katonai eredetű puska van engedély nélkül és azzal jár ki az említett uradalmi erdőbe vadászni. Ezen értesülés után, mivel egyéb nyomozás is volt, a további portyázást abbahagytam és a nyomozást bevezettem.

A puhatolás során gyűjtött adatok után az

illető egyént beidéztem a községházához és kerülő úton kikérdeztem arranézve, hogy hol teljesített katonai szolgálatot a háborúban. Kérdéseimre eleinte minden habozás nélkül felelt mindaddig, amíg arra nem tértem rá, hogy milyen fegyverei voltak az ellenségnek. Ekkor mindjárt zavarba jött és akadozni kezdett feleleteivel. Ebből láttam, hogy valami nyomja a lelkét és erre egyenes kérdést intéztem hozzá, hogy hol van a magával hazahozott idegen puská? Erre tagadó választ adott és még akkor sem ismerte be, amikor tudtára adtam, hogy házkutatást tartok nála, sőt ő maga kért, hogy csak menjek a lakására, mert úgysem találom meg a kérdéses puskát.

Igy tehát 18 órakor érkeztünk meg a két bizalmi egyénnel a lakására, ahol ismét felszólítottam, hogy adja elő a háborúból haza hozott és még mindig engedély nélkül tartott puskát. Felszólításomra nem volt hajlandó előadni, hanem most már követelte, hogy csak tartsuk meg nála a házkutatást, mert ha nem találjuk meg nála a kérdéses puskát, ő panaszszal fog élni, mert állítása szerint alaptalanul gyanúsítottuk meg.

A házkutatáshoz hozzá is láttunk 19 órakor. Először a lakása mellett levő présház padlását kezdtük átkutatni, gondolva arra, hogy családós ember, akinek már nagyobb gyermekei voltak és engedély nélkül tartja birtokában a kérdéses puskát, lakószobájában nem fogja tartani. Következtetésem jónak bizonyult, mert amint később látni fogjuk, a puska alapos kutatás után elő is került.

A présház padlását alaposan és részletesen kutatás alá vettem, mivel a padláson már kissé sötétes volt, a járőrtársam zseblámpájával világított, ami a kutatást kissé megnehezítette. Ezt előzőleg a gyanúsított feleségét és két gyermekét a kisbíró őrizetére bízta azzal, hogy a felszer alatt tartsa mindaddig őket, míg a padláson végzünk a kutatással, gondolva arra, hogy az esetleg máshova elrejtett puskát el ne vigyék. Járőrtársamnak, ki igen figyelmes és eleven csendőr volt, meghagytam, hogy amíg én a kutatást végzem, ő éberesen tartsa szem előtt a gyanúsítottat és ha valamit észrevesz rajta, azonnal közölje velem.

A kutatást a présházpadlás egyik végén keztem el, a legrészletesebben átkutattam mindent, ahol csak feltételezhettem, hogy a puska megtalálható lesz. Mivel arra gondoltam, hogy a keresett puska egyben van és a B.-egyénem által bemondottak után nagyobb terjedelműnek gondoltam, ezért egyelőre csak az ennek megfelelő helyeket vettem figyelembe. Körülbelül 1 órai kutatás után a szarufákat összekötő, — a padlás földszínétől kb. 1.90 m-re levő, — kötőgerendába vésvé a puska tusáját megtaláltam. Erre úgy jöttem rá, hogy a puska elrejtése következtében a vésés szálkás részt hagyott maga után és a kezemmel érintve, az egyik ujjamat kissé megszurta. A padlás felszínén állva nem tudtam fellátni, de az egyébként végig síma gerendában észlelt változás gyanút keltett bennem, ezért a padláson levő darab deszkákból 6—7 darabot egymásra raktam és felálltam, hogy megnézzem, miért van a gerendában az észlelt változás. A zseblámpával megvilágítottam azt a részt és ekkor láttam, hogy a gerenda, szélességénél fogva nagyon is alkalmas volt arra, hogy a puska tusáját el lehetett rejteni ki-

vésés által. Nem volt tehát alaptalan a gyanúm, mert a kivésett helyen egy másik deszkarészből készített fedőlapot találtam, melyet felemeltem és az alatt a gerendába vésett mélyedésben a puska tusát megtaláltam.

Most már még nagyobb kedvvel fogtam hozzá a további kutatáshoz, a puska cső és egyéb részeinek megtalálása végett, mert a gyanúsított még ennek ellenére mindig tagadta, hogy a kérdéses puska a birtokában van. A puska tusára nézve azt mondta, hogy valamikor édesatyja csinálta, amikor még vadászbérlő volt. Arra azonban nem tudott felelni, miért tették a talált helyre, illetve miért rejtették el.

Ezek után nem adtam fel a reményt, hanem már kisebb helyre is kiterjeszkedtem a kutatás során, mert feltehető volt, hogy a cső és a többi vasrészek kisebb helyen is elférnek, azonban a sötétedés megnehezítette a látást és így kb. 1 órai kutatás után még mindig nem voltak meg a cső és a többi részei a puskanak. Már majdnem oda jutottam, hogy a présház padlásának a kutatását abbahagyom és más helyen fogok hozzá. Miután tapasztalatból tudjuk, hogy néha az alapos és odaadó munkához nyomozás során a véletlen is közrejátszik, így önkéntelenül megálltam és gondolkozni kezdtem, hogy vajjon milyen részen és helyen keressem a puska többi részeit. Amint a feljárattal szemben álltam és a földes részre szegeztem szememet, feltűnt a feljáró rész, — amely egy négyzetméter nagyságú volt és gerendával volt körülveve, — a gerenda felett s hogy a sározás tartson, vályogból készült téglával volt megerősítve. A vályogtégla egyik részén 3—4 téglázabb állapotban volt a helyén. Odamentem és a vályogtéglaikat kiszedtem. A kiszedés során feladtam a reményt, mert bizony nem láttam semmit a téglá alatti vagy melletti részen. Majd újból letérdeltem, benyúltam s akkor éreztem, hogy a téglá mögötti rész frissebb eredetű földdel van kiegészítve és annak felületéből szalma- és szénaszálak álltak ki. Amint a földet a kezemmel kaparni kezdtem, mindinkább könnyebben kezdett engedni, s már annyira befelé haladtam a vájással, hogy a kezem könyökig beért. Ekkor éreztem, hogy valami kemény tárgyat fogok s amint kivettem, láttam, hogy rongyba gondosan bele volt csavarva a keresett puska cső. Amikor a gyanúsított meglátta, hogy a puska csövet megtaláltam, olyan ideges lett, hogy menekülni akart a padlásról, ebben azonban járőrtársam akadályozta meg. Ezek után felszólítottam, hogy a töltényeket is adja elő. A présház alsó helyiségéből elő is hozott két darab hüvelyt és egy darab töltényt.

A puska valóban kisebb golyószóróhoz hasonló fegyver volt. Az eredmény elérése után ezzel kapcsolatosan tovább folytattam a nyomozást több egyénnel szemben és az őrző idejét meghosszabbítva, 12 órai késés eredménye az lett, hogy 2 darab katonaszerű puskát és 3 darab vadászfegyvert, valamint egy darab „Steier“ gyártmányú pisztolyt Bataapáti községben orvvadászat miatt gyanúba vett egyénektől őrizetbe vettem.

Az elharapódzott orvvadászat Bataapáti községben és környékén azután nagyobb részben meg is szűnt.

Halmos Károly cső. (Nagymányok).

III.

A balkányi örsön teljesítettem szolgálatot. Ez alkalommal egy bükönyi nő méhmagzatát elhajtotta, de még azt is tagadta, hogy ő teherben lett volna. Házkutatásra került a sor.

A lakásba való belépésemkor jobbról kezdve, először az ágyat találtam. Az ágyat, az ágyneműt, a lakásban lévő szekrényt, ládát átvizsgáltam. A bútorzat és ruházat átvizsgálása után a lakásból a bútorzatot az udvarra hordattam. A lakásban a falakat és a földrészeket kezdtem kopogtatás útján átvizsgálni. A lakás fala földből volt verve. A kopogtatás során a földtől 5 cm magasságra a hang élesebb volt, mint más helyen, így az eltérő hang gyanús voltára a falat kiásattam, ahonnan egy rongyba göngyölve a 4 hónapos méhmagzat előkerült.

A Bűnügyi Nyomozástanban leírtak szerint kutattam. A kutatásnál figyelembe vettem, hogy azok a tárgyak, amelyeket átvizsgáltam, újból kutatás alá ne kerüljenek. Ezért célszerűnek láttam az átkutatott dolgokat a lakásból kihordatni. Figyelembe vettem továbbá, hogy hétfői nap volt és mégis frissen volt meszelve, a ház földje mázolván és homokkal behintve. Ez már azért is gyanús volt, mert faluhelyen az asszonyok szombaton szokták a lakást takarítani.

Kolozsi Sándor törm. (Kemece).

IV.

1934 áprilisában egy nő ellen magzatelhajtás miatt nyomozást folytattam. Megállapítottam, hogy 3 hónapos terhes volt és a magzatot valami kemény tárgy felszúrásával maga ölte meg. A felszúró tárgyak és a magzat megtalálása végett házkutatást tartottam. Az első házkutatásnál egy szobát, konyhát, kamrát, padlást és az összes mellékhelyiségeket, kerthelyiséget alaposan és részletesen átkutattam, de eredményt elérni nem lehetett.

A gyanúsítottal együtt a lakásáról eltávoztam. Útközben, alig mentem 50–60 métert, — eszembe jutott, hogy a ruhaszekrény átkutatása alkalmával láttam egy fehér dobozt, amelyben egy menyasszonyi műkoszorú volt s a koszorú alatt fehér papír látszott. A koszorút kivettem a dobozból, de az alatta levő vékony papírt nem. Furdalt a lelkiismeret, hogy miért nem néztem meg azt is.

Visszamentem a gyanúsítottal s a bizalmi egyénekkel együtt a gyanúsított lakására, hogy pót-házkutatást tartok. A dobozt kivettem a szekrény felső polcáról, ekkor a gyanúsított nő szemlátomást halványodott. A koszorú alatt levő papír alól 4 darab 20–24 cm hosszú, véres-váladékos ludtoll került elő. Erre a gyanúsított nem is várta a kérdést, hanem a magzatelhajtást beismerte. Beismerése szerint 3 hónapos magzatát a trágyadombra dobta, azonban azt megtalálni nem lehetett, mert a baromfiak szétkaparták.

Németh Sándor II. törm. (Andocs).

V.

1935 október 29-én Tyukod község elöljárósága telefonon arról értesítette az örsöt, hogy Tyukod községben aznap adószedés alkalmával K. S. az adóvégrehajtó által tőle lefoglalt és őrizetbe vett 700 P-t elrabolta. Mikor az adóvégrehajtó a pénz átadása

végett a községházához igyekezett, az utcán az adóvégrehajtót földre teperte és a 700 P-t, amely 7 darab 100 pengőből állott, elvette, azután elmenekült.

Az ügy nyomozására magamat és Mészáros János II. törzssör mestert vezényeltem. Tyukod községbe érve, az adóvégrehajtót azonnal kikérdeztem, aki az esetet a fent leírtak szerint adta elő. Azután két bizalmi egyénnel K. lakására mentem, de nem találtam otthon. Megtudtam, hogy a cselekmény elkövetése után elmenekült a tyukodi határban levő sűrű fás részbe s ott tartózkodik. Felkutatása végett a bizalmi egyénnel együtt azonnal elindultunk s a jelzett helyen meg is találtuk. Az elfogása után azonnal személyneművizsgát fogatosítottam, de a pénzt nem találtam nála. Kérdésemre K. előadta, hogy a pénzt menekülése közben, a cselekmény elkövetése után, előtte ismeretlen helyen, elvesztette. Azonnal arra gondoltam, hogy a pénzt valahol elrejtette vagy esetleg valamelyik ismerősének, rokonának átadhatta menekülés közben vagy azután. Ezért elhatároztam, hogy házkutatást fogok tartani, az alábbi szempontok figyelembe vételével, sorrendben és módszerrel. A gyanúsítottal el mondtam, hogy melyik úton menekült, cselekmény elkövetése óta hol és mely helyeken tartózkodott, útközben kikkel találkozott, kik látták, mikor menekült. Ezek elmondása után be is mutattattam vele az utat, amerre menekült. Ez alkalommal megfigyeltem azokat a helyeket, ahová a pénzt elrejtette. A menekülési útvonal bemutatása után megtudtam, hogy gyanúsított menekülése alkalmával édesanyjával, aki vele házközösségben él, találkozott. Ezután a gyanúsított édesanyját a községházához kísérttem s ott a községi szülésznővel személyneművizsgát tartattam, azonban a pénz ekkor sem volt megtalálható.

Most tehát már a kutatáshoz kezdtem. A gyanúsítottat újból felszólítottam a pénz átadására, azonban az előbbi előadása mellett kitarított, hogy a pénzt elvesztette. A lakásban a házkutatást a hálószobában kezdtem meg. A kutatást sorrendben a szobában elhelyezett tárgyak szerint magam végeztem, míg járőrtársam figyelt, egyben feljegyezte mindazokat a tárgyakat, amiket már átnéztem, hogy semmi ki ne maradjon, ahová a pénz elrejtethető. A hálószobában nem volt a pénz megtalálható. Hasonló módon kutattam át a másik szobát, műhelyt és egyéb mellékhelyiségeket is, de eredmény itt sem volt. Most már csak a padlás és a ház tetőzete nem volt átkutatva. A padlást is átnézve, eredmény nem volt. A ház szalmatetőzetét kezdtem kutatni. A szalma a tetőzetre azelőtt évekkel volt ráarakva, azon tehát minden friss hozzányulás meglátszott, mert a szalma belülről, a padlás felől igen meg volt barnulva. Ezért tehát itt csakis olyan helyet kerestem, ahol esetleg észlelhető lenne, hogy hozzányultak nem régen. Amikor a kutatást az utca felőli részen megkezdve, a padlást a tetőzet tetőjéig átnéztem, a kéménytől egy méter távolságra és embermagasságnyra az egyik helyen azt észleltem, hogy a szalma mintha egy tenyérnyi nagyságban sárgásabb színű lenne, mint a többi helyen. Alaposan szemügyre vettem s megláttam, hogy ezen a helyen a tetőzetből egy 10 cm. hosszúságban egy acéldrót áll ki. A drótot megfogtam s alig értem hozzá, kijött a helyéről. Ezen a helyen a szalmacsomót kezdtem megpiszkálni, amikor a szalma igen kezdett hul-

lani, töredezett állapotban. Most ezen a helyen a szalmát megbontottam s láttam, hogy nemrégén valaki hozzányúlt a szalmához. Tovább bontva a szalmát, kb. 25 cm. mélységben a szalma között a kezembe papiros akadt. Újságpapiros volt, 10 cm. hosszúságban és 8 cm. szélességben összehajtván. Az újságpapirost kivettem, megnéztem, kibontottam és a legnagyobb örömömre 7 darab 100 pengőst találtam meg benne. A gyanúsított ezt látva, azonnal megtört és beismerte, hogy midőn a cselekményt elkövette, nem a határba menekült, hanem előbb lakására ment s ott a jelzett helyre rejtette a pénzt, csak azután ment ki a határba. Az acéldrótot pedig azért tette a szalmatetőzetbe, hogy azzal jelölje meg a helyet, ahová a pénzt elrejtette, különben a barna színű szalma között a sötét padláson nehezen találta volna meg az elrejtési helyet. A járőrt is az acéldrótot vezette a pénzhez.

Dobos György tiszth. (Porcsalma).

VI.

Egy dohánylopás nyomozása alkalmával Nagy Kálmán csendőrrjárőrtárssal megállapítottuk, hogy a lopást B. Á. követte el, kinek a neve már magánjegyzeteim között volt orvvadászat üzése miatt. Bizalmas megállapítás szerint engedély nélkül vadászfegyvert birtokol, melyhez sok tölténye és löszere is van és vadászejegy nélkül nyúlra és fákra szokott vadászni.

Ezen esetek bizonyítása céljából tanúbizonyítékokat is szereztünk. B. kikérdezése alkalmával a cselekmény elkövetését tagadta. A nyomozás házkutatásig fejlődött.

Kutatás közben a gyanúsított édesatyja arra hivatkozással, hogy a lába fáj s jární nem tud, egy karosládán ült. Mikor felállítottam annak megállapítása céljából, hogy van-e fiókja és abban nem találhatom-e meg a keresett bűnjelek egyikét, arra a meggyőződésre jutottam, hogy fiókja nincsen és nem is találtam semmit. Az öreg megkönnyebbülve visszaült előbbi helyére és fölényesen megjegyezte, hogy „nem vagyunk mi olyan elvetemültek, akik lopnak és más hasonló tiltott cselekedeteket végeznek.“ Az öregember kijelentései, viselkedése, valamint az, hogy láttam a házban egy kipárnázott széket, melyen előbbi megjelenésem alkalmával az öreg ült és most nem ott, hanem a karosládán ül, arra adott gyanút, hogy itt valami nincsen rendjén, mert az általa használni szokott szék kényelmes, párnázott és annak dacára mégis olyan helyre ül, ahonnan a fájós lábai nem érnek le a földre. Az öreget a helyéről — a karosládáról — még egyszer felállítottam és a ládát egészen felfordítottam, amikor az a meglepetés ért, hogy a láda aljára, közvetlen az oldaldeszka mellé, két szegre erősítve egy vadászatra alkalmas puskát találtam. Az öreg majdnem elfelejtette, hogy beteg, olyan izgatott lett. Majd rám fogta, hogy a puskát én rejtettem oda.

A puska csövén látszott, hogy még nemrégén is használatban volt. Most már töltény után kezdtem kutatni lázasan, mert az előzően átkutatott helyeken semmiféle löszert nem találtam. Eközben észrevettem, hogy a gyanúsított felesége ki akar menni a lakásból és látszott mozdulatain, hogy nem természetes a menése, mert olyasvalamit vettem észre,

mintha lábait akadályozná valami. Kimenetelét a szobából megtiltottam és menésre készítettem. Láttam, hogy lehajolni egyáltalán nem akar, pedig kijelentése szerint egészséges s mindenféle dolgára hivatkozott, csak a szobában nem akart maradni. E körülmények gyanus volta miatt a szomszéd-asszonnyal megmotoztattam. A motozás befejezése után a motozást foganatosító asszony közölte velem, hogy a nő felsőtestéhez kötve egy eukorkás dobozt talált. Megállapítottam, hogy abban több töltény (10—15 darab), lőpor és házilag készített sörét volt tölténykészítő géppel együtt.

Annak tisztázása közben, hogy a puskával milyen vadat lőtt, a gyanúsított azt felelte, hogy vadászatra egyáltalán nem használta. Ezután nyúlbőrt kerestem. A takaréktűzhely alatt levő szemétkben egy frissen levágott nyul farkat találtam, azonban a bőr többi részét a lakásban megtalálni nem sikerült. Kerestem csontokat is, de nem találtam. Kimentem az udvaron levő szemétkhez, ahol egy kis csomó nyúl szőröt találtam. Ezután, mivel pár centiméteres hórét volt a szemétk tetején, azt egy villával megvizsgáltam s a trágyába ásva 3 darab nyulbőrt (egyét fark nélkül) és több fécánkakas tollat találtam. Ekkor gyanúsított a cselekmény elkövetését részletesen beismerte.

Az eddig talált bűnjeleknek örvendve, bántott, hogy a tulajdonképpen nyomozás ügyében — melyre ki lettem vezényelve — bizonyításra szolgáló tárgyat nem találtam. A lakást már majdnem teljesen átkutattam s reménytelenül, bár nem csüggedve, azon törtem a fejem, hogy a gyanúsított a lopásból származó dohányt hova rejthette. Közben bántott a gyanúsított azon kijelentése, hogy ugye, nem találtak nálam dohányt, máshol keressék azt az urak. B. fölényes kijelentései hallatára megállapítottam, hogy most igen furfangos emberrel állok szemben, mint azt már előző tapasztalat is bizonyította, ezért vasakarattal elhatároztam, hogy nem nyugszom addig, míg a dohányt elő nem kerítem, mert megfelelő számú tanú bizonyítja a lopásnak általa történt elkövetését.

Eszembe jutott, hogy a község szélén levő szőlőskertben van egy helyisége. Elmentem és azt is átkutattam, de eredménytelenül. Visszamentem a lakása udvarára s ott kezdtem kutatni. Feltűnt, hogy sem az udvar kertfelőli része, sem pedig a szemétkgödör környéke nincsen a hótól megtakarítva (elseperve) azonban a trágyától mintegy 30 méterre levő vályogvető gödörben a hó frissen el van kavarva. Mint a nyulat haitó agár, én is úgy cselekedtem azzal, hogy az elváltozás láttára arrafelé tartottam, közben figyeltem B. színváltozását, ami igen sűrűn történt és a fogait is összeszorította. A gödörhöz érve, B. megjegyezte, hogy „a gödörbe ne tessék belemenni, mert az abban levő víz nincsen befagyva és bele tetszik esni“. Nem is mentem egyelőre, csak arról akartam meggyőződni, hogy a hókavarást mi okozta ott. Semmiféle baromfi, háziállat, vagy jószágnyomot ott nem láttam.

Elhatároztam, hogy a gödör széléről a gödör fenekét egy villával átkutatom. Feltevésem nem csalt, mert kevés kutatás után a villa hegye valami puha tárgyban megakadt. A villa segítségével a tárgyat magamhoz húztam s legnagyobb örömömré

megállapítottam, hogy egy gyárilag készült zsákban az általam keresett és lopásból származó dohány volt elrejtve. Most már megállapítottam azt is, hogy a vályogvető gödörben víz nem is volt, kijelentéseit a gyanúsított csak azért tette, hogy ne menjek a gödörhöz kutani. Most már a gyanúsított a cselekmény elkövetését a valóságnak megfelelően ismerte be.

Csató József törzsőrmester (Méhkerék).

Részletek „Harctéri emlékek“ c. pályázatunk anyagából.

(Befejező közlemény.)

Amikor elsőízben állottam szemben ellenséges katonával...

1916 október hó első felében érkeztem ki a román harctérre. A román hadsereg visszavonulóban volt. Annak fektetésére és üldözésére felderítő járőrök lettek kiküldve. Az egyik ilyen felderítő járőrben én is résztvettem, mint gyalogos. Hadnagy századparancsnokom volt, ki lőháton menetelt és állandóan távcsővel vizsgálta a terepet. Egy malomnál észrevette, hogy a hegy oldalában egy házból polgári egyén jár ki és be. Azonnal elrendelte, hogy egy 2 fős járőr a polgári egyént fogja el és kísérelje hozzá. Szakaszparancsnokom engem és az egyik bajtársamat rendelte ki a feladat végrehajtására.

Bajtársammal együtt azonnal futólépésben a ház felé indultunk. Társam közben közölte velem, hogy a lakásban több egyén is van, mert többet is lát ott mozogni. A kérdéses polgári egyén — nyilván félrevezetés végett — amikor mi a lakás felé haladtunk, tőlünk ellenkező irányban a lakástól eltávolodni igyekezett. Én ezt látva, szóltam a társamnak, hogy a polgári egyén után menjen, én majd a ház felé tartok, ott találkozunk, ugyanoda hozza vissza a polgári egyént is.

En kb. 5 perccel előbb értem a lakáshoz, mint a társam, s mikor odaértem, a lakás ajtaját megpróbáltam kinyitni, de az zárva volt. Megzörgettem, mire a lakásban futási zajt hallottam. Ekkor tisztában voltam, hogy a lakásban van valaki, de még mindig nem tudtam, hogy román katonák, vagy polgári egyének. Első teendőm az volt, hogy a lakást körülszaladtam, hogy valamilyen rejtékúton onnan ki ne szökhessenek. Ekkor ért oda társam a polgári egyénnel, akire a puskát ráfogtam, úgy akartam kényszeríteni arra, hogy a lakásban levőket árulja el. Azonban az, román anyanyelvűsége miatt, nem értett meg bennünket, csak a vállát rángatta.

Ekkor a lakás udvarfelőli ablakához mentem, s azt a puska tusával teljesen kitörtem. A kinyílt ablakon benéztem. Bent, az ablakfelőli falhoz simulva két teljesen felszerelt román katonát pillantottam meg. Az ablakon át puskámat bedugtam és erős kiáltással a román katonákat megadásra szólítottam fel, akik minden habozás nélkül engedelmeskedtek. Kezüket égne emelték s ott álltak előttem, de bent a szobában ketten, bambán.

Társamat odahívtam az ablakhoz és meghagytam neki, hogy lövésre készentartott puskával álljon az ablakhoz, én bebújok a szobába hozzájuk és kihajtom őket. Ez meg is történt. A szobába érve

a két megtöltött román puskát az ablakon át kidobtam, míg a két román katonát a szobára nyíló konyhahelyiségen keresztül az udvarra akartam kísérni. Amikor a konyhába értem, észrevettem, hogy a mellette levő helyiségben is mozgás van. Lövésre kész puskával és erős kiáltással, azokat is előjövételre szólítottam fel, mire a jelzett helyiségből még 3 román katona lépett ki, kik szintén teljesen fel voltak szerelve. Az újonnan előjött 3 katona megpillantására egy kis ijedelem fogott el, de azért nem vesztettem el lélekjelenléteket, kemény és erélyes felszólításra azok is megadták magukat és fegyverüket a földre rakták. Mutogatással aztán sikerült velük az ajtót kinyitgatni és őket az udvarra terelni. Társam az öt román katona megpillantására annyira megijedt, hogy agyon akarta őket sorba szurkálni, csak akkor nyugodott meg, amikor engem is megpillantott a helyiségből szerencsésen kijutni.

Az elfogott román katonák puskáit kiürítettük, a záródugattyút kivettük belőlük és egynek az összes puskát a nyakába akasztottuk, míg a többi felszerelésüket magunk vittük és úgy kísértük őket a polgári egyénnel együtt a századparancsnok úr elébe. Nem is maradt el a dícséret.

Király Elek th.,
Barcs.

Az első ütközet!...

1917 augusztus 10-én este, a Kostanjeveica mellett elhúzó állásokban levő 43-asokat kellett leváltanunk. A mi szakaszunk századtartálékul, én pedig hatodmagammal, egy Davideszku nevű önkéntes tizedes vezetése alatt tábori őrsül lettünk kijelölve.

Augusztus 18-án este, az olasz tüzéség olyan heves tűz alatt tartotta állásunkat és az állásunk előtti terepet, hogy a tábori őrsre való kimenetelünk lehetetlenné vált. Ezért az állásban, egy rókalyuknak nevezett óvóhelyen húzódtunk meg, onnan figyeltük 15 perces váltással az állásunk előtti terepet. A percek nehezen mentek, mert az ágyúdörgés, gránátsüvöltés és robbanás egyetlen pillanatra sem szűnt meg. Szívesen maradtunk volna nappal is a rókalyukban, de nem lehetett, mert minekünk virradatra a szakaszparancsnoksághoz be kellett vonulnunk.

A rókalyuk és a szakaszparancsnokság kavernája közötti távolság 4—500 méter lehetett. Jelzett helyeket futóárok kötötte össze. Ezt a futóárkot azonban nagyrészt, amikor mi indulni akartunk visszafelé, az olasz tüzéség gránáttüze betemette. Még sötét volt, amikor Davideszku tizedes vezetése alatt a rókalyuktól elindultunk. Előttem egy öreg gyalogos ment, aki nem bírt lépést tartani az előttemenőkkel. Ennek az lett a következménye, hogy hárman Davideszku tizedestől lemaradtunk. Ott maradtunk táncstalanul a heves tüzéségi tűzben, nem tudtuk merre menjünk, mittevék legyünk. Egyik gránát-robbanás a másikat érte. Mi a kösziklák közé levágódva vártuk a robbanást és villámgyorsan felugorva futottunk tovább. Köszikladarabok mellett és gránátölesérekben meghúzódott bajtársaktól tudtuk meg a szakaszparancsnokság kavernája felé vezető irányt, így jutottunk virradatkor oda. Mire a kavernába értünk, a sok „Feküdj“-től kezem és két térdem össze volt zúzva, esupa vér volt. Két

könyökömről a zubbony és két térdemről a nadrág le volt szakadva. Ezen az éjszakán hallott gránátok üvöltésszerű bűgása, robbanása, a szerte repülő, kövekhez csapódott gránátszilánkok csengése és szikrázása oly mélyen vésődött az emlékezetembe, hogy azt sohasem felejttem el.

Megvirradt tehát. A szakaszparancsnokság kavernájában már jobban éreztem magam. Örültem, hogy egy pillanatra pihentethetem agyongyötört testemet. A parancs azonban az volt, hogy az oldal-fegyvert és tölténytáskát nem szabad levenni, mert az olasz gyalogság támadása várható. Hiába feküdtem le, nem tudtam aludni egy pillanatig sem. A fejem zúgott, lázasnak éreztem magam. Ezért felkeltem és kimentem a kaverna szájához, hogy ott friss levegőhöz jussak. Miután egy üres konzerves láda volt a kijárat előtt, így azon foglaltam helyet. Valahogy ott sem éreztem jól magam, azonnal fel is álltam és beléptem a kavernába. Ez volt a szerencsém, mert a közelben lecsapódott és felrobbant gránát szilánkjá éppen a ládát, amelyiken ültem, találta el. Ha nem állok fel, akkor a gránátszilánk a bal felső lábszáram majdnem többől metszette volna le. Ezt sem felejttem el soha.

Úgy gondoltam, hogy mégis csak biztosabb a kaverna belsejében. Azonnal mentem is vissza és ledőltem a deszkából készített fekvőhelyre, ahol néhány pillanatra elszenderedtem. Azonban alig aludtam pár percet, az erős robbanások következtében a kaverna mennyezetéről lehulló kötőrmelékek felébresztettek. Közben 8–9 óra között, Domokos főhadnagy úr legénye — Szatmári Miska, aki Hajdusoboszlóra való volt — kiment a kaverna kijáratához. Alig nézett ki, azzal a kiáltással tért vissza, hogy „Fiúk, itt a dígól!” Szatmári kijelentésére azonnal riadó lett. A kavernában levő legénység pillanatok alatt a megbolygatott hangyabolyhoz hasonlított. Mindenki keresett valamit. Én is a tábori sapkát kerestem, mert alvás közben leesett a fejemről. Miután nem találtam, törülköző-kendőmet helyeztem a rohamsisakomba és úgy tettem azt a fejemre. A törülköző egyik sarka a homlokomon, másik sarka pedig hátul a nyakamon csüngött. De nem bántam, nem akartam az időt tölteni a sapka keresésével. Vártam, hogy a kavernából végre kimehessünk. Hiába vártam, nem indult a kavernából senki sem kifelé. Közben egy Hamza nevű, Derecskére való tizedes rámkialtott: „Kifelé!” Nem vártam több parancsot, azonnal indultam ki a kavernából. Mikor a kavernából kiugrottam, egy pillanatra visszafordultam és megkérdeztem, hogy merre menjek. Utánam jövő bajtársaim mutatták, hogy az első állás felé. Nem kérdeztem többet, hanem az épen maradt futóárokból, futva megindultam a megadott irány felé. Alig 20 méterre, több rohamsisakos, fekete arcú, gallérjukon egy csillagot viselő olasz katonát pillantottam meg. A fevőhelyzetben levő olasz katonák, amikor megláttak, több lövést adtak le rám. A lövedékek a fejem felett zizegtek el, így kárt nem tettek bennem. Amikorra szétnéztem, már egyedül voltam, mert bajtársaim a kaverna szájára elé visszahúzódtak. Gyorsan én is utánuk futottam és a futóárok oldalára lépve, puskámból tüzelni kezdtem a ránk tüzelő olaszokra. Közben Csengeri Imre géppuskás tiszthelyettes odaérkezett és az állvány nélküli géppuskát tőlem három méterre helyezte el.

Az illető hidegvére és lelkingugalma jóleső érzéssel töltött el. Örömmel szemléltem hatásos géppuskatűzét, amit az előretörő olaszokra zúdított. A segítségünkre érkezett 6. századdal együtt azután a futóárokból kiugrálva, szuronyt szegezve rohantunk az olaszok felé. Ellentámadásunk olyan lendületes volt, hogy annak a kavernánkat észrevétlenül megközelítő olaszok nem bírtak ellentállni. Az elől levők egyrésze sebesülten és holtan maradt ott.

Az én öreg Szőke bajtársam, akivel tábori őrsre járogattam, egy fiatal olasz tiszttel került szembe, aki őt pisztolylövessel a karján megsebesítette. Az olasz tiszt utána nyomban Ájnlitz hadnagy úrral találta szemben magát. Pisztolyaikból egy-egy lövést adtak le egymásra, de azok nem találtak. Az olasz tiszt ekkor eldobta pisztolyát és megadta magát. Láttam, amikor a magyar és az olasz tiszt egymással kezét fogtak. Az olasz tiszt mint fogoly ment hátra, mi pedig Ájnlitz hadnagy úrral előre, folytattuk a menekülő olaszok üldözését.

Az olaszok visszaverése után, nekem másodmagammal vissza kellett mennem a kavernához két láda töltényért. A kaverna belseje könnyű és súlyos sebesültekkel volt tele. Ezek között volt egy Dányi György nevű, szilágymegyei fiú is, aki ujone ismerősöm volt. Nagyon megörültünk mindketten, amikor a haretéren ismét egy századhoz kerültünk. Dányi az ellentámadás alkalmával kézigránáltól, a hátán és oldalán olyan súlyos sebet kapott, hogy még a mája is kilátszott. Amikor meglátott, egy korty vizet kért tőlem. A szavakat alig tudta kimondani, az arca sápadt volt és nyitva a szájára és én nem tudtam a kérését teljesíteni, mert a kulacsomban egy csepp víz sem volt. Majd arra kért, hogy írjam meg az édesanyjának, hogy mi történt vele, mert ő már úgy sem sokáig él. Régen történt az eset, de még most is sokszor a fülemből csendül a súlyosan sérült bajtárs kérése.

Még néhány szót váltottam az öreg Szőke bajtársammal is. Nem örült a könnyű sebesülésnek. Jobb szeretett volna, amint mondotta, még tovább velünk maradni. Óhaja teljesült, de nem úgy, ahogy gondolta, ott maradt örökre. Mint könnyű sebesült, kiült a kaverna szájához, ahol egy nehéz olasz akna légnyomása megölte. Jó katona és bátor volt. Soha sem felejttem el őt se, a hadnagy urat se, de még a napsütés is a szemem előtt van, ami volt akkor, az első ütközetem napján.

Kiss Miklós th. (Debrecen).

•

1916-ban, amikor az oláhok Erdélybe betörték, a kőkeri őrsön (Uzvölgyben) teljesítettem szolgálatot.

A kőkeri őrs az akkori 19. hegyi dandárnak volt alárendelve. Kőkeren a dandárnak egy százada volt. A betörés este orozva történt, mert az oláhoknak az volt a tervük, hogy a határon volt csendőrséget és a csapatot elfogják. Kőkeren azonban ez nekik nem sikerült, mert mi már előre tudtuk ezt és ennek elejét vettük. A tulajdonképpen hancs reggel vette kezdetét. Este csak a laktanyát lötték. Reggel azonban már géppuskákkal lötték a nagy fűrésztelepet.

Mi, a csendőrség és kb. 60 főnyi csapat, egy zászlós úr parancsnoksága alatt, már este elfoglaltuk a már előre elkészített lövészárkokat. A harc

kb. 12 óráig tartott, amikor kénytelenek voltunk a túlerő miatt visszavonulni. Az oláhok úgyszólván bekerítették minket.

Amikor visszavonultunk a második állásba, a parancsnok önként jelentkezőt keresett, akinek az volt a feladata, hogy az árkászok által már előre felgyújtásra elkészített fűrésztelepet felgyújtsa, mert az e célra kijelölt árkászok ezt nem fogantatosították, hanem eltűntek. Jelentkeztem a parancs végrehajtására. A fűrésztelepet sikerült 4 helyen felgyújtanom és azonkívül egy kukoricaraktárt is. Közben természetesen tűz alatt voltam, mert az oláhok is, meg a mieink is lőttek. Azonban mégis sikerült.

Szüntelen csatározás közben vonultunk vissza. Egyik napon beosztottak egy századhoz és mint a helyi viszonyokkal ismerőst azzal küldötték ki, hogy az előző napi útvonalon vezessem el a századot. Az oláhokkal hareba keveredtünk és a hare sötétig tartott. Majd a sötétség leple alatt visszavonultunk a Hargita alá. Itt pihenőre tértünk. Reggel, amikorra virradni kezdett, észrevettem, hogy tőlünk kb. 600 méterre csücskös sapkás oláhok bujkálnak. Ezt nyomban jelentettem a századparancsnok úrnak, aki elrendelte a visszavonulást. Amint szaladtunk fel a magaslatra, éppen a tetején bokalövést kaptam és elestem, azonban bemásztam a bokorba és ott elrejtőztem. Itt a sebemet a sebkötöző csomaggal bekötöttem, a puskát és a hátizsákot letettem. Segítségért kiabáltam, azonban nem jött senki sem.

Vártam a bokorban jóideig, azonban sem a saját, sem az ellenségtől nem jött senki. A lábam nagyon kezdett vérezni, így kénytelen voltam az ingemet levetni és azzal bekötni a lábamat s a kötést a jelsípszínórral megerősítettem. A nagy vérvesztés miatt igen szomjas lettem és kénytelen voltam mászva víz után nézni. Közben vizet kaptam ugyan, de már sötétedni is kezdett. Ekkor behúzódtam egy bokorba és ott töltöttem az éjszakát nagy fájdalommal. Másnap ugyancsak bujkáltam és másztam, mert már nagyon éhes voltam. Majd estére egy esztinához értem s abba bemásztam és ott éjjeleztem. Szerencsémre az esztinában egy tarisznyában találtam nyárson sült birkahúst és azt jóízűen elfogyasztottam. Aludni azonban semmit sem tudtam, mert nagyon fájt a lábam.

Harmadnap reggel szintén mászva elindultam egy úton, már gondoltam, hogy éhen fogok meghalni, mert senkit nem láttam, aki segített volna rajtam. Ha legalább a lábamra rá tudtam volna ereszkedni, akkor a Hargitán át el tudtam volna érni a csapatomat!

Egyszerre csak lódobbantásokat hallottam. Örültem, mert azt gondoltam, hogy végre a megváltóm jön. Amint közelebb értem, látom, hogy két oláh lovas katona, az egyik (Serzsént) szakaszvezető volt, a másik közhuszár. Ahogy észrevettek, pisztolyt rántottak és oláhuul rám kiáltottak, hogy tartsam fel a kezeimet és meg ne mozduljak, mert agyonlőnek. Megmentőm az volt, hogy oláhuul értettem. Amint hozzám értek, látták, hogy sebesült voltam, a pisztolyt elrejtették és leszálltak a lóról. Közben a szakaszvezető cigarettát követelt tőlem, majd a nyakamban levő távesövet elvette és kezdte forgatni. Mindjárt láttam, hogy altiszt léte nem értett a kezeléséhez. Ezután, mint akik elvégezték a dolgukat, a távesővel és a cigarettatárcával együtt tovább-

álltak és engemet otthagytak. Gondoltam, már úgyszólván, az ellenségnek se kellek: el kell vesznem. Ezután a megkezdett úton tovább másztam, gondolva, hogy majd csak megsegít az Isten és valaki a segítségemre jön. Nem sokaig másztam, egyszer csak megint lódobbantásokat hallottam. Lattam, hogy egy oláh tiszt (főhadnagy) és egy kürtös közeledik hozzám. A tiszt németül szólott hozzám s a lóról leszállva látta, hogy súlyos sebem van. Kérdezte, hogy hol sebesültem meg. Németül is értettem keveset. Majd azt kérdezte, hogy éhes vagyok-e, mire feleltem, hogy bizony nagyon éhes vagyok. Ekkor a tiszt a nyeregből konyakot vett elő, abból itatott és egy darab fehér kenyeret is adott. Véleményem szerint a tiszt németajkú lehetett. Ezután a kürtöst a lóról leszállította és engemet ketten feltekert a nyeregbe és a katonával vezettette a lovat, a kötőhelyre vittek Csikrákosra, ami onnan kb. 3 kilométerre lehetett.

Csikrákoson a sebemet kimosta az orvos és bekötötte. Másnap reggel kocsin Csikszentmihályra vittek a segély-helyre, ahol be is oltottak. A segély-hely az iskolában volt. A segély-helyen ekkor már kb. 40 sebesült oláh katona volt, akik engemet látva, mint ellenséget majdnem felfaltak.

Közben ebéd ideje jött és hozták az ebédet sájkában. Mindenik részére nem volt külön sajka, sem kanál, hanem kettő részére egy sajka leves és egy kanál volt.

Az én hordágyam éppen egy igen fekete bőrű oláh-cigány mellé került. Természetesen az övé volt az elsőbbség. Ő evett előbb a levesből, azután amit meghagyott, azt én kaptam meg. Csak a leves nyomait...

Másnap reggel kocsira tettek és Csikszépvizen és Gyimesen keresztül a határhoz szállítottak Tirgo-Oknára, Innen Jassiba, Galatára, végül pedig a Sipotei fogolytáborba szállítottak, ahol 18 hónapot leírhatatlan szenvedésekkel töltöttem el addig, amíg mint eszererokkantát a többivel együtt hazaszállítottak.

Szilágyi István thts. (Pécs)

Obecséről 1917 június 1-én a 30-ik menetzászlóaljjal a román határra mentem, hol 1918 április 30-ig a tűzvonalban teljesítettem szolgálatot. A román határról 1918 április 30-án az olasz határra vezényeltek.

Tekintettel a piavei állandó és nehéz harcokra, május 1-től június 21-ig szüleimnek levelet nem írhattam, illetve a tábori postán elszállítani semmit nem lehetett, úgyszintén szüleimtől érkező leveleket vagy csomagokat a tűzvonalba beszállítani nem lehetett, az élelmezést is csak repülőgépen lehetett beszállítani a tűzvonalba.

Én mint fiatal gyermek, alig voltam 18 éves, és nem szégyenlem bevallani, hogy drága jó szüleimet és testvéreimet néha megkönnyeztem. Senkim se volt, csak ők, kiktől két hónapig sem levelet, sem csomagot nem kaptam.

A sok keserűségemben és sok bánatomban egy nem várt nagy öröm ért. 1918 június 21-én reggel 8 órakor a zászlóaljíródába rendelték, ahol már 11 bajtársam volt. A zászlóaljparancsnok minden embernek két konzervát, cibakot, konzervkávét, 112 lírát és 21 napról kiállított szabatságoslevelet adott

át. Akkor sem tudtam megmondani, és most sem tudom, hogy milyen örömben voltam. Azt hittem, hogy álmodom. De valóság volt.

Két nap és két éjjel utaztam vonattal, amíg haza érkeztem. A vonatban bajtársaim részben aludtak, részben kártyáztak. Én sem aludni, sem kártyázni nem bírtam. Sokszor az ablakhoz mentem és nem tagadom, hogy szemeim az örömtől könnyeztek. Az élelmet, melyet a zászlóaljíródában kaptam, sértetlenül hazavittem, úgyszintén, amit útközben vettem, azt sem bírtam elfogyasztani. Mindég csak arra gondoltam, hogy mikor érek haza, majd édesanyám készít jó ételt.

1918 június 23-án reggel 9 órakor érkeztem haza szüleim lakására. Az udvaron édesatyám és bátyám fát hasogattak. Ők már messziről figyeltek, de mert teljes felszereléssel mentem szabadságra, talán emiatt nem ismertek rám, csak amikor közvetlen közelükbe értem és édesatyámnak köszöntem. Azt gondolom ma is, hogy az én örömöm az övéknél ezerszer nagyobb volt s ha mégse, hanem az övék volt nagyobb, akkor még boldogabb vagyok, valahányszor erre a reggelre gondolok. Mert ilyen esetet elfelejteni soha nem lehet. Ezt én sem felejtettem el soha.

Varga János törm. (Tárnok).

CSENDŐR LEKSZIKON.

58. Kérdés. Országos vásáron egyes ruhakereskedők sátraik előtt ólálkoda, az ott elhaladó egyéneket tolatkodó módon megszólítják, sőt karjuknál fogva a sátrakba vonszolják és ott nekik nagy rábeszélés után ruhát adnak el. Büntetendő-e a vásári kereskedőknek ez az eljárása?

Válasz. A vásári kereskedők eljárása az 1923:V. t.-c. 1. §-ába ütköző, „vevőfogás”-nak nevezett tisztességtelen verseny. E rendelkezés szerint ugyanis üzleti versenyt nem szabad az üzleti tisztességbe vagy általában a jó erkölcsökbe ütköző módon folytatni. Mellékes, hogy vásárok alkalmával a vevőknek ilyen módon való fogdosása általános szokás-e vagy sem, mert a törvénnyel ellenkező kereskedelmi szokás hatályosan nem létesülhet.

A cselekmény azonban nem büntetendő, a csendőrnek tehát ilyen ügyben sem feljelentésre, sem pedig saját kezdeményezésére nem kell eljárnia. Az említett 1923:V. t.-c. 1. §-a szerint ugyanis a tisztességtelen versenynek ilyen cselekménye miatt csak polgári keresetnek van helye, amelynek során az ilyen magatartás abbahagyását és szándékosság vagy gondatlanság esetében az okozott kár megtérítését lehet követelni. Felperesként bármelyik üzleti versenytársnak joga van fellépni, a jelen esetben tehát bármelyik kereskedőnek, aki kész ruhákat vagy ruhaanyagokat árusít, sőt szabómeisternek is, ha őt a vásári kereskedők eljárása az üzleti forgalmának csökkenése révén károsítja vagy károsíthatja. A keresetet azonban ilyen esetben sem a csendőrségnél, hanem, ha a felperes nem követel kártérítést, hanem csak a tisztességtelen verseny abbahagyását követeli, az illetékes Kereskedelmi és Iparkamara választott bíróságához, ha pedig kártérítést is követel, az illetékes kir. törvényszékhez kell benyújtani. A bíróság az ügyben polgári peres eljárás keretében

ben ítélkezik. Ha versenytárs nem lép fel, a vevőfogdosás — és egyáltalán a tisztességtelen üzleti verseny — miatt eljárásnak nincs helye.

Tisztességtelen verseny miatt bünvádi eljárásnak csak az 1923:V. t.-c. 16., 17., 18., 19. és 20. §-ában foglalt cselekmények esetében, valamint az 1933:XVII. t.-c. 20. §-ának esetében van helye. (Ezeket a rendelkezéseket megtalálhatjuk a csendőrségi Btk. I. kötet 930—933. oldalain.)

59. Kérdés. Egy csendőrtiszt hosszabb időn át udvarolt egy nőnek, akit feleségül szándékozott venni. A nősülési kérvényt még nem adta ugyan be, de a nőt ő is és az ismerőseik is már menyasszonyának tekintették. A véglegényjelölt később hátrányos dolgokat tudott meg a nőről, amely miatt az ismeretséget megszakította. A nő — a csendőr eredménytelen feljelentése után — polgári perrel fenyegetőzik amiatt, hogy őt a csendőr hosszú időn át lefoglalta, emiatt nem tudott férjhezmenni, most pedig, hogy néhány évvel idősebb lett, a férjhezmenési esélyei csökkentek. Lehet-e a nőnek kilitása arra, hogy a bíróság a számára kártalanítást ítél meg s ha igen, annak összege levonható-e a csendőr illetményéből?

Válasz. Nemcsak a csendőrnek, hanem minden tisztességes embernek erkölcsi és férfiúi kötelessége, hogy egy nőnek csak akkor udvaroljon komolyan, csak akkor foglalja le hosszabb időn át és főként csak akkor jegyezze el, ha komoly szándékában áll őt feleségül venni és ha a lehetősége is megvan, hogy feleségül vegye. Csak időtöltésből, szórakozásból hosszabb időn át komolyan udvarolni és azután indok nélkül, vagy kitalált ürügyek alapján továbbállni nem tisztességes eljárás.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a férfi a nőt, akit magának kiszemelt, minden körülmények között köteles feleségül venni. Ha a férfi a nőnek olyan hátrányos erkölcsi vagy egyéb tulajdonságait állapítja meg, amelyek következtében eleve lehetetlennek látszik, hogy vele zavartalan házassági kötelékben élhessen, nemcsak joga, de önmagával szemben kötelessége az érintkezést megszakítani és a tervezett házasságtól elállni. Természetes, hogy fordított esetben ugyanezt teheti a nő is. Az ilyen indoknak azonban természetesen komolynak és bizonyítottaknak kell lennie; a pusztá mendemondát, pletykát, amely esetleg rosszakaratból, irigységből is eredhet, óvatosan kell fogadni; mielőtt az ember valamit tesz, bizalmasan meg kell állapítani, hogy van-e alapja a szóbeszédnek, híresztelésnek vagy árulkodásnak.

Ha a férfi a tervezett házasságtól indokolatlanul lépejt vissza, a nőnek (vagy a hozzátartozójának) joga van kártérítést követelni azokért a kiadásokért, amelyek a tervezett házasság reményében tett. Ilyen kiadás lehet pl. a kelengye és a berendezés beszerzése, ha a nő azt egyébként nem szerezte volna be és ha azt férjhezmenésének elmaradása miatt nem tudja használni vagy értékesíteni; ilyen kiadásoknak tekinthetők az ajándékok, sőt pl. a ház- vagy lakásbérlet vagy vásárlás is, ha kizáróan a tervezett házasság céljára történt. Volt eset, hogy a bíróság a férfi által a jegyesség tartama alatt az ara családjánál elfogyasztott étkezések értékét is megítélte, de mind ebben, mind pedig általában a kártérítés megítélésében a bírói gyakorlat nem egységes; minden esetet a fennforgó különleges viszonyok figyelembevételével különféle képen bírálhatnak el.

Természetes, hogy ha a férfi bebizonyítja, hogy a házassági tervétől a nő hibája miatt volt kénytelen elállni, a bíróság a nő részére nem ítél meg kártérítést.

A nő férjhezmenési esélyének csökkenése miatt a bíróság igen ritka esetben szokott kártalanítást megítélni. Olyankor fordulhat ez elő, ha a nő igen fiatalkorú, tapasztalatlan volt és bizonyítva van, hogy a férfi a nőnek ezt a tapasztalatlanságát, valamint a házassági ígéretét kihasználva, a nővel benső viszonyt folytatott, aminek következtében a nő férjhezmenési esélye — társadalmi viszonyait és minden egyéb körülményeit figyelembevéve — valóban és jelentős mértékben csökkent. De — ismételjük — a bíróság ilyen esetben is csak egészen fiatal, kétségkívül tapasztalatlan nő számára szokott nagyon ritkán kártalanítást megítélni; idősebb (pl. 24—25 éves) nő részére még akkor sem, ha bizonyítva van, hogy a nő előzőleg érintetlen volt, mert a bíróság álláspontja szerint ilyen korú nőben már kell annyi felvilágosultságnak és önállóságnak lennie, hogy cselekedeteinek horderejét és várható következményeit belátni és mérlegelni tudja.

De ha a bíróság a nő részére kártalanítást ítélne is meg — ami a kért esetben nem valószínű —, azt végrehajtani, illetőleg a csendőr illetményeiből letiltani nem lehet. Az 1929:XIV. t.-c. szerint ugyanis legénységi állományú egyén illetményeit csakis 1. a feleség, 2. fel- vagy lemenő ágbeli rokon és 3. házasságon kívüli gyermek részére járó tartásdíj fejében lehet lefoglalni, egyéb követelés fejében nem. Ha azonban a csendőrnek magánvagyonra van, abból a megítélt kártalanítás behajtható.

60. Kérdés. A „Puskával tisztelegj!”-fogást végrehajtó csendőrcsapatok némelyikénél a puskákat tartó kezek nincsenek pontosan egy vonalban; ezt különösen fehér kesztyűben végrehajtott puskafogásnál és ilyen fogásokról készített fényképfelvételeken lehet észrevenni. Hogyan lehetne ezt a puskafogást úgy végrehajtani, hogy a kezek pontosan egy vonalba kerüljenek?

Válasz. A kérdésben említett szépséghibát néha valóban látni lehet, de minél jobban van kiképezve a csapat, annál kevésbé. Egyáltalán: minden egyöntetűség elsősorban kiképzés kérdése. Már az állásnál is lehetnek hibák: nem teljesen szabályszerű vagy nem eléggé feszes tartásnál már a puskaszíjját tartó kezek sem kerülnek egy vonalba, ami onnan ered, hogy egyesek a jobb alsó karjukat nem tartják vízszintesen, hanem vagy emelik, vagy süllyesztik, aminek következtében az öklök nem kerülnek egy magasságba. Lapunk folyó évi 537. oldalán szép mintáját láthatjuk a helyes állásnak és kéztartásnak.

Sok függ attól is, hogy a csendőrök pontosan nagyság szerint sorakozzanak: ha nem így történik, az alacsonyabb ember keze helyes kéztartás mellett is néhány centiméterrel lejjebb kerül, mint a két szomszédjéé; ott a puskaszíjjakat tartó kezek vonala már hullámos lesz.

Ugyanez a helyzet a „Puskával tisztelegj!”-fogásnál is. Itt is első követelmény, hogy — különösen díszkivonulásnál — a csendőrök pontosan nagyság szerint sorakozzanak s hogy a helyét később is mindenki megtartsa. Ha csak két-három ember, főleg az első sorban, nem oda áll, ahova a testmagassága szerint tartozik, a fogásnál már szépséghibát okozhat. A „Puskával tisztelegj!”-fogás végrehajtását az E.-alap. 258. pontja úgy írja elő, hogy a puskát függőlegesen álljon, a felső szíjkengyelt pedig az állal egy magasságba jusson. Ezt a magasságot némelyek nem tudják eltalálni azért, mert a puskát tartó csendőr nem mindig tudja megítélni, hogy a szíjkengyel az állal egy magasságban van-e, még akkor sem, ha a fejét kissé elfordítja, ami egyébként nincs is megengedve. Csak a szembenálló látja, hogy a szíjkengyel pontosan egy vonalba esik-e a csendőr állal. Ez okozza azután azt, hogy némelyik csendőr a puskát valamivel magasabban, a másik pedig valamivel lejjebb tartja. Itt persze csak egészen kis, legfeljebb 2–3 cm-nyi különbségekről lehet szó, ami kesztyű nélkül vagy tábori barna kesztyűben végrehajtott fogásnál esetleg fel sem tűnik, de fehér kesztyűben feltűnőbb lehet.

A helyes puskatartást úgy lehet biztosítani, hogy a csendőr szabályszerűen végrehajtja a „Puskával tisztelegj!”-fogást és egy bajtársával ellenőrizteti, hogy a puskát szabályszerű magasságban tartja-e. Ha igen, akkor keresen magának a puskát alsó- vagy felsőágának fáján valamilyen kis jelet — minden fában van ilyen —, amely pontosan a bal szemével egy magasságba esik s a később végrehajtott fogásainál ügyeljen arra, hogy ez a megjegyzett kis jel a bal szeme magasságába kerüljön. Így a felső szíjkengyel is mindig pontosan az állal egy magasságban lesz.

Fontos az is, hogy a bakkéz hüvelykujja úgy feküdjék az ágyvájában, hogy az ujj hegye az ágyváját felső menetében nyugodjék és az ágyváját felső végét érezze, anélkül, azonban, hogy a hüvelykujj az ágyvájából kikerülne, a jobb kéz pedig a tusanyakat teljesen és zárkózott ujjakkal fogja át úgy, hogy a kéz felső éle a sátorvasat érezze. Egyesek, főleg, ha hosszabb időn át kell „Puskával tisztelegj!”-fogásban állniok, a záródugattyú gombját kényelmi szempontból a tölténytáskára helyezik; ezzel is elronthatják az egyöntetűséget, mert a tölténytáskák a különböző derékhosszúságok miatt nem fekszenek mindig pontosan egy vonalban s így a puskák is különböző magasságba jutnak.

Díszelgések előtt a fogásnak néhányzori gyakorlása az egyöntetűséget növeli. Ilyenkor a csendőröket külön is figyelmeztetni kell, hogy a csapat nyújtotta tetszetős képet egyetlen ember is alaposan elronthatja.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Gyilkosság nyomozása.

Írta: CSONTOS IMRE tiszthelyettes (Gyöngyösolymos).

1937 július 28-án Abasár község elöljárósága távbeszélőn a gyöngyösi őröket arról értesítette, hogy Abasár községben *Pető Józsefné abasári lakos, 80 éves asszonyt a lakásán gyanús körülmények között holtan találták.

Ez ügy nyomozására Simon Péter törzsőrmestert és Rózsahegy Endre csendőrt azonnal kivezényeltem, magam pedig mint ellenőrző járőr Sós Sándor próbaesendőrrel 1 óra múlva indultam Abasár községbe.

Abasár községben a járőrrel együtt mentünk a helyszínre az időközben előkerített helyettes körorvossal. A szobába lépve, balra, az ajtófelé fejjel, feküdt Petőné, megvetett ágyban, dunyhával letakarva. Az orvos a dunyhát levette és csakhamar megállapította, hogy az elhunyt hasán 3 késszúrás, a halántékán pedig több nyílt, ütéstől eredő sérülés van. A sérülések és a késszúrás helye tisztára le volt mosva. Ugyancsak ki volt mosva a halott inge is, de azért halványan lehetett észlelni rajta vérényomokat. A hulla alatt levő lepedő azonban véres volt, amiből meg lehetett állapítani, hogy az ágyban végeztek a néhaival. A szobában gyanús körülményt nem találtunk.

Az orvos csak körülbelül tudta megállapítani, hogy a halál 2–3 órával a helyszínre való érkezés előtt következett be.

A megérkezéskor a szobában nem volt senki, csupán az ereszt alatt lévő babszáron ült sirdogálva a néhai férje, a 84 éves Pető József, a község kol-dusa, aki kérdésemre elmondotta, hogy aznap 12 órakor bablevest akart adni a néhainak, de hiába kínálta, nem fogadta el, sőt nem is szólt hozzá. Aznap csak Julianna nevű leánygyermek és András nevű fia járt a lakásban látogatóban, hogy azonban bent mit csináltak, nem tudja, mert mint beteg akkor is a lakás előtt heverészett. Azt azonban határozottan állította, hogy két gyermekén kívül senki nem járt a lakásban.

A helyszínből és a cselekmény elkövetéséből arra következtettem, hogy a cselekményt a helyszínnel ismerős egyén követhette el, így a gyanúm arra irányult, hogy a tettest néhai Julianna leánya, vagy András nevű fia személyében megtalálom, mert Pető József állította, hogy rajtuk kívül senki nem járt a lakásban. Most már csak azt igyekeztem

* A neveket megváltoztattuk. Szerk.

tisztázni, mi lehetett az indítók a néhai megölésére. Azt már tudtam, hogy a néhai 6 év óta teljesen világtalan volt és már betegség miatt állandóan ágyban feküdt. Ennélfogva arra gondoltam, hogy azért tették el a néhait láb alól, hogy a szenvedéstől megszabaduljon, vagy pedig gyermekei szégyenérzetből ölték meg, mert az elhaltat a 84 éves Pető József 10 év óta állandóan koldulásból tartotta fenn annak ellenére, hogy 3 fiú- és 3 leánygyermeke volt, valamennyien családostól, kik a községben jó hírnévnek örvendtek. Ezért erősödött az a feltevés, hogy a néhait valamelyik gyermeke tette el láb alól talán szégyenében, vagy pedig, hogy a szenvedéstől megszabaduljon. Ezt alátámasztotta az egyik tanu vallomása, amely szerint az elhalt Julianna nevű leánya hangoztatta, hogy igen szegényli szülei sorsát, tudniillik, hogy koldulásból tartják fenn magukat.

Fentieknél fogva kikérdezés alá vettem a Julianna és András nevű gyermekeket, mert hiszen az öreg Pető is úgyszólván azokra gyanakodott. Mind a két gyermek kétséget kizáró módon igazolta az ártatlanságát, úgyhogy teljesen el kellett vetni a feltevést és újból tanulmányozni az esetet, hogy vajjon ki követhette el a cselekményt. Már azon kezdtem gondolkodni, hogy talán saját maga végzett magával az elhalt, de akkor hol van a kés, ki és mért mosta ki a véres inget stb.

Másnap újból rendeztem az adatokat, különösen azokét a tanukét, akik a cselekmény elkövetése napján látták a néhait. Így Fejes Pálné tanu előadása szerint őt a cselekmény elkövetése napján 11 óra tájban a 84 éves Pető János hívta a lakására, hogy menjen el és nézze meg a feleségét, mert rosszul érzi magát. El is ment és beszélt az ágyban fekvő beteghez, de az nem szólt hozzá. Jobban kezdte vizsgálni és akkor vette észre, hogy néhai nem lélegzik, de hogy tanuskodni ne kelljen, inkább eltávozott a lakásból, mintha semmit sem észlelt volna és csak 10 éves kisleányának mondotta, hogy menjen fel a község házára és mondja el az esetet. Azt nem tudja, hogy ki követhette el a cselekményt.

Ennek a tanunak a bementése alapján újból hozzáfogtam az öreg Pető kikérdezéséhez, mivel eleinte nem mentem semmire, mert teljesen hülyének tetette magát, mit a község elöljárósága is igazolt. Azt is tudtam a tanuktól, hogy majdnem egészen süket, ezért csak igen lassan tudtam vele beszélni, de a gyanúm kezdett ráirányulni és nem engedtem az öregnek, annál inkább, mert észrevettem, hogy ha valamilyen terhelő kérdést teszek fel neki, egészen másról kezd beszélni. Tagadta azt is, hogy Fejesné a lakására hívta volna.

Mivel most már az öreg Petőt gyanúsítottam, újból a lakásba mentem és kutatni kezdtem újból. A konyhában találtam egy 30 cm hosszú fakanalat, melynek a feje le volt törve. A fakanalat vizsgálva, észrevettem, hogy vércseppek vannak rajta. A fakanál fejét összehasonlítottam a hulla fején

lévő sérülésekkel és úgy találtam, hogy a sérüléseket valószínűleg ezzel idézték elő. A szomszédoktól most már azt kérdeztem, hogy ki szokott főzni a két öreg koldusnak. Valamennyien előadták, hogy állandóan a 84 éves koldus főzött azokból az élelmi szerekből, amelyeket a községben összekoldult.

A fakanállal visszamentem a már őrizetbe vett és a község házában őrzött Pető Jánoshoz és újból kikérdezés alá vontam. Az öreg vagy nem értett vagy nem akart a kérdéseimre felelni. Ezért kivezettem és a fakanalat távollétében az asztalra tettem. Ezután behívtam és a fakanálra mutatva, kérdeztem tőle, hogy ismeri-e? A 84 éves koldus erre a fejét felemelte és hozzám közelebb lépve mondotta, hogy ő ölte meg a feleségét. Ha már a fakanál meg van, akkor nem tagad többé. A további nyomozás már könnyebben ment. Pető azonnal elvezetett a község szélére és ott előadta a véres kést is, amelylyel 3 ízben szúrt a felesége hasába.

Elmondotta, hogy azért gyilkolta meg a feleségét, mert előző nap 2 uborkát koldult össze és néhai mind a kettőt maga akarta megenni. Elmondotta azt is, hogy már 30 éve készül a feleségét láb alól eltenni, mert akkoriban a néhai őt megcsalta.

Mire a bűnjel is előkerült, 9 óra volt és ekkor már azt is jelenthettem az egri kir. ügyésznek, hogy ki követte el a gyilkosságot.

Július 29-én 13 órakor a vizsgálóbíró megérkezett a boncoló-bizottsággal, kinek a 84 éves Pető ugyanúgy mondotta el az esetet, amint azt nekem beismerte. Láttam, hogy a vizsgálóbíró úr örül, hogy tiszta munkát végezhet, de annál nagyobb volt a csodálkozása, amikor megtudta, hogy 84 éves gyilkossal áll szemben.

Pető Jánost a vizsgálóbíró úr az egri kir. ügyészséghez bekísértette. Úgy tudom, hogy az öreg gyilkos még a tárgyalás előtt kiszenvedett és így csak az Isten előtt kapta el méltó büntetését.

Ritkaság, hogy 84 éves törődött ember gyilkosságra vetemedjék. A bűnözés terén azonban nincsenek lehetetlenségek és így ez is előfordulhat. Ez a legfontosabb tanulság, amelyet ebből az esetből meríthetünk.

Ami az indítókat illeti, a vén gyilkos valószínűleg nem mondott igazat. A legvalószínűbb feltevés az, hogy a tehetetlen beteg, aki csak terhére volt, szabadulni akart. Ez különben hasonló helyzetekben gyakori, hétköznapi mondható indítók.

A nyomozás egyébként ügyes és szakszerű volt. Elismerést érdemel.

A csendőr-levelezőlapok szépek, művésziek. Magunkat becsüljük meg, a magunk népszerűségét és tekintélyét emeljük, ha izléstelen cífraságok helyett a magunk levelezőlapjain üdvözljük rokonainkat és ismerőseinket.

Cervolin

(törv. védve)

a tökéletes vízhatlanító
bőrzsír, cipőkenőcs

Ellenáll harmat, esővíz, hólé beszívargásának. A magyar kir. anyagvizsgáló állomás 1414/1934. sz. bizonylata szerint a bőrre teljesen ártalmatlan. A legvastagabb bőrből készített lábbelit puhává és vízhatlanná teszi. - Megóv mindenféle bőrből készült felszerelést (bőrkabátot, nyereg, szerszám'elszerelést stb.)
MISÁN ERNŐ PISZKE, ESZTERGOM MEGYE.

"CERVOLIN" KAPHATÓ:

Budapesten: Skoba és Plöki, legyver-, lőszér- és sportüzlet, Vilmos császár-út 33. Meurer István sportüzlet, Teréz-krt. 2-4. Sas-cipőház, Teréz-körút 60. A nyugati p. u.-ral szemben. Vidéken minden jobb sportüzletben.

A „Magyar Katonaujság” 1. számát olvastuk október 1-én. Mint a lap beköszöntője mondja, a lap célja az, hogy tájékoztató, felvilágosító és nemesen szórakoztató közleményeivel támogassa a magyar katonai nevelés, kiképzés és nemzetvédelem munkáját. A lap ápolja és fejleszti azokat a sajátos katonai erényeket, amelyek összességét a magyar katonai eszmény jelenti. A született magyar katonai erényeket és hajlamokat a káros és rontó befolyásoktól meg kell menteni s a most meginduló *Katonaujság* ezt tűzte ki feladatának. Régi gondolat és kívánság valósult most meg ennek a lapnak az elindulásával. Nem kívánatos, idegen, nemzetközi eszmearamlatok a magyar nép lelkéből is mindenekelőtt a katonai erényeket igyekeztek és igyekeznek ma is kitörölni, kipusztítani. A trianoni katonai korlátozások egymagukban is súlyosan bénították a magyar katonalelék virágzását, ma már azonban ezek a korlátozások nincsenek, a magyar nemzet újra zavartalanul megtöltheti férfiúi lelkét katonaevényekkel, de ehhez a katonaelles földalatti propaganda kiséprése is szükséges. Ennek jegyében üdvözljük örömmel a *Magyar Katonaujság* megszületését. Ez a lap nemcsak a katonáknak szól, hanem a széles néprétegeknek is. Felébreszti és fejleszti, irányítja a katonás gondolkodást, ébrentartja a katonai ösztönt, segít egybeforrasztani a laktanyák életét az egész nemzet életével. Minél szélesebb körben kell elterjednie. A legutóbb lezajlott események is igazolják, hogy a legbékésebb polgári foglalkozásból is átmenet nélkül

kell nemesak katonaruhába, de katonalelekbe is öltöztetni minden magyar férfinak, amikor a nemzet sorsa úgy követeli. Ehhez pedig folytonosan edződni kell s erre a célra a *Magyar Katonaujság* kiváló segítsége, vezetője mindenkinek. Megrendelhető a kiadóhivatalban: Budapest, Üllői-út 8. sz. Vitézi Rendház, Zrinyi Csoport helyisége. Megjelenik minden szombaton, előfizetési ára havi 30 fillér. Szerkeszti *vitéz Rózsás József* őrnagy, az ismert kiváló katonai írónk, a Zrinyi Csoport közreműködésével. A kiadásért és szerkesztésért felelős: *vitéz Mezey Dénes*.

Dicséretetek. A m. kir. Belügyminiszter úr 1938. szeptember 16-án kelt 67.113/eln. VI—c. számú rendeletével *Kéki Lajos* székesfehérvári kerületbeli tiszthelyettesnek a közbiztonsági szolgálat terén 27 éven át odaadó buzgalommal teljesített eredményes és hasznos szolgálataiért dicséret elismerését fejezte ki.

A székesfehérvári II. kerület parancsnoka dicséret okirattal látta el: *Sipos Imre* csendőrt, mert 1938. július 26-án a kispostagi révnél a Duna folyóban fürdőző Csontos Mária kispostagi lakost a vízbefulladásól megmentette, miáltal férfit az önfeláldozás- és személyes bátorságról tett tanúságot; *Gáspár Imre* csendőrt, mert 1937—1938. években a kenderesi örkülönítményen Kormányzó Úr Ö. Főméltósága legmagasabb személyének biztonsága érdekében teljesített felelősségteljes szolgálatokat mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított. *Nyilvánosan megdicsérte: Szabó József* csendőrt, mert 1936., 1937. és 1938. években a kenderesi örkülönítményen Kormányzó Úr Ö. Főméltósága legmagasabb személyének biztonsága érdekében teljesített felelősségteljes szolgálatokat mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított; *Kárpát János* csendőrt, mert 1937—1938. években a kenderesi örkülönítményen Kormányzó Úr Ö. Főméltósága legmagasabb személyének biztonsága érdekében teljesített felelősségteljes szolgálatokat mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított. **A szombathelyi III. kerület parancsnoka nyilvánosan megdicsérte:** *Visnyei András* csendőrt, mert 1937—1938. években a kenderesi örkülönítményen Kormányzó Úr Ö. Főméltósága legmagasabb személyének biztonsága érdekében teljesített felelősségteljes szolgálatokat mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított. **A pécsi IV. kerület parancsnoka dicséret okirattal látta el:** *Puskás Ferenc* őrmestert, mert 1937—1938. években a kenderesi örkülönítményen teljesített igen fontos és felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel,

Hegedű, Harmonika, Tárogató, Gramofon, Rádió

és az összes hangszerek legjobbak itt a magyar gyárban kaphatók Csendőröknek részletre is

MOGYORÓSSY HANGSZERMESTER

Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. Árjegyzék ingyen.

Felten és Guillaume

kábel-, sodrony- és sodronykötélgyár Rt.
Bowden fékpázmák és spirálisok.

Budapest, XI., Budafoki-út 60. sz.

BÚTOR- ÉS TEXTILKERESKEDELMI RT.
BUDAPEST, VI. KER., LISZT FERENC-TÉR 5. SZ.

EGY HELYEN — EGY SZÁMLÁN

teljes lakberendezések, egyes bútorok,
kártyozott bútorok, szőnyegek, kepengék,
6-tól 24 hónapig terjedő részletfizetés.

ÁRJEGYZÉKET DÍJTALANUL KÜLDÜNK.

hűséggel és éberséggel látta el és igen példás magaviseletet tanúsított. *Nyilvánosan megdicsérte: Csapó Gyula* őrmestert, mert 1937—1938. években a kenderesi örkülönítményen teljesített különleges és felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb odaadással, lelkiismeretességgel és éberséggel látta el és igen példás magaviseletet tanúsított. *A miskolci VII. kerület parancsnoka dicsőő okirattal látta el: Gönczöl András* alhadnagyot, mert 26 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt — 9 év óta mint őrsparancsnok — úgy a közbiztonsági szolgálatban, mint alárendeltjeinek nevelése, vezetése és fegyelmezése terén igen buzgó és eredményes tevékenységet fejtett ki és mindenkor példás magaviseletet tanúsított; *Kolozsvári András* csendőrt, mert igen fontos és felelősségteljes különleges szolgálatát a kenderesi örkülönítményen két idején át mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított. *Nyilvánosan megdicsérte: Kelemen Lajos* őrmestert, mert igen fontos és felelősségteljes különleges szolgálatát a kenderesi örkülönítményen két idején át mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított. *Perge József* csendőrt, mert mint közigazgatási vezető, anyagának közigazgatását 2 éven át fáradságot nem ismerő szorgalommal, buzgósággal, igen nagy hozzáértéssel és igen szép eredményel vezette és fejlesztette.

Honvédség őszi gyakorlataival kapcsolatban dicséret. A m. kir. szegedi 5. honvéd vegyesdandár parancsnoka a felsőszentiváni és a süksői őrsparancsnoknak és alárendelt legénységének 1938 augusztus 5-től szeptember 4-ig Rém községben végrehajtott harcszerű éles lövéstet alkalmával a lőtérbiztonsági rendszabályok betartása körül fáradhatatlan buzgalommal és kiváló kötelességérzettel kifejtett eredményes tevékenységéért elismerését és köszönetét fejezte ki.

Fegyverhasználat. A sándorfalvai őrs jelentése szerint október 2-án 20 órakor Sándorfalva községben *Török Ferenc* járőrvezető és *Békési Ferenc* csendőrökkel állott járőr Mészáros Antalt duhajkodása miatt esendőre intette. Mészáros a járőrvezető puskaszíját lefegyverzési szándékából elkapta, miközben a járőrtárs Mészáros ellen szuronyfegyvert használt. Mészáros a baloldalán súlyosan, de nem életveszélyesen megsérült. Járőr nem sérült meg. A kivizsgálás folyamatban van.

Az andocsi őrs udvarában október 8-án a gesztenyefa virágzik és a virágos kertben az ibolya nyílik.

Többek érdeklődésére közöljük, hogy a csendőrségi zsebkönyvet a tényleges szolgálatban álló tiszti és legénységi bajtársak csak az illetékes gazdasági hivatal útján rendelhetik meg s az árát is a gazdasági hivatal vonja le. Közvetlen megrendelést tényleges állományúaktól nem fogadhatunk el. Nyugállományú tiszti és legénységi bajtársaink a zsebkönyvet közvetlenül rendelhetik meg a szerkesztőségénél, az árát pedig a zsebkönyvhez mellékelt befizetési lapon fizetik be, a zsebkönyv kiküldése után. A zsebkönyv ára 1939. évre is változatlanul 2 pengő 50 fillér. Megrendeléseket csak október 20-ig fogadunk el.

SZEMÉLYI HIREK.

Új őrsparancsnokok: A budapesti I. kerületben: *Magas-házi Pál* törzsrőrmester v. és a szegedi V. kerületben: *Tóth István* III. tiszthelyettes.

Véglegesítették: A szombathelyi III. kerületben: *Erdődi Imre, Gazsó János, Gyuris Antal, Komáromi József, Méri Sámuel, Molnár Albert, Molnár János II., Németh Péter, Lendvai János, Pintér György, Szilágyi Mihály, Szűcs János, Tollár Sándor, Tóth Ferenc V., Turbékai József, Varga János IV., Várnagy Mihály, Villányi István, Zádory Béla, Debreceni Imre, Szabó Béla, Karácsony Béla, Szőke István, Mátraházi*

*János, Kovács Imre I., Kovács Lajos I., Kalotai András, Perjési József, Kondor Lajos, Rédei Emánuel, Boros Imre, Tatár Sándor, Tálosi István, Andrási Márton, Süttő János II., Bodrogi Mihály, Fábian Bernát, Kovács István, Lőrincz János, Domján Imre, Kelemen András, Rákóczi József, Szabó István V., Kohári János, Nagy István IV., Bodó József, Elekes Ferenc, Hevesi Lajos, Szekeres Károly, Németh Kálmán IV., Kiss Sándor IV., Szamosvári János, Simon Ferenc, Hortobágyi József, Telekesi István, Podor János, Nagy Sándor III., Lukács József, Farkas Károly, Varga Sándor III., Péntes István, Kukor Vince, Szomor Ferenc, Bognár Ferenc, Mészáros Dénes, Nagy Lőrinc, Békési Imre, Németh István IV., Kovács Mihály, Csőre Lajos, Kiss Ferenc II., Kulcsár Ferenc, Kovács Imre III., Meggyes Lajos, Lábodi Ferenc, Horváth József XVII., Pintér József II., Zánthó Ferenc, Kovács Ferenc VI., Lajtai József, Horváth Imre II., Horváth Ferenc V., Horváth Imre III., Pécs Sándor, Soós Sándor, Császár Gyula, Hajba Dénes, Mészáros Sándor, Nemesházi István, Major József II., Simon József IV., Karakai Károly, Horváth Ferenc VI., Nagy József V., Darvasi Károly, Siklósi János, Mátyás Ernő, Horváth Imre IV., Szakál Antal, Horváth János IV., Budai István és Csányi András. A szegedi V. kerületben: *Bányai László, Ficzere Mihály, Laczkó Pál, Nagy János, Nikolenyi Árpád, Papp János, Sasvári (Stümmer) Pál, Szilágyi Andor, Tornay József, Tornai József, Bakacsi János, Czákó Sándor, Dósa László, Földvári Ferenc, Inokai Mihály, Karakas István, Kövári István, Nikola Elek, Mari Imre, Mészáros József, Németh Sándor, Németh Dezső, Négyesi László, Simon József, Tézsza Mihály, Adász István, Bója István, Burunkai Mihály, Dani Imre, Fülöp Sándor, Kelemen István, Kislaki (Kurus) József, Katona György, Kovács Sándor, Nagy József, Rabi Mihály, Szabó Balázs, Szőke Ferenc, Tóth Kálmán, Tiszavári (Trocsnyák) Mihály, Varga O. Mihály, Vincze István* próbacsendőrök.*

Házasságot kötöttek: *Antalfy Pál* százados *Merényi Etelka* úrhölgygel Baján. A budapesti I. kerületben *Lövész József* törzsrőrmester *Pozsgai Rozáliával* Keszthelyen, *Kátai György* vár. ill. szab. törzsrőrmester v. *Mechler Katalinnal* Táton, *Pálmai Dező* csendőr *Somogyi Margittal* Nagybörzsönyben. A szombathelyi III. kerületben *Varga József* I. őrmester *Németh Emmával* Pápán; a pécsi IV. kerületben *Kiss Sándor* szv. tiszthelyettes *K. Szabó Juliannával* Nagykőrösön.

Eljegyzés. *Vitéz Póltay Vilmos* alezredes, a Büm. VI. c. oszt. vezetőjének helyettese és *poltári Kovács Margit* leányát, *Sárit* eljegyezte dr. *Szimonisz László* orvos.

Családi hírek. **Született:** a budapesti I. kerületben *Arany István* m. törzsrőrmester v. feleségének *Ilna* leánya, *Imrei József* gy. tiszthelyettes feleségének *Jolán* leánya, *Barcsa Pál* törzsrőrmester feleségének *Ilna* leánya, *Csaba Gyula* törzsrőrmester feleségének *Katalin-Eva* leánya, *Tabajdi Imre* törzsrőrmester v. feleségének *Imre* fia, *Zoltán István* törzsrőrmester v. feleségének *Alajos* fia, *Bertalan Sándor* törzsrőrmester v. feleségének *Tibor-Sándor* fia, *Szalóki Lajos* törzsrőrmester v. feleségének *Ilna-Mária* leánya, *Márton Kálmán* törzsrőrmester feleségének *Erika-Anna* leánya, *Cseh Kálmán* tiszthelyettes feleségének *Margit-Hajnalka-Agnes* leánya; a szombathelyi III. kerületben *Tihanyi István* tiszthelyettes feleségének *István-József* fia; a pécsi IV. kerületben *Polgár János* őrmester feleségének *Mária* leánya, *Vágó József* törzsrőrmester v. feleségének *Iren* leánya; a szegedi V. kerületben *Nagy Ernő* törzsrőrmester feleségének *Ernő-Bálint* fia.

Halálozás. *Kiss Menyhért* törzsrőrmester *Ilna* nevű leánya Balassagyarmaton, *Vágó József* törzsrőrmester v. *Iren* nevű leánya Kiskunmajsán elhunytak.

Gajdos Edét, aki jelenleg 59 éves, felsőmagyarországi születésű, 1904-ben Eperjesen teljesített katonai szolgálatot, később a csendőrséghez lépett át, keresi *Vadász Miklós* m. kir. állami nyug. I. oszt. altiszt, Címe Debrecen Vigkedvü Mihály-utca 64. szám. Aki valamit tud nevezetéről, közölje azt közvetlenül a megadott címen.

Bójer Ferenc próbacsendőrt, aki 1936. évben került a szegedi V. kerülethez a szegedi 9. honvéd gyalogezred kötelékéből, keresi *Pálnok Géza* próbacsendőr Salgótarján, gyalogtanalosztály.

KARDOBOJT

Kardnikkelezést, aranyozást, ezüstözést olcsón végezt.

ÉS MÁS FELSZERELÉSI CIKKEIT SZEREZZE BE KÖZVETLEN

PERLIK JÁNOS
CSENDŐRSÉGI ÉS KATONAI FELSZERELÉSI ÜZEMTŐL
PESTSZENTIMRE. (Postafiók)

IRÓGÉP

(WANDERER—CONTINENTAL)
ALKATÉRSZ, KELLÉK, TÖLTŐTOLL, IMÁKÖNYV STB.

DUKESZ PAPIRKESKEDÉSBEN
cégt. ZALÁN FERENC
SZOMBATHELY FŐTÉR

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel!

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási átcsiszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja rá a kézirat oldalára piros írónnal „Szó szerinti közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel, kettes sortávolságra, kézírással pedig jól olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlan kézirattal nem foglalkozunk. A kéziratokban semmiféle rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megírta és választékosan ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételek a szokásos tiszteletdíj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másuttá közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrektúrát mi végezzük, korrektúralevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különlenyomataikat közvetlenül a Stádium-nyomda igazgatóságától (Budapest, V., Honvéd-utca 10.) szíveskedjenek megrendelni, mely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. Minden hozzánk intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetekben; magánleveleket akkor sem írunk, ha a beküldő válaszbélyegyet mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldők kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jelligéül legcélszerűbb kisebb helység nevét vagy ötjegyű számot választani. Annak, aki jeligt nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrségi lexikon”-rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei évi 10 P előfizetési díjat fizetnek. Legkisebb előfizetési idő: félév. Nyugállományú legénységi olvasóink az előfizetési díjat 2 pengős részletekben is fizethetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. sz. postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. Címünk: „A Csendőrségi Lapok Szerkesztőségének, Budapest, I. kerület, Bőszörményi-út 21. szám.”

Nagy János II. őrm. Kisvárdá. Szabályaink nem adnak módot arra, hogy a lapot polgári személyeknek küldhessük. A befizetési szelvényen írt kérésének tehát nem tehetünk eleget. Előfizetőinket külön is értesítettük, hogy 1938 július 1-től a tényleges és nyugállományú legénységi egyéneknek az előfizetési díj évi 10 pengő. Amennyiben a lapot saját címére óhajtja járattatni, úgy küldjön be még 2 pengőt s akkor előfizetése folyó év végéig rendezve lesz. Természetesen a kért és hiányzó számokat ez esetben kivételesen pótolni fogjuk. Olvassa el a szerkesztői üzenetek elején írtakat, onnan mindezt megtudhatja.

Sz. J. ny. törm. Csepel. A zsebkönyv rendelést előjegyeztük. A most beküldött 4 pengőből csak 2 pengő esik a folyó évi előfizetés kiegészítésére, mert az előfizetési díj csak július 1-től évi 10 pengő. A megmaradó 2 pengőt jövő évre jegyeztük elő, tehát jövő évre már csak 8 pengőt kell majd beküldenie.

Hazámért. A „várakozási illetményekkel szabadságolt” altisztek újbóli ténylegesítése esetére az előléptetési szabály 11. pontjának 2. bekezdése félreérthetetlenül kimondja, hogy új rangot kapnak, ha a megszakítás egy évnél hosszabb volt. Ez vonatkozik Önre. Az előléptetési szabály 17. pontjának utolsó bekezdése azokra vonatkozik, akik a magasabb fizetési fokozatba való soroláshoz megkívánt időt valóban leszolgálták. Ezeket nem lehet mellőzni a magasabb fizetési fokozatba sorolásnál, pl. kevésbé jó minőségük stb. miatt.

Délibáb. Viselhető.

Bozsok. 1. Olyan leányt szemelt ki jövődöbelijének, akinek apját 1930-ban lopásért 2 havi, 1935-ben pedig súlyos testisértésért 8 havi fogházra ítélték el. Azt kérde, hogy beadhathatná-e azért a nőülését kérvényét. Igen helyesen tette s örülünk, hogy végső elhatározása előtt hozzánk is fordult tanácsért. Bizonyára azért tette, mert Ön is érzi, hogy nincs egészen rendjén a dolog. Mi is úgy érezzük. Igen könnyen megesik, sőt valószínű, hogy elutasítják a kérelmét. Mit csinál akkor? Tönkretesz két életet. A nőülés nem olyan sürgős. Amint leveléből látjuk, ígéretet, igen helyesen, még nem tett. Találja meg a kellő — csendőrhöz illő — formát, hogy félreálljon. 2. Olvassa el a f. évi 17. Cs. L. „Dömsöd” jellegű üzenetünket, mely általában az Ön kérdésére is vonatkoztatható. 3. Az őrmesteri előléptetéshez 7 évi csendőrségi szolgálat a feltétel. Aki legalább egy évig katona nem volt, az 8 évet vár. Aki azonban nem 1, hanem több évet szolgált a katonaságnál a csendőrséghez való belépése előtt, azt figyelembe veszik és javára írják az őrsparancsnokképző iskolába való jelentkezésnél, amint azt az előléptetési szabály 12. pontja megszabja. Ez az érvényben levő szabály s ezen nem változtatnak.

Komárom. Az öltözeti táblázatban megtárlja.

22.222. A Cs—20. 108. pontjában említett étkezéshez nem kell külön engedély. Ily esetben csupán a külön rendelt ételekért kell fizetni, mert a Cs—20. csak a kórházban levőkre szabja meg a napi 50 fillér levonását (31. p.). A 108. pont szerinti étkezést — különösen ha huzamosabb ideig tart — a gyakorlatban úgy oldják meg, hogy sem a közzgazdálkodás, sem a csendőrség rövidüljön meg. Engedélyre csupán akkor van szükség, ha az illető betegség stb. miatt a közzgazdálkodásból kilépni óhajt (Cs—20. 4. p.). Ez ritka eset.

Szebb jövőt. A Nyomozókules I. számú Pótlék IV. fejezet (visszavonások), valamint ugyanezen Pótlék I. fejezet alatti nevek után feltüntetett ötágú csillag jelentése közötti különbség. A Nyomozókules és az I. számú Pótlék I. fejezetében ötágú csillaggal jelzett egyénnel szemben az eljárás ugyanaz, mint akinek a neve után hatágú csillag van. A csillagok ágai közötti eltérés sajtóhiba. Jövőben csak hatágú csillagok lesznek.

MERCEDES ÍRÓGÉP

megbízhatósága vitán felül áll. A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel.

Vezérképviselőt:

Bemutató terem:

V., Nádor-utca 15.

ÍRÓGÉP BEHOZATALI RT.

Budapest. V., Nádor-u. 24

STANDARD
PHILIPS
ORION
TELEFUNKEN
és EKA
legújabb rádiókészülékek

Gramofonok, Csillárok
részletre, eszerére legolcsóbban

Reich Miklós CÉGNEK
Budapest

VI., Vilmos császár-út 45. Nagymező-u. sarok.

Képes rádióárjegyzék díjmentesen

Kaloesa. Forduljon az áttérés ügyében hitfelekezete lelkészéhez, akitől részletes útbaigazítást kap. Előzetes engedélyre nincsen szükség, de utólag be kell jelenteni. Máskor tüntesse fel a levélen az állomáshelyet és keltet.

Kiskunfélegyházi Őrsöt kérjük, hogy Gáspár István ottani (postahivatali) lakos ny. esendőrt alkalomilag a következőkről értesítse. Számíthat arra, hogy átmenetileg behívják, de visszaténylegesítésére nem, mert esendőrségi szolgálati idejének megszakitása 3 éven felüli s a nyugállományban engedély nélkül megnövekedett. Kérdés az is, hogy milyen okból nyugdíjazták. Egész kivételes esetben a B. M. úr (VI. c. oszt. útján) dönt a visszavétel felől. Kérvényét beadhatja, de eredményre aligha számíthat. Levélben nem válaszolunk, a beküldött bélyeget lapunk javára bevételéztük.

Tisza. Nem tudunk róla.

Álfrödi város. 1. Ha 2 éven belül távozna ideiglenes polgári szolgálatából, a csendőrségi nyugdíjat kapná. Ha majd végkép nyugdíjállományba megy, az össz-szolgálati idő után kapja nyugdíját és pedig azon állása után, melynek nagyobb volt a fizetése. 2. Kérheti, de aligha kapja meg, mert nyugállományban örökbe fogadott gyermekért nem jár. Az 1925. évi 7000/M. E. rendelet 70. pontja felsorolja a csatolandó okmányokat. 3. Minthogy nem írta meg, hogy milyen szolgálatba lépett, nem tudunk választ adni. Jelentse be a központi illetményhivatalnak (Budapest, Vár), hogy milyen állást kapott s kérjen választ, hogy ebből folyólag maradhat-e Cserba tag, vagy pedig más betegségi biztosító intézet tagjává válik.

Kassa. Egy évnél nagyobb a megszakítás. Ezért nem számították be katonai szolgálatát. Kísérje figyelemmel a frontharcostörvény végrehajtási rendeletének megjelenését (esetleg még ebben az évben megjelenik), talán az majd módot ad a beszámításra. Akkor benyújthatja a beszámításra vonatkozó kérvényét a Belügyminiszter úrhoz (VI. b. osztály útján). Ezt azonban jogában áll most is megtenni.

Az idő eljár. Sajnáljuk, de nem biztathatjuk azzal, hogy benyújtott folyamodványa kedvező elintézésében túlságosan reménykedjék. Úgyét nem ismerjük ugyan részleteiben, de abban nem kételkedhetik, hogy szabályszerűen intézték el. Sajnos, elég sok olyan esendőr van, aki későn látja, hogy más-kép kellett volna viselkednie. Most már csak azt mondhatjuk, hogy szállítsa le az igényeket és küzdjön. Férfiember a rá mért sorsát mindenképp elviseli. A beküldött 20 filléres bélyeget lapunk javára bevételéztük.

KÉZIRATOK.

Janesika. Jó, a közlendők közé soroltuk.

Ormányság. Asszonyi dolgok, családi belső ügyek, különösebb fanulságokat nem találtunk benne. Nem közöljük.

Egervár. Megpróbáljuk átdolgozni.

Rákóczi harangok. Nem jó vers.

Erkölcs. Nem használhatjuk.

ELŐLEGNEKÜLI RÉSZLETFIZETÉSRE

SEZLONOK TAKARÓVAL

EBÉDLŐSZÖNYEGEK

Fotelágyak, paplanok, vasbútorok, tütsző-

nyelvek, fehérneművászrok, ruhaszövetek. „Baross” Szőnyeg- és Kárpitosház

Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.

A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény!

ÓRA, ÉKSZERNEMŰ, AJÁNDEKTÁRGYAK

»KRONOSZ«

óra- és ékszerkereskedelmi r. t.

BUDAPEST, IV., ESKÜ-ÚT 3. SZ.

RÉSZLETFIZETÉSI KEDVEZMÉNY!

Vak Miska meg a többiek.

Írta: CSURKA PÉTER.

— Regény. —

(6)

(Folytatás.)

És mondja Laji bátyám, micsoda láthatatlan erő, végnélküli jószág akadályozta meg, hogy maga azon a csillagmütyütkés hajnalon nem zuhant bele a húszméteres kútba, hanem szépen fentakadt a kút szájánál. Mert az úgy volt Laji bátyám, ugyi, hogy fené hosszú kardja volt magának, nagy vastag acélból volt a hüvelye, széles volt a pengéje és ez a régi törökverő szerszám akadt meg a kút szájánál, mivel valamivel hosszabb volt, mint a kút átmérője. Erre a kardra esett Laji bátyám, amint fordult lefelé, a kard alággyűrődött, nyikant egyet, valamieskét meghajlott és úgy maradt Laji bátyám ülve a kút felett, aztán hátra hanyatlott a kút falához támaszkodva, felfelé nézett, de nem látott mást, mint a lassan fehéredő fényes eget, nem hallott mást, mint kakastrombitálást és áhitatos galambbűgást a galambdűbeban.

Csilingelt a hajnali csend, kövér mályvák nyújtózkodtak az ezüst párában, a kert fenekén a tubarózsa ontotta csodailatát.

De szép is volt az a régi falu, ugyi Laji bátyám?..

Ezúttal azonban kend nem vett észre semmit ebből a gyönyörűségből, mert nemsokára elaludt az ür felett lebegve.

49 ÉV ÓTA
FENNÁLLÓ CÉG

MÁRER

UTÓDA

EGYENRUHÁZATI
INTÉZETE
BUDAPEST
VIII., BAROSS-TÉR 9. SZ.
TELEFON: 139-528

Mindennemű egyenruházati és felszerelési cikkek legolcsóbb beszerzési forrása.

Szakképzett egyenruhaszabóság

mint fáradt kötéláncos, aki húsz méter magasságban a fe-
jünk felett leül a kötélre, hókusz-pókuszokat csinál, jaj, hogy
az embernél borsóddzik a háta!

III. RÉSZ.

Engedjen meg Gábor bátyám, de most, hogy érett fejvel
hajlok föl a maguk sorsának, turkálom a vashalmi gátak
avarját, felfordítom a régi kőveket, megnézem, hogy mit ha-
gyott meg az idő bontatlanul a maguk életéből, azt kell mon-
danom, hogy kár volt olyan nagy feneket keríteni a Laji bá-
tyám kútbaesésének.

Mert Istenem! Szomorúan neveléséges dolgok jöttek ki
ebből.

Ott aludt el Laji bátyám a kút szájában, gúzsba gör-
nyedve. Háza népe jókor reggel kelt, felébredt és még a
harmatszálaltban nekiindult az árandás földnek a szomszéd
határba. A kulesokat annak rendje és módja szerint fel-
aggatták régi szokott helyükre, hogy ha kend haza talál
jönni a nyomozásból, be tudjon menni a házba. A kútnak
feléje se néztek. És ez volt a rettentő nagy baj. Bár kisebbik
lány, Eszter, megpendítette, hogy vizet kéne vinni, de Rozá-
lia letromfolta, hogy minek cipeljék olyan messzire, majd
találnak ivóvizet közelebb is. Pedig ha ők felfedezik kendet,
kiemelik a veszedelemből, nem jön a csúfság, ami azután kö-
vetkezett.

Ugyanis Kocsor Gábor bátyám a színtelen fogadtatás-
után lemosakodott a konyhában, pomádéval hegyesre kente a
bajuszát, sarkon fordult, becsapta maga után a kaput és a
község háza felé tartott. Dudás, a kisbíró már septe a köz-
ség háza elejét s mikor meglátta Gábor bátyámat, kivette
szájából a pipát, a pipaszárral felnyomta kicsit a kalapja
szélét, így köszöntötte Gábor bátyámat hangtalanul. És maga
Gábor bátyám erre most kegyetlen méregbe jött. Hirtelen
lökődött belé a méregbe, maga sem értette miért, hogyan,
de egyszerre pulykaveres lett, a kardjához kapott. Pedig hát
húsz esztendeje ették már együtt a község kenyerét Dudás-
sal és Dudás soha másképpen nem köszönt kednek, de még a
jegyző úrnak se, mint hogy a csutorával megpeccentette a
kalapja szélét. És ez eddig jó volt, illendő volt, észre se vette
kend, csak most fortyant kend irtó haragra:

— The, Dhudás, hanyit mihondok, hhogy vhedd lhe
hazt a piszkos kalapot a fejedről, ha nekem köszönsz, mert
megkardlapozlak!

Dudás félrekonyult fejével nézte kendet egyideig, azután
visszatette a pipát a szájába, marokra fogta a vesszőseprűt
és szép komótosan kaszálta tovább a port a község háza előtt.

— Állj! — kiáltott Gábor bátyám.

Dudás megállt a seprővel, hunyorogva nézett kendre.
És akkor Gábor bátyám kivette a bugyellárisát, a bugyel-
lárishól kivett egy „hatost”.

— Eridj, szaladj el Hermánhoz, oszt hozzá nekem egy
füveg sert!

— Hászén nines a' még nyitva!

— Ha nines nyitva, verd fel!... Kiadi az az ablakon is!

Dudás elment a seréért, maga pedig leült a község háza
elé a fapadra. Sárgán vigyorgott kendre a felkelő nap, ár-

nyékát kirajzolta a község háza falára. Kapuk nyíltak, nyí-
korogtak, ablakok csattogtak, zsalugáterek csapódtak a fe-
hér házak falára, asszonyi kezek nyúltak ki az akasztójuk
után. Egynemely házból már hamuszínű füst nyújtózkodott
a kéményekből az ég felé, lomhán, mint óriási kigyóderék,
óvakodott mindig feljebb, feljebb a végtelenségbe. Lassan
bomlott a csend, a csordás hosszúkat túlkölt a falu végén.
A Kisutcában az indulónál a kondás nagyot kongatott. Ki-
nyíltak a kapuk, a malacok kurrogtak a hűvös porban, ta-
henek álltak kint a házak előtt. Okosan, méltóságteljesen
álltak a járdán, várták a csordát, mely már közeledett. A
Feeske-utcából Kocsi kanyarodott ki a nagy útra, kattogtak
a küllők, a lovak sörénye gyékénybe volt befonva, csavargó
kutya loholt az útközépen hazafelé, elkésett bagoly suhant
a község háza felett az elhagyott szélmalom felé. A füstölő
házból kifolyt a térra a pergett leves illata, fejek emelked-
tek ki a kerítések felett és valahonnan kisgyerek kacagása
repült ki az utcára.

Kibomlott a csend, feléledt a falu.

Dudás meghozta a sert és Gábor bátyám nem vette el az
üveget addig a szájától, míg egy csepp volt benne. Mert
rettentően égett a pokol. Azután így szólt Dudáshoz:

— Most pedig szaladj el Vári Lajáért!... Mond meg
neki, hogy azonnal jöjjön ide, várom!

Dudás káromkodva elment, kend pedig, miután a sör
rövid idő alatt éreztette jótékony hatását, felvillanyozva
lépett be a község háza udvarára, elhatározta, hogy megírja
jelentését a tegnapi napról. Mert minden nap történései-
ről jelentést kellett írni, hogy hol jártak kentek, mit végze-
tek, hogy áll a falu rendje.

Nekikönyökölt tehát Gábor bátyám a kis rendőri szobá-
ban, mely az udvar végén volt és a következő jelentést írta:

Jelentés

az tegnapi napról, melynek folyamánaképpen helyszíni
szemlélt tartottam Vári Lajos közrendőrrel a névsze-
rinti Vak Miska, kösségünk állománybeli világtalan
koldusánál, nevezett avégből gyanítva meg, miszerint
vaksági állapotjának mibenléti tényezője nem jogerős,
minekutána Vak Miskának a kösségi Ellőljáróság által
17-hetes számadatú koldulati okmánya nem bír eredendő
létjogosultsággal. De azonban a szemlebeli tényállo-
mány alkalmával, miszerint egész éjtszaka figyelve Vak
Miska nevezett koldust saját otthonában, megállapítást
nyert, hogy nevezett tényezőbeli vaksága jogerősen
fentforog.

Békésvár, agusztus hava.

Tisztelettel

Kocsor Gábor, parancsnok.

MEGBÍZHATÓ! KÉNYELMES! ELŐNYÖS

„TAKARÉKOSSÁG”
R.-T. DEBRECEN

BEVÁSÁRLÁSI RENDSZERE

110 fizetben nyújt vásárlási lehetőséget,
1 helyen jelent fizetési kötelezettséget,
a havonta megújuló továbbvásárlási jogával!

FELVILÁGOSÍTÁST, VÁSÁR-
LÁSI UTALVÁNYOKAT KÉSZ-
SÉGGEL NYUJT A KÖZPONTI IRODA DEBRECEN, DEÁK FERENC-U. 6.

BÚTOR

tartós, modern kivitelben, kényelmes
részletfizetésre kapható:

KISIPARI TERMÉKEK BÚTORCSARNOKA RT.
Budapest, VII., Dohány-utca 66 sz.

Fióküzlet: VII., Wesselényi-utca 55.

MAXIM

petrólgáz lámpa

légvédelmi lámpa

„FÜGGETLEN”

Tartalék-
világítás

Kérje részletes

árjegyzékemet:

ARDÓ szaküzlet, Budapest. VI.,
Vilmos császár-út 43.

Dudás visszajött és jelentette, hogy Váriéknál egy lélek sínes otthon. Na, gondolta maga, Gábor bátyám, biztosan lement Vári Lajos a Vashalomba, a Babáj-kocsmába és ott iszik a disznó tovább. Nem volt neki elég az éjszaka.

Felesaltotta tehát a kardját és nekiindult. Babájéknál nem találta. Bejárta az egész községet, a kocsmákat, természetesen nem találhatta meg Lajit. Míg végre úgy okoskodott, hogy biztosan odahaza döglök a félszerben, vagy a kert alján, magára záratta családjával a kaput.

Keceg már a delet kongatta a toronyban, mikor Gábor bátyám Váriék elé ért. Egyszerűen benyúlt a kapun és leakasztotta bentről a kulcsot, kinyitotta az ajtót, belépett az udvarra.

Minden ajtó zárva volt. Benézett a félszerbe, lement a kúrtbe. Sehol egy lélek. A kertben tikkadtan álltak a fák. kövér ringlókot potyogtak kendnek a fejére. Aranyos kis gyíkok menekültek eszmájára elől, ezer virág szűkölt fonyadtan egy kis vízért, áldó esőért. És akkor eszébe jutott kendnek, hogy három hete nem volt egy csepp eső sem. Különösképpen vágott most ez az eszébe. Szokatlanul jött most elő magának ez az esőtlenység, mert mióta elvonatkozott a földtől Gábor bátyám, besétált a porhanyós ugarról, az illatos barázdáról a község házára, magára rántotta a hatalmas uniformisát, minden hónap elsején megkapta a harminc forintot, bizony maga keveset törődött az idővel. Nem igen úkumlálta az eget, mint a többiek, akik a szántásokon maradtak és sokszor elszörnyülködtek a magasságos égbolt kegyetlen kékjén és letört nyakkal vágták a kapát a száraz földbe, vagy hajoltak az ekének.

Most azonban...

Most azonban tudattalanul, hivatlanul ott feszengett a háta megett, vagy fent a vakító fehérségben valahol lesze-relt katonafiának a sorsa, akinek föld kell, ugar a határban, akinek földet vesz azon a 800 forinton, amit húsz év alatt kuporgatott össze a láda fiában.

Hazajött a fiú... kutya találkozás volt bíz az... megvan a 800 forint... földet vesznek... hogy küszködik majd a gyerek, ha nem lesz eső!

Zagyva gondolatok, eső kéne már, hol van ez a Laji, meddig él az ember, 800 forint, sohasse javul meg, édesapám, azt vágta a szemébe a kölyök, hhm, ez az asszony is, na de mindegy már, sohasse iszik többet, mit végez az ember, míg él, de gyönyörű ez a rezeda...

De gyönyörű ez a világ és olyan érdekes az embernek a feje, pillanatok alatt száz gondolat keresztezi magát benne, összefüggéstelenül ugrálnak egymáson keresztül, egymásba fogóznak, keringelnek, bukfenceznek és végül semmi sem jön ki belőlük. Hol is vagyok tehát? Igen. A Laji kertjében! Azért jöttem, hogy... A fene egye meg, még mindig dolgozik bennem a szesz!

— Hlaji te! — kiáltotta el magát Gábor bátyám. — Hun a csudában vagy te, Vhári Hlaji?

Ugy tetszett, mintha valami morgást hallott volna. Felütötte kend a fejét és a gyöngö morgás ismét hallatszott. A padlást gyanította, hogy onnan jön a színtelen hang. Okvetlen onnan jön! Hlaji belefeküdt a szalmába a padlason.

— Hlaji te!... Gyere le onnan, hogy az ócskaság borítson be te!... Hauta kereslek!... Gyere le a padlásról!

— Nem ott vagyok én! -- búgott a hang, de úgy, mintha a föld alól jött volna.

Gábor bátyám lassan megfordult a saját tengelye körül. Nem értette a hang színét, nem foghatta fel, honnan jön.

— Hát hun a csudába vagy?

— Itt vagyok én a kúthoz!... Jaj nékem, mingyár végem van!

Gábor bátyám a kúthoz szaladt és kicsit meghült kendben a vér, amint meglátta Vári Lajit lent a kút szájában, halálraváltan, dideregve. Moccanni se tudott, mert e helyzet a következő volt: a kard a Laji bátyám súlyától megszorult a kút falában, viszont Laji bátyám a kardhoz volt rögzítve, mert hiszen a derekán csüngött vastag szíjjon minden időben, amit egy használt gépszíjből szabott ki azon a napon, amiképpen a tekintetes előjáróság iksz-számú határozatával kardhoz juttatta kenteket.

(Folytatjuk.)

Házilag

és költségmentesen — nem is gondolná az ember, hogy mennyi mindent csinál és csinálhat az, akiben jóakarát, munkakészség és kedv van. Az otthon s a környezet csinosítása, a kényelem, a rendszertet... egy kevés kezűgyesség, szíves munka — és az öröm nem marad el. Adni fogunk e pályázatunkra érkezett munkák közül ismertetőt, látni fogjuk az összeügyeskedett eredményeket, öröm olvasni is, nemcsak magunk körül látni a sok „háziilag“ munkát. A leg-sokoldalúbb emberek egyike M. Nagy József tthts. Hajdu-

dorog, igen szorgalmas és ügyes embernek mutatkozott Komló Sándor tórm. Miskolc s végül minden dícséretet megérdemel a törökszentmiklósi úrs, amely a laktanyáját úgyszólván egészen „átépítette“. Mindhármán jutalmat kaptak, persze mi csupán csak jelképesen adtuk és adhattuk meg a valóban kiérdemelt jutalmat, de tudjuk, hogy a valódi jutalmat, a szívesen végzett munka feletti gyönyörködés örömet, már rég élvezik...

A pályázatokat közölni fogjuk.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

MOHÁCSY LAJOS százados.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, V., Honvéd-utca 10. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1. Telefon: 18-48-31, 18-48-32.

Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gh. levonás mellett: egyenruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést. • Vidéki megbízottak!

Katonai térképek, szolgálati könyvek

• Iéle könyvkereskedés
GRILL GERGELY R. Rt.-nál

Budapest, V. ker., Dorottya-utca 3. sz.

ÍRÓGÉP

új és újjáépített hordozható és nagy irodai frógépek

HUNGÁRIA és RHEINMETALL

hordozható frógépek tökéletes kivitelben, messzemenő jótállással

FORBÁTH és RÉVÉSZ

Budapest, V., Bálvány-u. 26. — Tel.: 1-102-19

A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény és kedvező fizetési feltételek

Igen előnyös üzleti feltételekkel, előleg nélkül hitel a M. KIR. CSENDŐRSÉG m. t. tagjai részére

Bútorok, szőnyegek, matracok és sodronyok, szőnyeg-árak, futó- és ebédülőszőnyegek, dísztárgyak és az összes vászonárak, abroszok, ágynemű damasztok.

Vidékre árajánlatot mintákkal küldünk!

● Lakásberendező vállalat, VI. Andrássy út 66 ●